

PROGRAMY TROPÓW ZUCHOWYCH

Tropy umożliwiają zuchom poznanie otaczającego ich świata oraz wspierają kształtowanie postawy służby i braterstwa.

Program każdego tropu zawiera **zadania**, czyli propozycje zabaw z zuchami, wskazówki dla kadry zuchowej, które pozwolą dostrzec walory wychowawcze tropu, **przykładowe sprawności**, które można zaproponować zuchom do zdobywania w trakcie realizacji tropu oraz **wskazówki bibliograficzne**.

Zadania są obowiązkowe, chociaż ich adaptacja do okoliczności i Waszych lokalnych uwarunkowań jest jak najbardziej wskazana. Jeżeli jesteś co najmniej podharcmistrzą/podharcmistrem i chcesz opracować nowy trop, sprawdź możliwości w punktach 5 i 6 sekcji „Tropy” w Regulaminie SIM

W ciągu roku do realizacji w gromadzie wybierzcie co najmniej jeden trop z każdej ścieżki. Przecież wspieramy rozwój zuchów wszechstronnie! Wybierając tropy, zwróćcie uwagę na to, jakie cele wychowawcze można osiągnąć dzięki ich realizacji, jakie postawy kształtować u zuchów i czego je nauczyć (np. trop „Zegarmistrzów/Zegarmistrzyń” nie tylko pozwala dzieciom poznać ten zawód, ale też przybliża im zjawisko, jakim jest czas). Wybierzcie trop, który będzie najlepiej dopasowany do potrzeb rozwojowych Waszych zuchów!

Trop zuchowy zdobywany jest w ciągłym cyklu 5-6 zbiórek lub w ramach wyjazdowych form pracy (biwaków, zimowisk, kolonii zuchowych). Tropy można zdobywać od razu po wstąpieniu do gromady, przed złożeniem Obietnicy.

Realizacja tropu polega na aktywnym udziale zuchów w zabawach gromady i obejmuje następujące elementy:

- a) podjęcie przez zuchy w kręgu rady decyzji o tym, w co się będą bawić (czyli o wyborze tropu),
- b) wspólną zabawę wynikającą z programu tropu,
- c) zbiórkę podsumowującą, na której w kręgu rady zuchy wraz z kadrą gromady decydują o indywidualnym przyznaniu tropu każdemu zuchowi (na podstawie obecności na zbiórkach i zaangażowaniu w zabawę). Na koniec, w kręgu parady, następuje obrzędowe nadanie tropu połączone z wręczeniem znaczka tropu.

Ścieżki tropów zuchowych:

Tropy **artystyczne** wspomagają pracę nad małą motoryką, kreatywnością i wyobraźnią. Umożliwiają wyrażenia emocji.

Tropy **bajkowe** pozwalają, przez analogię do bajek, tłumaczyć zuchom pojęcia braterstwa czy przyjaźni. Pomagają tworzyć wspólnotę w gromadzie i rozwijają wyobraźnię.

Tropy **kulturoznawcze** pozwalają wzbudzić ciekawość świata. Dostarczają okazji do poznania miejsc i ludzi odległych w czasie lub przestrzeni, kształtują postawę braterstwa i otwartości na inne kultury. Dzięki nim zuchy mogą lepiej **odnaleźć się w różnorodnym świecie** oraz **w dziedzictwie kulturowym**.

Tropy **obywatelskie** wspierają kształtowanie aktywnej **postawy służby oraz patriotyzmu**. Budują poczucie tożsamości narodowej, pozwalają zuchom identyfikować się ze swoim krajem i okolicą - Małą Ojczyzną. Przybliżają historię i kulturę Polski.

Tropy **przyrodnicze** kształtują **empatię** wobec istot żywych. Pokazują bliskość natury i jej **wartość** w życiu. Pozwalają spędzać czas na świeżym powietrzu i wzmacniają **przywiązanie** do przyrody.

Tropy **sportowe i turystyczne** zachęcają zuchy do **aktywności fizycznej**. Pokazują możliwości dbania o zdrowie poprzez wycieczki, rozmaite gry, zabawy i zawody związane ze sportem. Przybliżają możliwości rekreacji ruchowej na świeżym powietrzu.

Tropy **zawodowe** pokazują różnorodność świata dorosłych. Wskazują **najważniejsze cechy** osób, które chcą wykonywać dany zawód. Wzmacniają chęć pracy nad sobą.

SPIS TREŚCI

ARTYSTYCZNE.....	6
AKTORZY/AKTORKI	7
ARTYŚCI/ARTYSTKI	9
MUZYKOŁODZY	10
POECI/POETKI	11
PRODUCENCI/ PRODUCENTKI FILMÓW ANIMOWANYCH	12
TANCERZE/TANCERKI	14
TWÓRCY/TWÓRCZYNIĘ RĘKODZIEŁA	15
ZACZAROWANA PALETA	17
BAJKOWE.....	19
CZARODZIEJE/CZARODZIEJKI	20
ELFY	21
FANTAŚCI	23
GUMISIE	24
KRASNOLUDKI	25
KUBUŚ PUCHATEK	27
MAŁY KSIĄŻĘ	28
MISTRZOWIE/MISTRZYNIE EMOCJI	30
MOWGLI	32
MUMINKI	34
NARNIJCZYCY	35
PAN KLEKS	36
PAN SAMOCHODZIK	37
PIOTRUŚ PAN	38
PLASTUŚ	39
PRZYJACIELE/PRZYJACIÓŁKI BAJEK	40
PRZYJACIELE/PRZYJACIÓŁKI MADAGASKARU	41
ROBIN HOOD	42
ROBINSONOWIE	43
RYCERZE JEDI	45
SMERFY	46
STAŚ I NEL	47
KULTUROZNAWCZE	48
AFRYKAŃCZYCY/AFRYKANKI	49
ATEŃCZYCY/ATENKI	51
BENEDYKTYNI/BENEDYKTYNKI	53
EGIPCJANIE/EGIPCJANKI	55
ETNOGRAFIOWIE/ETNOGRAFKI	56
HAWAJCZYCY/HAWAJKI	57
INDIANIE/INDIANKI	59
INUICI/INUITKI	61
JAPOŃCZYCY/JAPONKI	63
JASKINIOWCY	64
KOWBOJE/KOWBOJKI	66
POSZUKIWACZE NIEZNANEGO ŁĄDU	67
RYCERZE	69
SŁOWIANIE/SŁOWIANKI	71
SPARTANIE/SPARTANKI	73

SZLACHCICE/SZLACHCIANKI	74
WIKINGOWIE	76
ŻAK/NAWOJKA	77
OBYWATELSKIE	78
AMBASADORZY/AMBASADORKI PRZYJAŹNI	79
BIAŁE ORŁY	81
EUROPEJCZYCY/EUROPEJKI	83
HARCOWNICY/HARCOWNICZKI KRÓLA JANA	85
MIŁOŚNICY/MIŁOŚNICZKI NIEPODLEGŁEJ	87
MIŚ WOJTEK	89
MŁODZI OBYWATELE/MŁODE OBYWATELKI	91
MŁODZI SKAUCI/MŁODE SKAUTKI	93
NIEWIDZIALNA RĘKA	95
PODRÓŻNICY/PODRÓŻNICZKI PO POLSCE	96
POMOCNICY/POMOCNICZKI ŚWIĘTEGO MIKOŁAJA	97
PRZEWODNICY/PRZEWODNICZKI PO WSI/MIEŚCIE/DZIELNICY	99
SŁONECZKA/WILCZKI	100
ZAWISZACY	102
ZNAWCY/ZNAWCZYNIĘ LEGEND	104
ZNAWCY/ZNAWCZYNIĘ REGIONU	105
PRZYRODNICZE	107
EKOLUDKI	108
LEŚNICY	110
OGRODNICY/OGRODNICZKI	112
ORNITOŁODZY	114
PRZYJACIELE/PRZYJACIÓŁKI ZWIERZĄT	116
PRZYRODNICY/PRZYRODNICZKI	118
WODNIK SZUWAREK	120
SPORTOWE I TURYSTYCZNE	122
LUDZIE ZIMY	123
ŁAZIKI	125
MISTRZOWIE/MISTRZYNIĘ GIER PODWÓRKOWYCH	127
OLIMPIJCZYCY/OLIMPIJKI	128
OPTYMISTRZE	130
SPORTOWCY	131
TRENERZY/TRENERKI	133
WILCZKI WODNE	134
ZAWODOWE	135
ARCHEOLODZY/ARCHEOLOŻKI	136
BANKIERZY	137
CHEMICY/CHEMICZKI	139
DETEKTYWI	141
DIETETYCY/DIETETYCZKI	143
DZIENNIKARZE/DZIENNIKARKI	145
FIZYCY/FIZYCZKI	146
GÓRNICY/GÓRNICZKI	148
INŻYNIEROWIE	149
KAPITANOWIE	151
KOLEJARZE	152
KOSMONAUCI/KOSMONAUTKI	154

KUCHCIKI	156
LEKARZE/LEKARKI	158
LISTONOSZE.....	160
LOTNICY/LOTNICZKI	161
MARYNARZE.....	162
MISTRZOWIE/MISTRZYNE KRAWIECTWA	163
MŁODZI NAUKOWCY	164
OCEANOGRAFOWIE/OCEANOGRAFKI	166
OKULIŚCI/OKULISTKI	168
POLARNICY/POLARNICZKI.....	170
POLICJANCY/POLICJANTKI	172
PRZEDSIĘBIORCY	173
RADIOWCY	174
RATOWNICY/RATOWNICZKI	175
RATOWNICY WODNI/ RATOWNICZKI WODNE.....	177
ROLNICY/ROLNICZKI.....	178
SPRZEDAWCY/SPRZEDAWCZYNIĘ	179
STRAŻACY.....	181
SZKUTNICY/SZKUTNICZKI	182
ZEGARMISTRZOWIE/ZEGARMISTRZYNIĘ.....	184
ŻOŁNIERZE/ŻOŁNIERKI	186
CZYM SĄ CZR, CZYLI CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU ORGANIZACJI NARODÓW ZJEDNOCZONYCH?	187
KONIEC Z UBÓSTWEM	188
ZERO GŁODU	188
DOBRE ZDROWIE I JAKOŚĆ ŻYCIA.....	188
DOBRA JAKOŚĆ EDUKACJI	189
RÓWNOŚĆ PŁCI.....	189
CZYSTA WODA I WARUNKI SANITARNE	189
CZYSTA I DOSTĘPNA ENERGIA.....	190
WZROST GOSPODARCZY I GODNA PRACA	190
INNOWACYJNOŚĆ, PRZEMYSŁ, INFRASTRUKTURA	190
MNIEJ NIERÓWNOŚCI	191
ZRÓWNOWAŻONE MIASTA I SPOŁECZNOŚCI	191
DZIAŁANIA W DZIEDZINIE KLIMATU.....	192
ŻYCIE POD WODĄ	192
ŻYCIE NA LĄDZIE	193
POKÓJ, SPRAWIEDLIWOŚĆ I SILNE INSTYTUCJE	193
PARTNERSTWO NA RZECZ CELÓW	193

ARTYSTYCZNE

Tropy **artystyczne** wspomagają pracę nad małą motoryką, kreatywnością i wyobraźnią. Umożliwiają wyrażenia emocji.

Aktorzy/Aktorki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy wstąpić do szkoły teatralnej.
2. Poznaliśmy historię polskiego teatru lub kina i najwybitniejszych polskich aktorów.
3. Byliśmy na przedstawieniu w teatrze lub na występie amatorskiego zespołu teatralnego.
4. Uczestniczyliśmy w zajęciach ruchowej szkoły teatralnej, w której ćwiczyliśmy dykcję, poruszanie się na scenie i mimikę.
5. Prowadziliśmy próby w naszym ruchowym teatrze.
6. Wykonaliśmy elementy scenografii, strojów i rekwizyty z materiałów nadających się do recyklingu/ekologicznych.
7. Na zakończenie nauki w szkole teatralnej wystawiliśmy przedstawienie dla naszych najbliższych.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Trop „Aktorów/Aktorek” pomaga ruchom zdobyć wiele nowych umiejętności. Pozwala wykazać się pomysłowością, inicjatywą i samodzielnością, sprzyja pozbyciu się nieśmiałości. Wzbogaca też wiedzę ruchową, uczy współdziałania i współodpowiedzialności. Daje poczucie, że przedstawienie jest efektem pracy wszystkich członków gromady.

Możliwości realizacji tropu jest wiele. Zbiórki mogą być kolejno zabawą w teatr pantomimy, teatr cieni, teatr lalek, operę itp. Można też zorganizować ruchowy teatr i prowadzić go przez kilka zbiórek, od pierwszej próby do premiery. W miarę możliwości warto zorganizować spotkanie z aktorami teatru czy lokalnej trupy, którzy opowiedzą o swoim zawodzie. Należy pamiętać o tym, aby nie kreować wybranych ruchów na „gwiazdy”. Trop nie ma być formą rywalizacji pomiędzy ruchami. Jego celem jest wzmocnienie współpracy ruchów w gromadzie. Zbiórka powinna być dla wszystkich wspianą zabawą, podczas której każde dziecko będzie pełniło ważną funkcję.

Przykładowe sprawności, które ruchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Grajek”, „Śpiewak/Śpiewaczka”, „Lalkarz/Lalkarka”, „Miłośnik/Miłośniczka muzyki”, „Fryzjer/Fryzjerka”, „Śmieszek/Śmieszka”, „Plastyk/Plastyczka”, „Dekorator/Dekoratorka”, „Recytator/Recytatorka”, „Mim”, „Charakteryzator/Charakteryzatorka”, „Złota rączka”, „Miłośnik/Miłośniczka filmu”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Brzechwa J., Brzechwa dzieciom. Dzieła wszystkie. Teatrzyki, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 2017.
- Chotomska W., Legendy polskie na scenę, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2012.
- Czarkowski J., Ruchowe teatrum, HBW Horyzonty, Warszawa 2001.
- Filliozat I., Riefolo V., Rojzman C., Laprun A., Akceptuję, co czuję, pewność siebie, Wydawnictwo Egmont, Warszawa 2019.
- Galewska-Kustra M., Z muchą na luzie ćwiczymy buzię, czyli zabawy logopedyczne dla dzieci, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 2015.
- Kujawińska E., To co ważne i poważne. Inscenizacje o bezpieczeństwie, zdrowiu i emocjach, Centrum Edukacyjne Bliżej Przedszkola, Kraków 2016.
- Mazza I., Ekostroje z niby-śmiec, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2015.
- Siedlecki A., Być aktorem, Wydawnictwo Oświatowe Fosze, Rzeszów 2010.
- Strzałkowska M., Teatrzyki z morałami czyli rady nie od parady IV, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2016.
- Widmark M., Teatr z Lassem i Mają, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2018.

- Zuchowe Wieści (Aktor), nr 12/1993.

źródła internetowe

- Derkacz R., Zabawy teatralne. Poradnik teatru zuchowego, <http://cbp.zhp.pl/dveiw> (dostęp: 16.03.2020).
- Teatr zuchowy, www.zuchy.zhp.pl/teatr-zuchowy.html, (dostęp: 01.03.2020).
- Wyraż to bez słów! Inspiracje dla amatorskich zespołów teatralnych, Małopolski Instytut Kultury, Kraków 2011, www.slideshare.net/mik_krakow/wyra-to-bez-sw (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Kurtyna w górę), wiosna 2017, <http://cbp.zhp.pl/76x5c> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Teatr na stole), nr 1/2004, www.zuchowewiesci.zhp.pl/index.php?do=download_binary&navi=0045,0006&id=267 (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Teatralne wiosenne sprzątanie), wiosna 1995, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1995_wiosna.pdf (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Zuchowy teatr), zima 2018, <http://cbp.zhp.pl/s3zeh> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Artyści/Artystki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy spotkać się z muzami - opiekunkami sztuki i nauki.
2. Spotkaliśmy się z muzami, które przedstawiły nam różne formy sztuki.
3. Nasze prace wykonane podczas majsterki z muzami zebraliśmy we wspólnym albumie sztuki zuchowej.
4. Efekty naszych działań muzycznych i aktorskich nagraliśmy i udostępniliśmy rodzicom oraz przyjaciołom gromady.
5. Zorganizowaliśmy happening podsumowujący spotkania z Muzami.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Artystów/Artystek” ma na celu ukazanie różnych dziedzin sztuki, takich jak poezja, muzyka, plastyka, taniec czy aktorstwo. Pozwala na fantazjowanie i zrealizowanie się twórcze dzieci. Uczy kreatywnego podchodzenia do problemów, trudności i zadań, zachęca do podejmowania działań innowacyjnych i oryginalnych, a także przyczynia się do rozwijania pomysłowości oraz przedsiębiorczości.

Można go zaplanować na przykład jako spotkania zuchów z poszczególnymi muzami (na każdej zbiorce inna muza). Może być także wykorzystany jako wprowadzenie do innego tropu artystycznego (pogłębiającego znajomość wybranej dziedziny sztuki).

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Grajek”, „Śpiewak/Śpiewaczka”, „Łalkarz/Łalkarka”, „Miłośnik/Miłośniczka muzyki”, „Mistrz/Mistrzyni robótek ręcznych”, „Miłośnik/Miłośniczka sztuk pięknych”, „Mistrz/Mistrzyni makramy”, „Rzeź-biarz/Rzeźbiarka”, „Modelarz/ Modelarka”, „Mistrz/Mistrzyni orgiami”, „Plastyk/Plastyczka”, „Miłośnik/ Miłośniczka filmu”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Babiarz J., Kim oni są? Wielcy artyści, Wydawnictwo SBM, Warszawa 2017.
- Brenifier o., Piękno i sztuka. Co to takiego?, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2016.
- Deuchars M., Zróbmy sobie arcydziełko, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2013.
- Gifford C., Historia kolorów. Jak kolory kształtowały Świat, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 2019.
- Grochal D., Klub Małego Patrioty. Polscy artyści, Wydawnictwo Skrzat, Kraków 2018.
- Jałochowska E., Historia sztuki dla dzieci i rodziców, Wydawnictwo Bukowy Las, Ożarów Mazowiecki 2012.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju: Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Muzykolodzy

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy wstąpić do akademii muzycznej.
2. Spotkaliśmy się z muzykiem/piosenkarzem, który opowiedział nam o swojej pasji/zawodzie. Poznaliśmy instrumenty, z których korzysta w swojej pracy.
3. Poznaliśmy grę, nauczyliśmy się zapisywać i odczytywać nuty.
4. Byliśmy na występie dowolnej formacji muzycznej.
5. Poznaliśmy różne gatunki muzyczne (np. muzyka chóralna, elektroniczna, instrumentalna, rock, hip-hop, pop, jazz). Próbowaliśmy wykonywać utwory tych gatunków.
6. Urządziliśmy wystawę poświęconą największym polskim kompozytorom.
7. Wykonaliśmy własne instrumenty.
8. Zorganizowaliśmy prezentację minilisty przebojów, podczas której naśladowaliśmy znanych wykonawców.
9. Zorganizowaliśmy kończący akademię wieczór „W krainie muzyki”.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Muzykolodzy to znawcy muzyki – jej rodzajów, kompozytorów i wykonawców. Podczas realizacji tego tropu zuchy otwierają się na muzykę, poznają jej różne rodzaje i gatunki. Stają się wrażliwe na dźwięki i same próbują komponować. Poznają różne instrumenty i możliwości ich wykorzystania, starają się też wykonać własne instrumenty.

Zuchy mogą specjalizować się w jednym tylko rodzaju muzyki (np. muzyce kameralnej, jazzie, rapie, rocku) lub poznać ich więcej. Warto pamiętać przy tym o muzyce dawnej. Na zbiórkach należy stworzyć zuchom możliwość obejrzenia różnych instrumentów i „pogrania” na nich, a także umożliwić im spotkanie z muzykiem.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Grajek”, „Śpiewak/Śpiewaczka”, „Miłośnik/Miłośniczka muzyki”, „Szantymen”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Cyż K., Charkiewicz J., Seria *Uwerturki*, Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Kraków 2017.
- Czerwińska-Rydel A., Wilkoń J., Jaśnie pan Pichon. Rzecz o Fryderyku Chopinie, Wydawnictwo Bernardinum, Pelplin 2010.
- Czerwińska-Rydel A., Wszystko gra, Wydawnictwo Wytwórnia, Warszawa 2012.
- Izban W., Zięba K., Co tak pięknie gra, Wydawnictwo Multico, Warszawa 2017.
- Zuchowe Wieści (Wakacyjna orkiestra), nr 2/2004
- Zuchowe Wieści (Muzykolog), wiosna 2017

źródła internetowe

- Zuchowe Wieści (Instrumenty naturalne), lipiec-sierpień 1994,
<https://cbp.zhp.pl/m/zuchowe-wiesci-wyd-archiwalne-1992-2000> (dostęp: 31.12.2025).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Poeci/Poetki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy założyć własne stowarzyszenie literackie.
2. Poznaliśmy słynnych polskich poetów i pisarzy.
3. Wykonaliśmy własne pióra pisarskie.
4. Uczyliśmy się sztuki kaligrafii piórem.
5. Poznaliśmy utwory literackie z różnych epok i język, jakim były pisane.
6. Zorganizowaliśmy zbiórkę książek, które przekazaliśmy potrzebującym.
7. Uczyliśmy się tworzyć opowieści na podstawie dowolnie ułożonych obrazków, kończyliśmy opowiadania, układaliśmy wiersze i bajki.
8. Układaliśmy melodie do ułożonych przez nas wierszyków.
9. Zorganizowaliśmy wieczór recytatorski dla naszych najbliższych, podczas którego prezentowaliśmy własną twórczość.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

Realizacja tropu „Poetów/Poetek” umożliwia poznanie różnych stylów literackich oraz wybitnych poetów. Rozwija zdolności literackie, doskonali posługiwanie się językiem i pobudza fantazję dzieci.

Przed przystąpieniem do realizacji tropu drużynowy powinien skontaktować się z nauczycielami zuchów, aby na zbiórkach nie powtarzać tego, czego dzieci uczyły się na lekcjach. Dla zuchów zdobywanie tropu ma być zabawą, dlatego też nie należy organizować dyktand czy pisania wypracowań. Ważne, by na zbiórkach panowała atmosfera sprzyjająca twórczości, „wyzwalaniu natchnienia”.

Podczas realizacji tropu można wykorzystać karty z obrazkami (np. z gry „Dixit”) lub kostki „Story Cubes”.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Recytator/Recytorka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Galewska-Kustra M., Z muchą na luzie ćwiczymy buzię, czyli zabawy logopedyczne dla dzieci, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 2015.
- Graves T.D., Odręczne liternictwo. Ozdobne kroje na każdą okazję oraz porady i instrukcje, Wydawnictwo Olesiejuk, Ożarów Mazowiecki 2018.
- Kamińska U., Jak być eko czyli wiersze o ekologii, Wydawnictwo Greg, Kraków 2017.
- Strzałkowska M., Rady nie od parady czyli wierszyki z morałem, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2007.
- Tuwim J., Lokomotywa.
- Zawadka M., Zarządzanie marzeniami. Poezja motywacyjna dla dzieci 6-10 lat, Wydawnictwo Mind&Dream Michał Zawadka, Warszawa 2014.

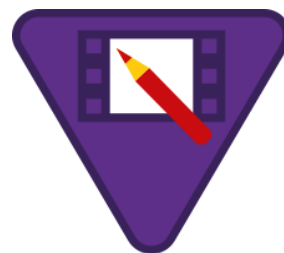
Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Producenci/ Producentki filmów animowanych

Zadania:

1. Dostaliśmy zlecenie na realizację filmu animowanego. W kręgu rady postanowiliśmy podjąć to wyzwanie.
2. Dowiedzieliśmy się, jak powstają filmy animowane.
3. Wybraliśmy się na wirtualny spacer po Studiu Filmów Rysunkowych.
4. Przeprowadziliśmy lub obejrzeliliśmy wywiad z twórcą filmów animowanych.
5. Założyliśmy zuchową wytwórnię filmów animowanych. Wymyśliliśmy jej nazwę i logo.
6. Urządziliśmy maraton krótkometrażowych filmów animowanych lub festiwal piosenki filmowej. Każda szóстка zaprezentowała wybrany film lub piosenkę.
7. Podkładaliśmy głos do naszych ulubionych filmów. Uczyliśmy się modulować go w sposób charakterystyczny dla niektórych bohaterów kreskówek.
8. Wprawiliśmy w ruch własnoręcznie wykonane rysunki, lalki, figurki z gliny. Poznaliśmy różne techniki animacji.
9. Zaprojektowaliśmy i zrealizowaliśmy film o ważnej dla nas sprawie. Wybraliśmy wspólnie temat.
10. Zaprezentowaliśmy nasz film rodzicom i przyjaciołom. Wykonaliśmy promujący go plakat.
11. Na podsumowanie urządziliśmy wielki konkurs wiedzy o filmach animowanych.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Realizując trop „Producenci/Producentki filmów animowanych”, zuchy poznają pracę twórców, np. reżysera, scenarzysty, plastyka, dźwiękowca, montażysty. Kreowanie własnych bohaterów, wymyślanie ich przygód i dbanie o spójność, a zarazem złożoność świata przedstawionego pobudza wyobraźnię i twórcze myślenie dzieci. Praca przy tworzeniu animacji wymaga cierpliwości, staranności i precyzji. Ponadto uczy odpowiedzialności i pokazuje, że każdy zuch może wnieść do projektu coś wartościowego i przeżyć ogromną radość ze stworzenia własnego dzieła.

Tworzenie filmu może być wspólnym projektem całej gromady (wówczas szóstki mogą zająć się poszczególnymi elementami filmu: dźwiękiem, scenariuszem, scenografią, montażem itp.) lub każdej szóstki osobno – to świetna okazja, aby zuchy uczyły się współpracy i dochodziły do konsensusu.

Trop wymaga od drużynowego wiedzy i umiejętności z zakresu produkcji i montażu animacji lub zaproszenia na zbiórki gościa, który to potrafi. Można dowolnie rozkładać proporcje między częścią twórczą a innymi zabawami, ale zawsze należy zwrócić uwagę, by zuchy nie spędzały zbyt dużo czasu przed „ekranem” (komputera, komórki czy projektora).

Trop jest przeznaczony dla starszych zuchów, mających już wprawne ręce i zdolnych do dłuższego skupienia uwagi. Można go realizować o każdej porze roku.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Bajarz/Bajarka”, „Lalkarz/Lalkarka”, „Miłośnik/Miłośniczka muzyki”, „Rzeźbiarz/Rzeźbiarka”, „Plastyk/Plastyczka”, „Miłośnik/Miłośniczka filmu”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Seria *Reksio*, Wydawnictwa Publicat S.A., Poznań 2017-2019.
- *Piaskowe rysunki Disney - Violetta*, Wydawnictwo Book House, Warszawa 2015.

źródła internetowe

- Stróżycka M., Zajęcia artystyczne w szkole, <https://rezydencje.ceo.org.pl/aktualnosci/kazdy-moze-sam-sprobowac-animowac> (dostęp: 01.03.2020).
- Studio Filmów Rysunkowych, www.sft.com.pl (dostęp: 01.03.2020).

- Zuchowe Wieści (Teatr na stole), nr 1/2004, www.zuchowewiesci.zhp.pl/index.php?do=download_binary&navi=0045,0006&id=267 (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Teatralne wiosenne sprzątanie), wiosna 1995, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1995_wiosna.pdf (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Tancerze/Tancerki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zostać tancerzami.
2. Poznaliśmy taniec ludowy. Dowiedzieliśmy się, z jakiego regionu pochodzi.
3. Byliśmy na występie dowolnej formacji tanecznej.
4. Poznaliśmy kilka tańców integracyjnych.
5. Zorganizowaliśmy integracyjne zajęcia taneczne dla środowisk Nieprzetartego Szlaku lub seniorów.
6. Wykonaliśmy części stroju tancerzy i tancerek oraz wystrój sali tanecznej z materiałów z recyklingu.
7. Na zakończenie urządziliśmy Festiwal Tańca, podczas którego każda szóstka zaprezentowała własny układ taneczny.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Trop „Tancerzy/Tancerek” sprzyja wszechstronnemu rozwojowi zuchów. Podczas nauki tańców dzieci poznają swoje możliwości, współpracują z partnerami, rozwijają wrażliwość na muzykę i rytm, poprawiają kondycję i koordynację ruchową.

Na zbiórkach zuchy mogą wspólnie wykonać potrzebne „dodatki” do strojów (kotyliony, wianki, czapki – przy tańcach ludowych, muszki i rękawiczki – przy tańcach towarzyskich) i dekorować salę na bal. Przy wykonywaniu majsterki należy zwrócić uwagę na ekologię i wykorzystanie materiałów nadających się do recyklingu.

Zbiórki można poświęcić tylko jednemu rodzajowi tańca, np. ludowemu (wtedy zuchy poznają tańce różnych regionów) lub nauczyć zuchy różnych jego rodzajów. Rzecz jasna, w zbiórkach musi uczestniczyć osoba, która umie tańczyć i potrafi nauczyć tańca zuchy.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Miłośnik/Miłośniczka muzyki”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Bayer K., Wacławski A., Tańce Unii Europejskiej, Wydawnictwo Akord, Poznań 2010.
- Klebańska I., Jak tańczono przed wiekami, wydawnictwo Literatura, Łódź 2010.
- Stadnicki A, Tańce dla dzieci, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1994.
- Szelińska Z, Teczka inspiracji. Taniec, Wydawnictwo Zuzu Toys, Warszawa 2017.

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Twórcy/Twórczynie rękodzieła

Zadania:

1. W kręgu rady przyjęliśmy zaproszenie od mistrza rękodzielnictwa. Postanowiliśmy wstąpić do cechu i uczyć się różnych technik rękodzielniczych.
2. Byliśmy w muzeum prezentującym wybrane rękodzieło (np. wikliniarstwo, snycerstwo, garncarstwo, rzeźbiarstwo, krawiectwo, tkactwo, stolarstwo, zabawkarstwo, szopki bożonarodzeniowe).
3. Spotkaliśmy się z twórcą wybranego rodzaju rękodzieła. Pokazał nam, jak wygląda jego praca.
4. Dowiedzieliśmy się, jak możemy wykorzystać rzeczy już niepotrzebne (odpady) i gdzie należy wyrzucać rzeczy niezdatne do użycia.
5. Stworzyliśmy emblematy naszych szóstek z gliny lub origami. Powiesiliśmy je na naszej gazecie.
6. Dowiedzieliśmy się, czym jest aparat i jak zrobić dobre zdjęcie.
7. Wykorzystaliśmy niepotrzebne tkaniny lub stare koszulki. Posługiwaliśmy się igłą i nitką.
8. Zrobiliśmy zdjęcia szóstek i umieściliśmy je w kronice.
9. Tworzyliśmy kartki pocztowe różnymi technikami (np. *scrapbooking*, *decoupage*, *embossing*, *quilling*).
10. Decyzją rady cechu zostaliśmy mianowani mistrzami rękodzieła.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Trop ma na celu rozwijanie sprawności manualnej ruchów oraz kreatywności związanej z wykorzystaniem różnych przedmiotów (aby mogły służyć jak najdłużej). Aby zabawy i wykonane prace rzeczywiście były twórcze, nie warto kupować gotowych kreatywnych zestawów (z cekinami, brokatem itp.) - lepiej wykorzystywać to, co już mamy.

Niektóre rękodzieła (np. pocztówki) można wykorzystać przy okazji akcji zarobkowej. Inne prace (np. z koszulek lub resztek tkanin) mogą przydać się w kolejnym planowanym tropie (np. podczas zabawy w Indian czy poszukiwaczy nieznanego lądu). Pracami mistrzów rękodzieła można również udekorować ruchówkę.

Przykładowe sprawności, które ruchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Mistrz/Mistrzyni robótek ręcznych”, „Mistrz/Mistrzyni makramy”, „Rzeźbiarz/Rzeźbiarka”, „Fotoamator/Fotoamatorka”, „Plastyk/Plastyczka”, „Lalkarz/Lalkarka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Grandin T., Rozwiń swoją wyobraźnię. Myśl i twórz jak wynalazca, Wydawnictwo Insignis, Kraków 2018.
- Kussner-Neubert A., Zabawki z fantazją. Pomysły na cały rok, Wydawnictwo Weltbild, Warszawa 2011.
- Kwiecińska M., Syndoman P., Tołłoczko J., Zrobisz to sam. Recykling, AWM Agencja Wydawnicza, Raszyn 2019.

źródła internetowe

- <https://czasdzieci.pl/inspiracje> (dostęp: 01.03.2020).
- www.harcownik.zhp.wlkp.pl/eko-majsterka (dostęp: 01.03.2020).
- www.origami.art.pl (dostęp: 01.03.2020r.).
- https://szkolazastepowychrzeka.files.wordpress.com/2014/02/katalog_majsterki_zuchowej.pdf (dostęp: 01.03.2020).
- <https://ulicaekologiczna.pl/kategoria/diy> (dostęp: 01.03.2020).
- <http://zrobtosamki.pl> (dostęp: 01.03.2020).

Powyższe adresy to tylko wybrane propozycje. W Internecie można znaleźć wiele stron pomocnych stron w tym zakresie. Warto jednak pamiętać, że nie może to być DIY generujące kolejne śmieci - najlepiej korzystać z rzeczy już zdecydowanie niepotrzebnych.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzyjny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi

Zaczarowana Paleta

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy założyć Zuchową Akademię Plastyczną.
2. Urządziliśmy własną pracownię plastyczną. Wykonywaliśmy prace plastyczne różnymi technikami.
3. W pracowni odkrywaliśmy tajniki malarstwa.
4. Zwiedziliśmy wystawę malarską w galerii lub w muzeum.
5. Poznaliśmy znanych polskich malarzy i rzeźbiarzy.
6. Odmalowaliśmy zaniedbany mur lub ścianę, wykonując zuchowy mural lub zorganizowaliśmy zuchową galerię.
7. Szóstkami wykonaliśmy rzeźby z odpadów (np. z gazet).
8. Urządziliśmy spotkanie integracyjne „kredą po asfalcie” dla dzieci z podwórka.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Zaczarowanej palety” umożliwia zuchom tworzenie dzieł sztuki - malowanie, rzeźbienie, rysowanie i wykorzystanie innych technik plastycznych. Rozwija wyobraźnię, a przy okazji zapoznaje z dziełami sztuki i ich twórcami.

Na każdej zbiórce zuchy mogą poznać inną technikę plastyczną. Mogą też zdobywać wiedzę z historii sztuki, wędrując od najdawniejszych czasów do współczesności. Na zakończenie realizacji tropu warto zorganizować wystawę prac wykonanych przez zuchy.

Podczas działań plastycznych należy zabezpieczyć otoczenie i mundury zuchów przed zabrudzeniem, a także umożliwić dzieciom umycie rąk po pracy.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Miłośnik/Miłośniczka sztuk pięknych”, „Rzeźbiarz/Rzeźbiarka”, „Plastyk/Plastyczka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Barsony P., Historie Mony Lisy, Wydawnictwo Muchomor, Warszawa 2015.
- Brenifier O., Piękno i sztuka. Co to takiego?, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2016.
- Deuchars M, Arcypalce, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2015.
- Deuchars M., Zróbmy sobie arcydziełko, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2013.
- Hodge S., Dlaczego sztuka jest pełna golasów?, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2019.
- Kwapińska M., Zimnowodzka A., Czyje to farby. Tajemnice warsztatu artysty, Wydawnictwo Kocur Bury, Łódź 2018.
- Whatmore C., Wielka księga rysowania krok po kroku, Wydawnictwo Zielona Sowa, Warszawa 2017.
- Zuchowe Wieści (Zaczarowana Paleta), nr 2/1994.
- Zuchowe Wieści (Kierowanie rozwojem plastycznym zuchów), nr 4/2007

źródła internetowe

- Cześniuk B., Wspieranie rozwoju dziecka przez ekspresję plastyczną. Techniki plastyczne, PCPPP i DN Ośrodek Doradztwa Metodycznego, Głogów 2016, <http://odm.pcpdpidn.eu/wp-content/uploads/2016/01/wspieranie-rozwoju.pdf> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Kierowanie rozwojem plastycznym zuchów), nr 4/2007 http://www.zuchowewiesci.zhp.pl/index.php?do=download_binary&navi=0045,0006&id=1425 (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

BAJKOWE

Tropy **bajkowe** pozwalają, przez analogię do bajek, tłumaczyć
zuchom pojęcia braterstwa czy przyjaźni. Pomagają tworzyć
wspólnotę w gromadzie i rozwijają wyobraźnię.

Czarodzieje/Czarodziejki

Zadania:

1. W kręgu rady podjęliśmy decyzje o wstąpieniu do szkoły magii.
2. Wykonaliśmy stroje czarodziejów oraz magiczne różdżki.
3. Uczyliśmy się czarodziejskich sztuczek i zaklęć, magicznego pisma (szyfrów), zastosowania ziół i alchemicznych symboli.
4. Oglądaliśmy, a następnie sami zorganizowaliśmy pokaz sztuk magicznych.
5. Byliśmy w czarnoksiężskiej bibliotece. Szukaliśmy tam historii i legend o czarnoksiężnikach, czarodziejach i magii. W szóstkach przygotowaliśmy i przedstawiliśmy wybraną opowieść.
6. Spotkaliśmy się z czarodziejem - Panem Twardowskim, Malutką Czarownicą lub Harrym Potterem.
7. Tropiliśmy tajemnicę i dzięki zdobytej wiedzy rozwiązywaliśmy zagadki. Wykazaliśmy się cechami potrzebnymi dobrym czarodziejom.
8. Na podsumowanie urządziliśmy bal na miotłach lub sabat czarownic.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

Trop „Czarodzieje/Czarodziejki”, wprowadza zuchy w świat sztuczek, magii i czarów. Pokazując zuchom, jak wykonuje się „czary”, można kształtować racjonalny stosunek do otaczającego świata, rozbudzać chęć poznania zjawisk niezrozumiałych oraz uczyć podstaw fizyki i chemii. Z jednej strony trzeba uświadomić zuchom, że czary w rzeczywistym świecie nie istnieją, z drugiej nie należy zbiorek odzierać z tajemniczości. Rolą kadry jest odpowiednie wyważenie tematu. Warto przy tym postawić na wyobraźnię zuchów.

Na zbiórkach zuchy ćwiczą zręczność i odwagę (np. zuch „czarodziej” nie boi się wejść do ciemnego pokoju). Należy przypominać zuchom, że ich „czary” muszą być dobre i nie mogą krzywdzić innych. Bohaterem wszystkich zbiorek może być Pan Twardowski, Malutka Czarownica, Harry Potter lub inna tajemnicza postać. Razem z nią zuchy będą przeżywać czarodziejskie przygody. Ostatnią zbiórkę warto zrealizować w dniu wróżb i czarów, jakim są andrzejki.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Bajarz/Bajarka”, „Przyjaciół/Przyjaciółka książek”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Preussler O., Malutka czarownica, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2020.
- Rowling J.K., Harry Potter.
- Steer D., Księga zaklęć, Wydawnictwo Debit, Katowice 2011.
- Zuchowe Wieści, nr 2-3/2006.

źródła internetowe

- Ilustracje związane ze złudzeniami optycznymi np. www.matemaks.pl/zludzenia-optyczne.html (dostęp: 01.03.2020).
- Kanał Rafała Mulki ze filmami o sztuczkach magicznych z wyjaśnieniem www.youtube.com/channel/UCDzXgY7FYTGtjK-vm1VmzPw (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Harry Potter), nr 1/2004, www.zuchowewiesci.zhp.pl/index.php?do=download_binary&navi=0045,0006&id=267 (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Elfy

Zadania:

1. W kręgu rady zdecydowaliśmy, że chcemy poznać krainę elfów i żyć w zgodzie z Matką Naturą.
2. Byliśmy na wycieczce w lesie, gdzie spotkaliśmy elfa - leśnego opiekuna, który pokazał nam piękno i dary przyrody, a także choroby Matki Natury.
3. Odwiedziliśmy Rivendell, miasto elfów. Przeszliśmy tam szkolenie leśnych strażników.
4. Pracując w szóstkach, zbudowaliśmy własną wioskę elfów. Nie zniszczyliśmy przy tym przyrody.
5. Wykonaliśmy płaszcze elfów i amulety o tajemniczej mocy.
6. Ćwiczyliśmy sprawność fizyczną i zmysły. Zrobiliśmy łuki, uczyliśmy się z nich strzelać.
7. Przeprowadzaliśmy narady w tajemnym kręgu elfów.
8. Staraliśmy się być niewidoczni w lesie: przekradaliśmy się bezgłośnie, wykonaliśmy kamuflaż i zacieraliśmy po sobie ślady.
9. Nauczyliśmy się poruszać po lesie tak, by się nie zgubić. Poznaliśmy kilka prostych sposobów wyznaczania północy.
10. Wódz elfów przekazał nam tajniki ziołolecznictwa i sekrety dbania o rośliny.
11. Poznaliśmy leśną zwierzynę i jej zwyczaje. Wraz z Legolasem tropiliśmy ją w leśnych ostępach.
12. Dowiedzieliśmy się, że las składa się z warstw. Poznaliśmy zwierzęta i rośliny występujące w poszczególnych warstwach. W każdej z warstw lasu szukaliśmy pożywienia.
13. Wykonaliśmy kilka pożytecznych prac na rzecz lasu.
14. Na podsumowanie leśnej przygody urządziliśmy leśną ucztę z zebranych przez nas darów natury.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Dobry trop na kolonię! Dobry trop na zbiórki pierwszego miesiąca!

Trop „Elfów” wpływa na rozwój wyobraźni, uczy sprawiedliwości, zaradności, samodzielności, miłości i szacunku do przyrody, poszanowania dóbr natury i umiejętnego z nich korzystania.

Podczas realizacji tropu należy zwrócić szczególną uwagę na zachowanie bezpieczeństwa (np. przy nauce kamuflażu) oraz na właściwy stosunek ruchów do środowiska naturalnego. Duże pole do popisu daje obrzędowość nawiązująca do świata przyrody. Ważne jest, aby uczta i inne działania ruchów nie miały negatywnych skutków dla miejsca, w którym odbywają się leśne zabawy.

Realizacja tropu wymaga od kadry przygotowania z zakresu przyrodoznawstwa. Trop przeznaczony jest dla wszystkich ruchów - młodszych i starszych. Najlepiej realizować go w okresie wiosenno-letnim i na kolonii ruchowej - zbiórek nie można przeprowadzać w czterech ścianach.

Przykładowe sprawności, które ruchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Zielarz/Zielarka”, „Dobry opiekun/Dobra opiekunka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Andersen H.Ch., Baśnie (np. Dziecię Elfów).
- Bloch M., A Adi powiedziało... Jak przetrwać w podmiejskim buszu, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2018.
- Martinez F., Dziedzictwo Elfów, Wydawnictwo Bellona, Warszawa 2003.
- Szewc i Elfy, Wydawnictwo Arti, Ożarów Mazowiecki 2017.
- Tolkien J.R.R., Władca pierścieni.

źródła internetowe

- Harcerz w lesie (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/4sn7l>, (dostęp: 01.03.2020).
- Aktywni Obywatele Świata (materiały), <http://cbp.zhp.pl/gjsb8> (dostęp: 08.01.2021).
- Stop bierności. Wyzwolić energię (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/gthwh> (dostęp: 01.03.2020)

- Stop mowie nienawiści (konspekty), <http://cbp.zhp.pl/8ag34> (dostęp: 01.03.2020).
- W krainie zabawy. Poradnik drużynowego gromady zuchowej, <http://cbp.zhp.pl/aiqk8>, (dostęp: 01.03.2020).

źródła filmowe

- Przygoda wróżek - wielkie zawody przystani Elfów, reż. Raymond B., 2011.

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami,

zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Fantaści

Zadania:

1. W kręgu rady podjęliśmy decyzje o wstąpieniu do Klubu Fantastów.
2. Oglądaliśmy film fantastyczny.
3. Zbudowaliśmy wehikuł, którym podróżowaliśmy w czasie i przestrzeni.
4. Bawiliśmy się w biuro ekspertów do spraw przyszłych losów świata.
5. Zorganizowaliśmy spotkanie z istotami z innych planet. Podpisaliśmy z nimi pakt przyjaźni.
6. Pracując w szóstkach, wykonaliśmy makietę miasteczka przyszłości.
7. Urządziliśmy Teatr Niesamowitych Przypadków. Każda szóstka przedstawiała swoją historię.
8. Urządziliśmy pokaz mody „nie z tej ziemi”.
9. Urządziliśmy w szkole przegląd prac plastycznych na temat fantastycznych wizji świata w 3000 roku.
10. Na zakończenie podsumowaliśmy nasze fantastyczne wyprawy i zorganizowaliśmy wybór Fantasty Roku.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Trop „Fantastów” jest atrakcyjny dla dzieci kreatywnych, rozwija wyobraźnię, uczy pewności siebie i odwagi w wygłaszaniu własnych poglądów i przemyśleń. Nawet zuch, który często się myli - teraz będzie miał rację.

Podczas zbiorów zuchy wybiorą się do krainy wyobraźni i dojdą do mistrzostwa w zabawie „co by było, gdyby”. Warto przy okazji kształtować u dzieci postawy proekologiczne i zwrócić uwagę na efekty niewłaściwego gospodarowania zasobami naszej planety - np. co będzie, jeśli zabraknie wody, jeśli będziemy produkować za dużo śmieci, jeśli wytniemy lasy.

Zuchy mogą też prowadzić dziennik niesamowitych przygód.

Zdobywanie tropu można zaplanować na niepogodę. Zuchówka lub inne pomieszczenie będzie wspinałką bazą dla fantastów.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Bajarz/Bajarka”, „Plastyk/Plastyczka”, „Charakteryzator/Charakteryzatorka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Le Guin U., Urodziny Świata.
- Lem S., Kongres futurologiczny.
- Pratchett T., Świat dysku.
- Zuchowe Wieści (Fantasta), nr 10/1993.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Gumisie

Zadania:

1. W kręgu rady zdecydowaliśmy, że chcemy bliżej poznać mieszkańców Gumisiowej Doliny.
2. Oglądaliśmy bajkę pt. „Gumisie”.
3. Pracując w szóstkach, urządziliśmy siedzibę Gumisiów.
4. Byliśmy z wizytą na zamku Dunwyn.
5. Przygotowaliśmy sok z gumijagód. Zorganizowaliśmy zawody szóstek na najlepszych skoczków.
6. Wykorzystując Magiczną Księgę Gumisiów, braliśmy udział w lekcji magii i czarów.
7. Wyruszyliśmy na ratunek potrzebującym.
8. Gospodarowaliśmy w kuchni Buni.
9. Odkrywaliśmy swoje artystyczne talenty pod okiem Gusto.
10. Zorganizowaliśmy wyprawę w celu poznania najbliższego otoczenia.
11. Majsterkowaliśmy razem z Grafim.
12. Na podsumowanie urządziliśmy wielką ucztę.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Fabula tropu nawiązuje do bajkowego serialu W. Disney’a „Gumisie”. Realizacja tropu daje możliwość kształtowania pozytywnych cech i postaw: uczynności, życzliwości, rycerskości, spostrzegawczości i braterstwa. Zuchy, tak jak Gumisie, są aktywne, interesują się wszystkim, pomagają tym, którzy tego potrzebują. Po urządzeniu swojej siedziby nie zamykają się w niej - wychodzą, by poznać okolicę, udzielić pomocy, zorganizować coś dla innych. Gumisie wszystkie problemy rozwiązują razem, wspólnie podejmują decyzje i wykonują zadania.

Kanwą kolejnych zbiorów mogą być przygody sympatycznych bohaterów serialu. Trop nadaje się na każdą porę roku, może być fabułą kolonii i zimowiska. Atrakcyjniejszy jest dla zuchów młodszych.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Złota rączka”, „Kuchmistrz/Kuchmistrzyni”, „Miłośnik/Miłośniczka sztuk pięknych”, „Dobry opiekun/Dobra opiekunka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Lipov B., Dzieciaki w naturze, Wydawnictwo Świat Książki, Ożarów Mazowiecki 2011.

źródła internetowe

- Zuchowe Wieści (W tym roku byliśmy Gumisiami), jesień 2019, <http://cbp.zhp.pl/21glp> (dostęp: 01.03.2020).

źródła filmowe

- Gumisie, serial kreskówkowy.

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Krasnoludki

Zadania:

1. Dostaliśmy od krasnoludków list, w którym zaprosiły nas do swojego świata. W kręgu rady postanowiliśmy pomóc krasnoludkom w ich pracach.
2. Poznaliśmy bajkę „O krasnoludkach i sierotce Marysi”, „Królewna Śnieżka i siedmiu krasnoludków” lub inną bajkę o krasnoludkach.
3. Urządziliśmy krasnoludkową grootę.
4. W wielkiej tajemnicy zrobiliśmy drobne, dobre uczynki.
5. Braliśmy udział w krasnoludkowym święcie (powitaniu wiosny, poszukiwaniu kwiatu paproci).
6. Zorganizowaliśmy bal krasnoludków, Święto Kwiatów lub krasnoludkową ucztę. Każda szóstka była odpowiedzialna za część wydarzenia.
7. Zorganizowaliśmy zabawę lub przedstawienie dla młodszych dzieci. Pokazaliśmy im, że warto być życzliwym i opiekuńczym jak krasnoludki.
8. Podpatrywaliśmy kiełkowanie lub zakwitanie rośliny, powrót ptaków.
9. Rozpoznawaliśmy głosy zwierząt. Próbowaliśmy zrozumieć mowę wybranego zwierzęcia.
10. Podjęliśmy wspólnie pożyteczną pracę w naszej okolicy.
11. Zorganizowaliśmy wyprawę do Calineczki, Tomcia Palucha, Smerfów lub innych małych przyjaciół. Wspólnie podjęliśmy decyzję o chronieniu krasnoludkowego/bajkowego świata.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

„Czy to bajka, czy nie bajka, myślcie sobie, jak tam chcecie, ale ja wam to powiadam, krasnoludki są na świecie” – może dzieci w wieku wychowawczym nie wierzą już w krasnoludki, ale to nie przeszkadza, aby w zabawie przeniosły się do ich świata!

Trop „Krasnoludków” pobudza fantazję dzieci i jest bardzo mocno związany z przyrodą. Zuchy tak jak krasnoludki „zawodowo” zajmują się sprawianiem dobrych uczynków i płataniem figli. Robią to w wielkiej tajemnicy, niezauważone przez nikogo. Krasnoludki są zawsze przyjaźnie nastawione do innych - należy uświadomić dzieciom, że figle nie mogą nikogo krzywdzić! Do zabaw zuchy mogą przygotować sobie stroje, a szóstki mogą przyjąć imiona krasnoludków ze znanych bajek.

Trop jest atrakcyjny przede wszystkim dla młodszych zuchów. Najdogodniejszą porą do jego zdobywania jest wiosna.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Bajarz/Bajarka”, „Dobry opiekun/Dobra opiekunka”, „Kronikarz/Kronikarka”, „Śmieszek/Śmieszka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Grimm J. i W., O królewnie Śnieżce i siedmiu Krasnoludkach.
- Huygen T., Skrzaty, Wydawnictwo Bona, Kraków 2017.
- Krzemieniecka L., Z przygód Krasnala Hałabały, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 2016.

źródła internetowe

- Konopnicka M., O krasnoludkach i sierotce Marysi, <https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/o-krasnoludkach-i-sierotce-marysi.pdf> (dostęp: 01.03.2020).
- Światozmieniacze. Cel: dobro (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/km3tb> (dostęp: 01.03.2020)

źródła filmowe

- Robaczki z zaginionej doliny, reż. Giraud H., Szabo T., 2013.

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymywać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Kubuś Puchatek

Zadania:

1. W kręgu rady zdecydowaliśmy, że wyruszymy na wyprawę do Stumilowego Lasu i poznamy jego mieszkańców.
2. Urządziliśmy kryjówkę w Stumilowym Lesie.
3. Przeżywaliśmy lub inscenizowaliśmy szóstkami przygody Kubusia Puchatka i jego przyjaciół.
4. Zorganizowaliśmy „przyprawę do bieguna północnego”.
5. Zorganizowaliśmy podwórkowy turniej zabaw w „misie patysie”.
6. Dowiedzieliśmy się, skąd się bierze „małe co nieco”. Przygotowaliśmy przysmaki dla Kubusia Puchatka i jego przyjaciół.
7. Wymyślaliśmy zagadki i mruczanki Kubusia.
8. Zorganizowaliśmy wystawę naszych ulubionych pluszowych zabawek.
9. Zrobiliśmy makietę Stumilowego Lasu.
10. Pod okiem Królika założyliśmy i pielęgnowaliśmy ogródek.
11. Na zakończenie urządziliśmy piknik w Stumilowym Lesie lub turniej o średni rozumek.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Dobry trop na zbiórki pierwszego miesiąca!

Fabula tropu „Kubusia Puchatka” oparta jest na książkach A. A. Milne. Po ich przeczytaniu kadra wybiera tematy do zabaw w zależności od tego, co najbardziej zainteresuje zuchy: szukanie ogona Kłapouchego, powódź, wichura w Stumilowym Lesie, szukanie Maleństwa (tematy zabaw mogą też podpowiadać dzieci).

Realizacja tropu pozwala rozwijać w zuchach koleżeństwo, empatię, uczynność i odwagę. W czasie zbiórek należy zwrócić uwagę na znaczenie przyjaźni, potrzebę pokonywania własnych słabości oraz poszanowanie przyrody.

Trop można zdobywać przez cały rok.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Łamigłowa”, „Kuchmistrz/Kuchmistrzyni”, „Przyjaciel/Przyjaciółka książek”, „Gimnastyk/Gimnastyczka”, „Dobry opiekun/dobra opiekunka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Milne A.A., Kubuś Puchatek.
- Milne A.A., Chatka Puchatka.
- Zuchowe Wieści (Kubuś Puchatek), nr 1/1996.

źródła internetowe

- W krainie zabawy - poradnik drużynowego gromady zuchowej, <http://cbp.zhp.pl/aigk8> (dostęp: 01.03.2020).

źródła filmowe

- Kubuś i przyjaciele, reż. Andrson S., Hall D., 2011.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Mały Książę

Zadania:

1. W kręgu rady zdecydowaliśmy, że wyruszymy na wyprawę z Małym Księciem.
2. Razem z Małym Księciem odbyliśmy podróż po innych planetach. Odwiedziliśmy planety: Króla, Pyszałka, Opoja, Biznesmena, Latarnika, Geografa oraz Ziemię.
3. Wykonaliśmy rysunki pobudzające wyobraźnię (np. węża, który połknął słonia, owieczkę w skrzyni).
4. Dowiedzieliśmy się, czym różnią się od siebie gwiazdy i planety. Wraz z Małym Księciem oglądaliśmy zachód słońca.
5. Poszukiwaliśmy przyjaciół w szkole, w drużynie, na podwórku. Wraz z lisem szukaliśmy kogoś, kogo moglibyśmy „oswoić”.
6. Zaprzyjaźniliśmy się z inną gromadą, odwiedziliśmy jej planetę.
7. Szóstkami hodowaliśmy własną roślinkę. Opiekowaliśmy się nią. Dbaliśmy, by niczego jej nie brakowało.
8. Nauczyliśmy się piosenki pt. „Mały Książę”.
9. Na podsumowanie zorganizowaliśmy Święto Przyjaźni w gromadzie, szkole lub na podwórku.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

Trop „Małego Księcia” umożliwia zuchom poznanie podstaw astronomii, a także rozmowę o wrażliwości, odpowiedzialności, przyjaźni, miłości i innych ważnych uczuciach. Pobudza wyobraźnię dzieci i sprzyja rozwojowi emocjonalnemu. Uświadamia, że warto marzyć, bo marzenia często się spełniają. Zwraca uwagę na to, że nie wolno być samolubnym i dbać tylko o swoje sprawy. Po przeczytaniu książki kadra gromady decyduje, które przygody Małego Księcia wykorzysta na zbiórkach i na które aspekty wychowawcze położy szczególny nacisk (np. wyprawa na planetę Opoja to pretekst do rozmowy o problemie alkoholizmu i innych uzależnień, spotkanie z lisem uświadamia znaczenie przyjaźni, a rozmowy z pilotem pokazują różnice między sposobem postrzegania świata przez dzieci i dorosłych). Podczas realizacji tropu zuchy powinny zrozumieć, co znaczą przysłowia: „Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej”, „Cudze chwalicie, swego nie znacie” i „Prawdziwych przyjaciół poznajemy w biedzie”.

Trop przeznaczony jest dla starszych zuchów. Może być zdobywany przez cały rok.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Przewodnik/Przewodniczka po szkole”, „Hodowca/Hodowczyni kwiatów”, „Dobry opiekun/Dobra opiekunka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Karwasz G., Mały astronom. Przewodnik dla dzieci, Wydawnictwo Publicat, Poznań 2016.
- Saint-Exupéry A., Mały Książę.

źródła internetowe

- Braterstwo (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/4uehq> (dostęp: 01.03.2020).
- Każdy inny, wszyscy równi (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/yyqm5> (dostęp: 01.03.2020).
- Odkrywczy nieznanego świata (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/ic8gu> (dostęp: 01.03.2020).
- Aktywni Obywatele Świata (materiały), <http://cbp.zhp.pl/gjsb8> (dostęp: 08.01.2021).
- Zuchowe Wieści (Mały Książę), nr 4/2004, http://www.zuchowewiesci.zhp.pl/index.php?do=download_binary&navi=0045,0006&id=275 (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami

Mistrzowie/Mistrzynie emocji

Zadania:

1. W kręgu rady podjęliśmy decyzję o podróży do odległej Krainy Emocji.
2. Obejrzeliśmy film pt. „W głowie się nie mieści”.
3. Dowiedzieliśmy się, co to są emocje i kiedy je odczuwamy. Zobaczyliśmy, jak wygląda mózg człowieka i dowiedzieliśmy się, która jego część odpowiada za emocje.
4. Poznaliśmy różne emocje (radość, smutek, strach, gniew, odraza) i sposoby ich wyrażania. Zorganizowaliśmy „Zuchowy teatr uczuć”.
5. Odebraliśmy podróż do Krainy Emocji. Odwiedziliśmy wyspy więzi rodzinnych, przyjaźni, zabawy, szczerości i zainteresowań.
6. Cieszymy się ze swoich sukcesów. Stworzyliśmy tablicę pozytywnych myśli.
7. Poznaliśmy sposoby radzenia sobie ze złością. Urządziliśmy w naszej zuchówce kącik, w którym możemy się uspokoić.
8. Wcieliśmy się w postać małej żabki (z książki E. Snel). Nauczyliśmy się skupiać na danej chwili i relaksować się.
9. Zorganizowaliśmy festiwal muzyczny. Każda szóstka wykonała piosenkę wyrażającą wybraną emocję.
10. Bawiliśmy się w bajkopisarzy. Stworzyliśmy opowiadania lub komiksy, w których bohaterowie przeżywali różne emocje.
11. Dowiedzieliśmy się, że nie ma dobrych i złych emocji. Nauczyliśmy się kontrolować swoje emocje w trudnych sytuacjach. Prowadziliśmy „Dzienniczek emocji”.
12. Rozmawialiśmy w gromadzie o tym, gdzie możemy uzyskać pomoc, gdy coś się dzieje. Poznaliśmy specjalne numery telefonów pomocy.
13. Na podsumowanie zorganizowaliśmy bal emocji.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Mistrzowie/Mistrzynie emocji” nawiązuje do bajki „W głowie się nie mieści”, która w przystępny sposób tłumaczy trudny temat funkcjonowania emocji. Planując jego realizację, trzeba pamiętać, że celem nie jest przekazanie informacji o naszym biologicznym funkcjonowaniu, ale zrozumienie przez zuchy tego, co się z nimi dzieje.

Podczas zbiórek zuchy dowiedzą się, dlaczego bywają smutne, skąd się bierze radość i jak sobie radzić ze złością - lepiej poznają swój wewnętrzny świat. Warto wspomnieć o koncentracji i uważności, które wpływają na emocje. Ważne, by zuchy zapamiętały, że nie ma złych i dobrych emocji. Należy także podkreślić, że dzieci nie są same i gdy dzieje się coś złego, mogą oczekiwać pomocy ze strony dorosłych. Każdy zuch powinien wiedzieć, że jeśli nie pomagają mu najbliżsi, ma prawo skontaktować się z telefonem zaufania i powiedzieć o swoich problemach.

Biorąc pod uwagę fakt, że poruszamy treści, które mogą być dla dzieci wstydliwe czy zupełnie nowe, należy zadbać o to, aby wszystkie zuchy czuły się na zbiórkach bezpiecznie i swobodnie. Nie można zapominać, że dla nich powinna to być przede wszystkim zabawa.

Do realizacji tropu potrzebne jest dobre przygotowanie merytoryczne kadry (choćby zuchom należy przedstawić jedynie podstawową wiedzę na temat emocji człowieka). Poniższe lektury pozwolą nie tylko zgłębić temat, ale również pokażą, jak mówić o rzeczach trudnych językiem zrozumiałym dla zuchów.

Trop nadaje się dla wszystkich zuchów, można go realizować o każdej porze roku.

Wskazówki bibliograficzne:

- Filliozat I., Riefoło V., Rojzman C., Laprun A., Akceptuję co czuję, pewność siebie, Wydawnictwo Egmont, Warszawa 2019.
- Ibarolla B., Bajki, które uczą jak być szczęśliwym, Wydawnictwo Finebooks, Warszawa 2017.
- Nicolson C. P., Nic co ludzkie, nie jest mi obce. Czyli jak to jest, że czasami wychodzi z nas bestyjka, Wydawnictwo Debit, Katowice 2011.
- Snel L., Uwaga i spokój żabki, Wydawnictwo CoJaNaTo, Warszawa 2016.
- Vetulani J., Mazurek M., Wierzchowski M., Sen Alicji czyli jak działa mózg, Wydawnictwo Mando, Kraków 2017.
- Woydyłło E., Mazurek M., Wierzchowski M., Uczucia Alicji, czyli jak lepiej poznać siebie, Wydawnictwo Mando, 2020.

źródła internetowe

- Jegier A., Kraina emocji, inspiracje do ćwiczeń dla młodszych dzieci
https://www.mac.pl/uploads/materials/106/Kraina_przedszkolaka_3latek_Przewodnik%20metodyczny.%20Kraina%20emocji.pdf (dostęp: 17.11.2020).

źródła filmowe

- W głowie się nie mieści, reż. Peter Docter, 2015.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Mowgli

Zadania:

1. W kręgu rady zdecydowaliśmy o przyłączeniu się do Wilczej Gromady.
2. Urządziliśmy kryjówkę w lesie (szałas, jaskinię). Sporządziliśmy sobie leśne stroje.
3. Nauczyliśmy się bezpiecznie posługiwać się ogniem. Rozpaliliśmy ognisko, ugotowaliśmy na nim potrawę. W szóstkach wykonaliśmy posiłek z samodzielnie zebranych leśnych owoców.
4. Byliśmy na kilku wyprawach, podczas których poznaliśmy okolice naszej leśnej kryjówki. Potrafimy wskazać mrowiska, ciekawe drzewa i tajemnicze miejsca.
5. Ułożyliśmy własne prawa i rzetelnie ich przestrzegaliśmy.
6. Skradaliśmy się i obserwowaliśmy zwierzęta. Rozpoznawaliśmy tropy, np. zająca, sarny, psa.
7. Szóstkami inscenizowaliśmy przygody bohaterów „Księgi dżungli”.
8. Braliśmy udział w uwolnieniu Mowgliego z rąk małp Bondar Logi.
9. Odnaleźliśmy skarb Białej Kobry.
- 10.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Realizacja tropu „Mowgliego” pozwala zaakcentować przestrzeganie wspólnie określonych zasad (ważna jest tu rola kręgu rady), harmonijne współzycie z przyrodą, respektowanie jej praw oraz aktywne uczestnictwo w zabawie. Należy zwrócić szczególną uwagę na wykorzystanie wielu gier i zabaw kształtujących zmysły oraz rozwijających sprawność fizyczną.

To wszystko oczywiście w kontakcie z przyrodą. Program tropu nawiązuje do fabuły „Księgi dżungli” R. Kiplinga, z niej też można czerpać pomysły na obrzędowość (np. ważne spotkania mogą odbywać pod Skałą Rady) i przygody, które przeżywają zuchy.

Trop jest przeznaczony raczej dla starszych zuchów. Powinien być zdobywany latem, w lesie, np. podczas kolonii zuchowej. Gromady, które mają blisko do lasu, mogą zaplanować jego realizację w ciągu roku (wiosną, jesienią).

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Zielarz/Zielarka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Bloch M., A Adi powiedział... Jak przetrwać w podmiejskim buszu, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2018.
- Kipling R., Księga dżungli.
- Kowalczyk K., Poradnik ekologicznego obozowania, Niezależne Wydawnictwo Harcerskie, Warszawa 2014.
- Sosnowski S., Stykowski J., Sakwa włóczykija, Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1988.
- Zuchowe Wieści (Mowgli), nr 2/1998.

źródła filmowe

- Księga dżungli (reż. Jon Favreau), 2016.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Muminki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy, że odwiedzimy Dolinę Muminków.
2. Oglądaliśmy bajkę pt. „Muminki” lub czytaliśmy książki o Muminkach.
3. Zbudowaliśmy domek Muminków.
4. Przeżywaliśmy lub szóstkami inscenizowaliśmy przygody Muminków lub ich przyjaciół.
5. Wędrowaliśmy szlakiem opowiadań Włóczykija. Prawidłowo spakowaliśmy się na wycieczkę.
6. Przygotowaliśmy przysmaki z kuchni mamy Maminka.
7. Zorganizowaliśmy morską wyprawę szlakiem przygód taty Muminka.
8. Zorganizowaliśmy wyprawę na Wyspę Hatifnatów i poznaliśmy ich tajemnicę.
9. Odkryliśmy historię komety nad Doliną Muminków.
10. Na podsumowanie zorganizowaliśmy podwórkowy turniej przyjaciół Muminka.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

Na przykładzie Muminków i ich przyjaciół można pokazać zuchom relacje, jakie powinny panować między ludźmi. Warto przy tym zwrócić uwagę na przyjaźń, uprzejmość, gościnność i chęć niesienia pomocy innym.

Trop wykorzystuje fabułę zaczerpniętą z literatury. Po przeczytaniu książki kadra gromady wybiera tematy do zabaw, dopasowując je do wieku i zainteresowań zuchów. Tematem zabaw mogą stać się np. wspomnienia Taty Muminka oraz opowieść Włóczykija. Śledząc przygody Paszczaka, zuchy poznają świat przyrody. Dla dziewczynek postaciami do naśladowania mogą być Panna Migotka i Mama Muminka.

Fabułę tropu można zbudować na podstawie jednego zdarzenia (rozdziału książki) lub ułożyć ją tak, by każda zbiórka była osobną przygodą. Lektura przygód Muminków dostarcza też pomysłów na obrzędy, np. związane z nazwami szóstek, powitaniem lub pożegnaniem zuchów na zbiórce.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Dobry opiekun/Dobra opiekunka”, „Przewodnik/Przewodniczka po...”, „Perfekcyjna pani/Perfekcyjny pan domu”, „Kolekcjoner/Kolekcjonerka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Seria książek Jansson T., „Dolina Muminków w listopadzie”, „Kometa nad Doliną Muminków”, „Lato Muminków”, „Opowiadania z Doliny Muminków”, „Pamiętniki Tatusia Maminka”, „Tatuś Muminka i morze”, „W Dolinie Muminków”, „Zima Muminków”.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Narnijczycy

Zadania:

1. W kręgu rady zdecydowaliśmy, że wyruszymy na wyprawę do Narnii.
2. Zapoznaliśmy się z treścią pierwszej części „Opowieści z Narnii” pt. „Lew, czarownica i stara szafa”. Wspólnie czytaliśmy fragmenty książki, słuchaliśmy ich lub oglądaliśmy film.
3. Znaleźliśmy magiczną szafę, która przeniosła nas do baśniowej krainy.
4. Odwiedziliśmy mieszkanie pana Tumnusa oraz tamę państwa Bobrów. Wspólnie z nimi przygotowaliśmy podwieczorek i śpiewaliśmy narnijskie kołysanki.
5. Przygotowaliśmy zbroje z symbolem Lwa, urządziliśmy turniej rycerski, nauczyliśmy się strzelać z łuku, używać szpady i jeździć konno.
6. Wybraliśmy się na wędrowkę szlakiem Wielkiej Rzeki, aby odnaleźć ślady mówiących zwierząt i tańczących drzew. Zbadaliśmy przyrodę. Zbudowaliśmy zamek Ker Paravel.
7. Przeprowadziliśmy konkurs plastyczny pt. „Jak wygląda kraina Aslana?”.
8. Wraz z królem Piotrem przeszliśmy próbę prawdziwej odwagi.
9. Wraz z królowymi Zuzanną i Łucją nauczyliśmy się zasad *savoir-vivre*.
10. Dzięki naszej wytrwałości i chęci czynienia dobra uratowaliśmy Narnię przed Białą Czarownicą.
11. Spotkaliśmy Wielkiego Lwa, który jest strażnikiem wszystkich Narnijczyków.
12. Na zakończenie razem z mieszkańcami Narnii urządziliśmy bal na zamku.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Fabula tropu „Narnijczyków” oparta jest na pierwszej części cyklu o Narnii, ale można poszerzyć ją o kolejne tomy. Zdobywanie tropu przenosi dzieci do baśniowego świata, gdzie dobro zawsze zwycięża zło. Oddziałuje na wyobraźnię, pobudza kreatywność, uczy szacunku do natury i dobrego traktowania zwierząt. Pokazuje siłę miłości między rodzeństwem i zasady rządzące prawdziwą przyjaźnią, w tym znaczenie szczerości.

Trop przeznaczony jest dla młodszych dzieci, ale przy odpowiednim opracowaniu zainteresuje także starsze zuchy, zarówno dziewczynki, jak i chłopcy. Jeśli zdobywają go starsze dzieci, można powołać się na chrześcijańską symbolikę „Opowieści z Narnii” i związek Aslana z osobą Jezusa Chrystusa, co może ułatwić w gromadzie pracę z pierwszym punktem Prawa Zucha. Warto też pamiętać, że Wielki Lew to uosobienie dzielności - i wykorzystać to w pracy z drugim punktem Prawa Zucha.

Trop nadaje się na każdą porę roku, ale najlepiej zdobywać go na przełomie zimy i wiosny, zgodnie z akcją powieści.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Dżentelmen”, „Dama”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Lewis C.S., Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa.
- Lewis C.S., Opowieści z Narnii. Podróż Wędrowca do Świtu.
- Lewis C.S., Opowieści z Narnii. Siostrzeniec czarodzieja.

źródła filmowe

- Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa, reż. Adamson A., 2005.
- Opowieści z Narnii. Książę Kaspian, reż. Adamson A., 2008.
- Opowieści z Narnii. Podróż Wędrowca do Świtu, reż. Apted M., 2010.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Pan Kleks

Zadania:

1. W kręgu rady podjęliśmy decyzję o wstąpieniu do Akademii Pana Kleksa.
2. Oglądaliśmy film „Akademia Pana Kleksa”, „Podróże Pana Kleksa”, „Pan Kleks w Kosmosie” lub „Tryumf Pana Kleksa”.
3. Uczestniczyliśmy w zajęciach w Akademii Pana Kleksa. Byliśmy na lekcji bajkologii, kleksografii, bańkologii, wierszologii, geografii.
4. Podróżowaliśmy razem z Panem Kleksem.
5. Przyrządzaliśmy przysmaki w kuchni Pana Kleksa.
6. Urządziliśmy w szóstkach zawody balonów.
7. Szukaliśmy zaginionego guzika szpaka Mateusza.
8. Zbieraliśmy nasze sny z sennych lusterek.
9. Inscenizowaliśmy bajki i przygody Pana Kleksa.
10. Układaliśmy własne bajki.
11. Leczyliśmy chore sprzęty.
12. Na zakończenie otrzymaliśmy dyplom ukończenia Akademii Pana Kleksa.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

Dobry trop na kolonię!

Akademia Pana Kleksa to wspaniały pomysł na zabawę i wyprawę z zuchami w krainę fantazji, baśni i przygody. Trop rozbudza wyobraźnię, rozwija pomysłowość i inicjatywę zuchów, uczy życia w przyjaźni i przybliża dzieciom świat bajek. Jest wspaniałą okazją do rozwijania sprawności manualnej, przygotowania przedstawień w teatrzyku samorodnym i różnych form twórczości. Bogata obrzędowość wynika wprost z książki (np. nadanie wszystkim zuchom wstępującym do Akademii imion na literę A lub przyklejanie piegów).

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Bajarz/Bajarka”, „Przyjaciół/Przyjaciółka książek”, „Recytator/Recytatorka”, „Złota rączka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Brzechwa J., Akademia Pana Kleksa.
- Brzechwa J., Brzechwa dzieciom.
- Brzechwa J., Podróże Pana Kleksa.

źródła internetowe

- Zuchowe Wieści, jesień 1994, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1994_jesien.pdf (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Pan Samochodzik

Zadania:

1. W kręgu rady zdecydowaliśmy, że wraz z Panem Samochodzikiem będziemy tropić zagadki historyczne.
2. Czytając książki lub oglądając film, poznaliśmy przygody Pana Samochodzika.
3. Jeździliśmy wehikułem Pana Samochodzika.
4. Szukaliśmy skarbu templariuszy, odwiedziliśmy Wyspę Złoczyńców i Niesamowity Dwór.
5. Założyliśmy „Księgę strachów”.
6. Odnaleźliśmy w swojej okolicy zapomniane miejsca historyczne.
7. Odwiedziliśmy muzeum, skansen, zamek lub inny zabytek.
8. Założyliśmy Ligę do Walki z Hałasem.
9. Braliśmy udział w wykopaliskach archeologicznych.
10. Odszukaliśmy zaginione dzieło sztuki.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Pan Samochodzik, bohater serii książek Z. Nienackiego, jest muzealnikiem, historykiem sztuki i detektywem amatorem. Swoją wiedzę i żłtkę detektywistyczną wykorzystuje do tropienia złodziei dzieł sztuki i historycznych pamiątek. W niektórych przygodach towarzyszą mu harcerze. Pan Samochodzik jest też pionierem działań proekologicznych. Cechuje go skromność i kultura osobista. Włączając zuchy w sensacyjne przygody Pana Samochodzika, można im zaszczerpić chęć poznawania takich miejsc, jak muzea czy skanseny. Można przedstawić dzieciom bogactwo i różnorodność dóbr kultury i dziedzictwa historycznego, zachęcić do rozwijania dedukcji i zaciekawic przeszłością, a także pokazać, że w każdej sytuacji należy działać ekologicznie.

Trop można zdobywać, poznając na zbiórkach okoliczne galerie, muzea i zabytki, poszukując lokalnych ciekawostek, legend i tajemnic, uczestnicząc w grach terenowych i poszukiwaniach skarbów.

Trop jest przeznaczony raczej dla starszych zuchów, które lepiej poradzą sobie z rozwiązywaniem logicznych zagadek i łączeniem faktów.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Bajarz/Bajarka”, „Geoposzukiwacz/Geoposzukiwaczka”, „Łamigłowa”, „Miłośnik/Miłośniczka sztuk pięknych”, „Przewodnik/Przewodniczka po...”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Nienacki Z., Pan Samochodzik (seria), Wydawnictwo Siedmioróg, Wrocław 2018.

Seria obejmuje tomy „Pierwsza przygoda Pana Samochodzika”, „Wyspa Złoczyńców”, „Pan Samochodzik i templariusze”, „Księga strachów”, „Niesamowity dwór”, „Pan Samochodzik i Kapitan Nemo”, „Pan Samochodzik i zagadki Fromborka”, „Pan Samochodzik i Fantomas”, „Pan Samochodzik i tajemnica tajemnic”, „Pan Samochodzik i Winnetou”, „Pan Samochodzik i Niewidzialni”, „Pan Samochodzik i złota rękawica”, „Pan Samochodzik i człowiek z UFO”, „Pan Samochodzik i skarb Atanaryka”. Pomocne będą również książki Nienackiego, wydane w innym czasie.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Piotruś Pan

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy wyruszyć z Piotrusiem Panem do Nibylandii.
2. Zaprzyjaźniliśmy się z Zagubionymi Chłopcami. Otrzymaliśmy imiona nadane przez Piotrusia Pana.
3. Zbudowaliśmy dom-drzewo, w którym każda szóstka miała swoje miejsce.
4. Założyliśmy Bank Szczęśliwych Myśli. Na każdej zbiórce obdarowywaliśmy się nawzajem tymi myślami.
5. Pomagaliśmy Piotrusiowi złapać jego cień. Wykonaliśmy galerię własnych cieni.
6. Szóstkami inscenizowaliśmy wybrane przygody Piotrusia Pana.
7. Wyruszyliśmy z Piotrusiem do Laguny Syren, by wstuchiwać się w ich przepiękny śpiew. Poznawaliśmy uroki przyrody w Nibylandii.
8. Tropiliśmy po odgłosach krokodyla, który potknął budzik.
9. Wraz z Dzwoneczkiem nauczyliśmy się latać w naszych marzeniach.
10. Odbiliśmy Tygrysią Lilię z rąk Kapitana Haka.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Dobry trop na kolonię!

Trop „Piotrusia Pana” nawiązuje do fabuły znanej bajki. Rozwija dziecięcą wyobraźnię, wspiera kształtowanie u zuchów dzielności i poczucia sprawiedliwości. Uczy życzliwości i poszanowania przyrody. Wyrabia chęć niesienia pomocy innym. Kadra gromady wybiera tematy do zabaw w zależności od potrzeb i zainteresowań zuchów, np. pomoc córce Wodza Indian, wyprawa do Laguny Syren, budowa domków na drzewie.

Przygody Piotrusia Pana mogą być pomysłem na przekazanie zuchów do drużyny harcerskiej (powrót z Nibylandii do dorosłości).

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Grajek”, „Śpiewak/Śpiewaczka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Barrie J.M. Piotruś Pan.
- Piotruś Pan, płyta CD Teatru Buffo z piosenkami z musicalu.
- Zuchowe Wieści, nr 4/1994.

źródła filmowe

- Piotruś Pan, reż. Hogan P.J., 2003.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Plastuś

Zadania:

1. W kręgu rady zdecydowaliśmy, że chcemy zaprzyjaźnić się z Plastusiem.
2. Zbudowaliśmy mieszkanie Plastusia.
3. Zorganizowaliśmy konkurs na najładniejszy pamiętnik.
4. Braliśmy udział w plastusiowych przygodach.
5. Zorganizowaliśmy wystawę plastelinowych prac.
6. Ułożyliśmy nowe przygody Plastusia i jego przyjaciół.
7. Zaprosiliśmy na zbiórkę gościa, który opowiedział nam, jak dawniej wyglądała nauka w szkole.
8. Nauczyliśmy się kaligrafować swoje imię i nazwisko. Zapisywaliśmy nasze przygody w pamiętniku.
9. Oprowadziliśmy Plastusia po naszej szkole.
10. Na podsumowanie inscenizowaliśmy szóstkami wybrane przygody Plastusia.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Fabula tropu bazuje na treści utworu dla dzieci M. Kownackiej „Plastusiowy pamiętnik”. Trop rozbudza wyobraźnię i zwraca uwagę na koleżeństwo. Po przeczytaniu książki kadra dopasowuje tematy zabaw do wieku i możliwości zuchów.

Na zbiórkach zuchy doskonalią swoją sprawność manualną, uczą się dyscypliny, porządku, czystości. Wykonując makietę mieszkania Plastusia, uczą się oszczędnego gospodarowania materiałami i posługiwania się narzędziami, a pisząc pamiętnik, doskonalią swoje umiejętności kaligraficzne i literackie. Oswajają się również z nowymi dla siebie szkolnymi realiami. W tajemnicy przed wszystkimi „Plastusie” mogą w swojej klasie zrobić wielkie porządki lub przynieść do szkoły kwiaty. Każdy zuch „Plastuś” może opiekować się koleżanką lub kolegą ze swojej ławki.

W obrzędowość warto wpleść sporo tajemniczości, wtedy realizacja tropu będzie ciekawsza. Trop jest atrakcyjny dla młodszych zuchów, które dopiero zaczynają szkolną przygodę.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Plastyk/Plastyczka”, „Przewodnik/Przewodniczka po szkole”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Kownacka M., Plastusiowy pamiętnik, Wydawnictwo Siedmiogród, 2014.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Przyjaciele/Przyjaciółki bajek

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy poznać tajemniczy świat bajek.
2. Oglądaliśmy lub czytaliśmy swoje ulubione bajki.
3. Poznawaliśmy nowe bajki.
4. Bawiliśmy się w przygody bajkowych bohaterów.
5. Szóstkami inscenizowaliśmy przygody bajkowych bohaterów.
6. Układaliśmy własne bajki lub wymyślaliśmy dalsze losy znanych bohaterów. Opowiadając nasze historie, imitowaliśmy różne dźwięki (np. szum wiatru, odgłosy zwierząt).
7. Założyliśmy „Księgę bajek”.
8. Na podsumowanie zorganizowaliśmy wieczór bajek lub braliśmy udział w wielkim bajkowym karnawale.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

Zuch „przyjaciel bajek” potrafi wybrać wartościowe dla siebie bajki i programy w telewizji. Nie siedzi stale przed ekranem, często czyta bajkowe historie. Wejście w bajkowy świat jest okazją do rozwoju wyobraźni, kreatywności i talentu gawędziarskiego, a także kształtowania postaw na wzór pozytywnych bajkowych bohaterów. Program tropu zakłada wykorzystanie w wychowawczej zabawie zarówno treści ulubionych przez zuchy bajek, jak i zapoznanie dzieci z nieznanymi im dotąd opowieściami.

Trop może być realizowany podczas zbiórek i na kolonii wychowawczej. Inspiracją do jego podjęcia może stać się pojawienie się nowej ekranizacji lub książkowego wydania bajki.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu: „Bajarz/Bajarka”, „Przyjaciel/Przyjaciółka książek”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Andersen H. Ch., Baśnie.
- Bajkoterapia czyli bajki pomagajki dla małych i dużych, Nasza Księgarnia, Warszawa 2015.
- Begona I., Bajki, które uczą jak być szczęśliwym, Wydawnictwo Finebooks, Warszawa 2017.
- Grimm J. i W., Baśnie.

źródła internetowe

- Zuchowe Wieści (Wyprawy z molami), jesień 1996, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1996_jesien.pdf (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Przyjaciele/Przyjaciółki Madagaskaru

Zadania:

1. W kręgu rady zdecydowaliśmy, że wyruszymy na Madagaskar.
2. Obejrzeliśmy fragment filmu pt. „Madagaskar”.
3. Szóstkami inscenizowaliśmy lub przeżywalismy przygody filmowych bohaterów.
4. Urządziliśmy wycieczkę do zoo, gdzie oglądaliśmy takie zwierzęta, jak występujące w filmie. Dowiedzieliśmy się, gdzie żyją one w warunkach naturalnych.
5. Zorganizowaliśmy wielkie przygotowania do podróży.
6. Odebraliśmy podróż na Madagaskar. Dowiedzieliśmy się, gdzie leży ta wyspa oraz jakie zwierzęta i rośliny na niej występują. Poznaliśmy zwyczaje ludzi zamieszkujących Madagaskar.
7. Wykonaliśmy maski zwierząt (lwa, zebry, żyrafy, hipopotama) i skompletowaliśmy resztę przebrania, w którym wystąpiliśmy na balu.
8. Urządziliśmy bal u króla Juliana pt. „Wyginam śmiało ciało”. Wzięliśmy udział w konkursie tańca, prezentując własną choreografię do piosenki przewodniej.
9. Leczyliśmy żyrafę Melmana z wymyślonych dolegliwości. Dowiedzieliśmy się, czym jest hipochondria.
10. Przeszliśmy szkolenie dla tajnych agentów, które zorganizowały pingwiny z Madagaskaru. Sprawdziliśmy nasze umiejętności i zdobyliśmy tytuł Super Agenta.
11. Dowiedzieliśmy się, jakie zagrożenia czyhają na zwierzęta i przygotowaliśmy plakaty w obronie ich praw.
12. Na zakończenie podpisaliśmy pakt przyjaźni, w którym określiliśmy, co jest ważne w relacjach między przyjaciółmi. Na wzór bohaterów „Madagaskaru” staramy się być solidarni i pomagać innym dzieciom w gromadzie.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Trop „Przyjaciele/Przyjaciółki Madagaskaru” nawiązuje do popularnej współczesnej bajki. Pozwala przekazać dzieciom informacje o afrykańskich zwierzętach i uświadomić im zagrożenia czyhające na naszych „braci mniejszych”. Odwołując się do relacji między zwierzętami, można podkreślić rolę przyjaźni w życiu człowieka oraz kształtować u zuchów poczucie lojalności, solidarności i chęć niesienia pomocy. W bajce występuje wiele charakterystycznych postaci – trzeba pamiętać, aby odnieść ich cechy do ludzkich zalet i wad.

Kadra powinna dobrze się przygotować do realizacji tropu – obejrzeć przynajmniej pierwszą część filmu „Madagaskar”, zapoznać się z atlasami zwierząt, albumami i przewodnikami po Afryce i Madagaskarze.

Trop sprawdzi się w czasie letniego biwaku i kolonii. Zainteresuje zuchy młodsze i starsze, zarówno dziewczynki, jak i chłopcy.

Wskazówki bibliograficzne:

- Radzimierski S., Madagaskar. Kłątwa ptasiego Lemura, Wydawnictwo Znak, Kraków 2019.

źródła filmowe

- Madagaskar, seria filmów, reż. McArthur T., Darnell E., 2005-2012.
- Pingwiny z Madagaskaru, reż. Smith S., 2014.
- Pingwiny z Madagaskaru, serial, reż. Darnell E., 2008-2013.

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Robin Hood

Zadania:

1. W kręgu rady zdecydowaliśmy, że przyłączymy się do leśnych ludzi z Sherwood.
2. Zbudowaliśmy kryjówkę leśnych ludzi.
3. Złożyliśmy przysięgę Hernowi - panu drzew.
4. Ćwiczyliśmy swoją sprawność fizyczną. Urządziliśmy na dworze szeryfa zawody łucznicze.
5. W szóstkach układaliśmy ballady o czynach Robin Hooda i jego przyjaciół.
6. Poznawaliśmy tajemnice naszego leśnego domu. Nauczyliśmy się bezszelestnie poruszać się po lesie.
7. Przyrządzaliśmy leśne potrawy.
8. Pomagaliśmy potrzebującym.
9. Uwolniliśmy Marion z rąk niegodziwego szeryfa.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Bohaterem tropu jest znany z książek i filmów Robin Hood, który przypomina trochę naszego rodzimego Janosika. Zuchy chętnie naśladują w zabawie bohaterów filmowych, dlatego mimo obcych problemów, z jakimi borykają się „leśni” z sherwoodzkich borów (inny kraj, obce tło historyczne), temat ten cieszy się popularnością. Umiejętne przybliżenie postaci Robina Hooda pomaga kształtować poczucie sprawiedliwości, zachęca do pomocy innym i współpracy w zespole, ćwiczy spostrzegawczość, zręczność, wytrwałość i zaradność, uczy życia w zgodzie z przyrodą.

Trop wymaga zorganizowania wielu różnych gier i ćwiczeń. Większe pole do popisu będą mieli podczas nich chłopcy, ale trzeba przypomnieć zuchom, że wśród „leśnych” była także dziewczyna - Marion, która może stanowić przykład dla dziewczynki.

Najdogodniej realizować trop późną wiosną, latem lub wczesną jesienią, kiedy na dworze jest ciepło i pogoda sprzyja organizowaniu zbiórek w lesie lub parku.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Zielarz/Zielarka”, „Zbieracz/Zbieraczka grzybów”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Bloch M., A Adi powiedziały... Jak przetrwać w podmiejskim buszu, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2018.
- Pyle H., Wesole przygody Robin Hooda, Wydawnictwo Siedmioróg, Warszawa 2017.

źródła internetowe

- Harcerz w lesie (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/4sn7l> (dostęp: 01.03.2020).
- W zdrowym ciele, zdrowy druh (poradnik i propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/n7qis> (dostęp: 01.03.2020).

źródła filmowe

Pomocne mogą być wszystkie filmy i serie związane z Robin Hoodem, w tym serial animowany Młody Robin Hood reż. Freimovitz B., Sander B., 1991-1992.

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 1: Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie

Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami

Robinsonowie

Zadania:

1. W kręgu rady zdecydowaliśmy, że wyruszymy na bezludną wyspę.
2. Urządziliśmy naszą wyspę, zbudowaliśmy i zagospodarowaliśmy szatas i zagrodę. Lepiliśmy z gliny i wyplataliśmy koszyki. Zbudowaliśmy najprostszą kuchnię, zegar słoneczny i kalendarz. Prowadziliśmy dziennik.
3. Zorganizowaliśmy wyprawę w celu poznania wyspy i sporządzenia jej mapy.
4. Braliśmy udział w polowaniu (wyprawie po żywność). Badaliśmy jakość wody.
5. Zbieraliśmy zioła i owoce, hodowaliśmy rośliny. W szóstkach przygotowaliśmy z nich posiłki.
6. Rozpaliliśmy ogień różnymi sposobami.
7. Zbudowaliśmy tratwę.
8. Zorganizowaliśmy wyprawę na zatopiony statek.
9. Zorganizowaliśmy wyprawę do sąsiedniego plemienia.
10. Wyruszyliśmy na pomoc Piętaszkowi.
11. Gościliśmy na naszej wyspie załogę statku, który przybył na ratunek. Pożegnaliśmy wyspę i uroczyście powitaliśmy ziemię ojczystą.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Dobry trop na kolonię!

Trop „Robinsonów” służy wyrabianiu zaradności, samodzielności, pomysłowości i gospodarności. Kształtuje postawy przyjaźni i solidarności ze wszystkimi ludźmi, bez względu na rasę i kolor skóry. Zuchy „Robinsonowie” poznają prawa przyrody i uczą się kontaktu z najbliższym otoczeniem. Przed realizacją tropu kadra gromady powinna przeczytać książki o Robinsonie. Literacki obraz Robinsona stworzony przez D. Defoe przedstawia człowieka działającego w samotności. Nie należy jednak zalecać dzieciom działania w pojedynkę. Gromada zuchów w czasie realizacji tropu zamienia się w grupę ludzi działających w nieco odmiennych od codziennych, surowych warunkach i pomagających sobie wzajemnie.

Realizacja tropu przybliży zuchom wiele „harcerskich” umiejętności, jest więc dobrym przygotowaniem dla zuchów, które wkrótce przejdą do drużyny harcerskiej.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Zielarz/Zielarka”, „Złota rączka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Bloch M., A Adi powiedział... Jak przetrwać w podmiejskim buszu, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2018.
- Defoe D., Przypadki Robinsona Cruoe.
- Fidler A., Wyspa Robinsona, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2002.
- Kucharska N., Rzepa A., Zaginiona wyspa, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 2019.
- Stykowski J., Wyspa Robinsona - biblioteczka zastępowego, Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1985.

źródła filmowe

- Robinson Crusoe, reż. Kesteloot V. i Stassen B., 2016

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 6: Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Rycerze Jedi

Zadania:

1. W kręgu rady podjęliśmy decyzję o wstąpieniu do Zakonu Jedi.
2. Oglądaliśmy bajkę z serii „Gwiezdne Wojny”.
3. Opracowaliśmy kodeks Jedi i przestrzegaliśmy go na co dzień.
4. Uczestniczyliśmy w szkoleniu pod okiem Mistrza Yody.
5. Dbaliśmy o sprawność fizyczną, pracowaliśmy nad poprawą koncentracji.
6. Zbudowaliśmy Sokoła Milenium. Podróżowaliśmy po galaktyce w misjach dyplomatycznych.
7. Braliśmy udział w posiedzeniu Senatu, podczas którego decydowaliśmy o ważnych dla galaktyki sprawach.
8. Przeżywaliśmy przygody wraz z bohaterami „Gwiezdnych Wojen”.
9. Prezentowaliśmy przygotowane w szóstkach historie oraz legendy Zakonu Jedi.
10. Wraz z Ewokami przygotowaliśmy ucztę z okazji zwycięstwa nad Imperatorem.
11. Po przejściu szkolenia i odpowiednich prób zostaliśmy pasowani na Rycerzy Jedi.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Realizacja tropu „Rycerzy Jedi” pozwala kształtować u zuchów odwagę, gotowość do poświęceń, wrażliwość na potrzeby innych i tolerancję. Zuchy uczą się odróżniać dobro od zła, panować nad emocjami, pracować nad sobą, podejmować inicjatywę i postępować odpowiednio do sytuacji. Ćwiczą sprawność fizyczną oraz koncentrację.

Fantastyczny świat „Gwiezdnych Wojen”, do którego przenoszą się zuchy podczas zabawy, pozwala na stworzenie ciekawej fabuły opartej na bajkowych przygodach bohaterów oraz stanowi źródło inspiracji do tworzenia obrzędowości (np. pozdrowienie „Niech moc będzie z tobą”).

Trop przeznaczony jest raczej dla starszych zuchów. Nadaje się na każdą porę roku.

Wskazówki bibliograficzne:

- Filmy animowane z serii Star Wars
- Filmy animowane z serii LEGO Star Wars
- Komiksy z serii Star Wars

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Smerfy

Zadania:

1. W kręgu rady zdecydowaliśmy się zamieszkać w wiosce Smerfów.
2. Oglądaliśmy bajkę pt. „Smerfy”.
3. Zbudowaliśmy wioskę Smerfów lub urządziliśmy smerfowe chatki.
4. Urządziliśmy wyprawę do lasu w poszukiwaniu smerfojagód.
5. Braliśmy udział w wyprawie do siedziby Matki Natury oraz roztargnionego Ojca Czasu.
6. Bawiliśmy się w niewidzialne Smerfy i pomagaliśmy Matce Naturze w sprzątaniu świata.
7. Szóstkami inscenizowaliśmy przygody Smerfów.
8. Podchodziliśmy zamek Gargamela. Podpisaliśmy z nim układ przyjaźni.
9. Byliśmy z wizytą u Pasibrzucha. Pomagaliśmy mu znaleźć przyjaciół.
10. Zorganizowaliśmy wyprawę do końca tęczy.
11. Na podsumowanie zorganizowaliśmy bal w wiosce Smerfów, przygotowaliśmy ucztę, urządziliśmy przyjęcie urodzinowe i tańczyliśmy taniec 100 smerfów.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Bajkowy trop „Smerfów” rozbudza dziecięcą fantazję. Znakomicie służy zgraniu gromady i ma bogatą obrzędowość zaczerpniętą z opowieści o Smerfach. Można wykorzystać imiona Smerfów przy tworzeniu nazw szóstek i posługiwać się wyrażeniami zaczerpniętymi ze słownictwa bohaterów filmowej bajki. Warto też wprowadzić „Księgę czarów” Papy Smerfa.

Każdą zbiórkę można poświęcić jednej z charakterystycznych smerfowych postaci i działać razem z nią, np. pomagać Pracusiowi w wymyślaniu nowego wynalazku, przygotować przysmaki z Łasuchem, ćwiczyć wraz z Osłkiem, pomóc Ważniakowi w znalezieniu okularów, pielęgnować ogródek Smerfetki lub wędrować tropem Klakiera.

Trop przeznaczony jest raczej dla młodszych zuchów. Można go realizować o każdej porze roku, ale świetne warunki do tego stwarza kolonia zuchowa.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Śmieszek/Śmieszka”, „Dobry opiekun/Dobra opiekunka”, „Dama”, „Dżentelmen”, „Złota rączka”, „Kuchmistrz/Kuchmistrzyni”, „Grajek”, „Plastyk/Plastyczka”, „Recytator/Recytatorka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Komiksy Smerfy.
- Zuchowe Wieści, nr 6/1994.

źródła filmowe

- Smerfy, reż. Gosnell R., 2016.
- Seriale Smerfy.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Stas i Nel

Zadania:

1. W kręgu rady podjęliśmy decyzję o wyprawie śladami Stasia i Nel.
2. Odwiedziliśmy najbliższą palmiarnię, ogród botaniczny lub zoologiczny.
3. Obejrzeliśmy film „W pustyni i w puszczy”. Oglądaliśmy albumy o Afryce.
4. Zorganizowaliśmy wielkie przygotowania do podróży.
5. Zorganizowaliśmy wyprawę do Afryki.
6. Wędrowaliśmy przez pustynię, puszcze, dżunglę i sawannę lub w górę Nilu.
7. Wyszukaliśmy i urządziliśmy kryjówkę „Kraków”.
8. Inscenizowaliśmy szóstkami lub przeżywaliśmy sceny z książki „W pustyni i w puszczy” (porwanie Stasia i Nel, uwolnienie słonia lub inne).
9. Byliśmy w afrykańskiej wiosce.
10. Zorganizowaliśmy pokojowe spotkanie plemion.
11. Wysyłaliśmy wiadomości za pomocą latawca.
12. Na podsumowanie zorganizowaliśmy turniej wiedzy o Afryce i jej mieszkańcach.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Przeniesienie się do pustynnego kraju, wędrówki śladami Stasia i Nel, pokonywanie trudów podróży - to tematy zbiórek, podczas których należy stworzyć dzieciom okazję do przeżywania niezwykłych przygód, uczyć je zaradności i odwagi. Dzięki zabawom zuchy dowiedzą się sporo o ludziach zamieszkujących Afrykę. Zrozumieją, że warto być wytrwałym, odważnym i chętnie spieszyć innym z pomocą. Docenią wartość przyjaźni.

Trop może być realizowany wiosną, latem lub wczesną jesienią, kiedy aura sprzyja wyprawom w najbliższe okolice. Lepiej przeżywać przygody bohaterów powieści w bezpośrednim kontakcie z przyrodą - w lesie, zagajniku, zaroślach lub nad rzeką.

Kadra drużyny musi się solidnie przygotować, przede wszystkim przeczytać powieść H. Sienkiewicza „W pustyni i w puszczy”. Gawędy można wzbogacić wiadomościami zdobytymi z innych źródeł.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Poliglota/Poliglotka”, „Dobry opiekun/Dobra opiekunka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Sienkiewicz H., W pustyni i w puszczy.
- Szklarski A., Tomek na czarnym lądzie, Wydawnictwo MUZA S.A., Warszawa 2017.
- Wierzbicki Ł., Afryka Kazika, Wydawnictwo BIS, Warszawa 2017.
- Wojtkiewicz S., Karawaną w dal przez afrykański ląd - kolonie zuchowe z fabułą.

źródła internetowe

- Teraz Afryka - od źródeł skautingu do kontynentu przyszłości (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/011q5> (dostęp: 01.03.2020).
- Każdy inny, wszyscy równi (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/yyqm5> (dostęp: 01.03.2020).

źródła filmowe

- W pustyni i w puszczy, reż. Hood G., 2001.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

KULTUROZNAWCZE

Tropy **kulturoznawcze** pozwalają wzbudzić ciekawość świata. Dostarczają okazji do poznania miejsc i ludzi odległych w czasie lub przestrzeni, kształtują postawę braterstwa i otwartości na inne kultury. Dzięki nim zuchy mogą lepiej **odnaleźć się w zróżnicowanym świecie oraz w dziedzictwie kulturowym.**

Afrykańczycy/Afrykanki

Zadania:

1. W kręgu rady podjęliśmy decyzję o wyprawie do Afryki.
2. Zbadaliśmy, z czego słynie kontynent afrykański.
3. Zbudowaliśmy afrykańską chatę i całą wspólnotą plemienną ją udekorowaliśmy.
4. Przyjęliśmy afrykańskie imiona i poznaliśmy afrykańskie zwyczaje. Wykonaliśmy maski, amulety lub elementy stroju.
5. Poznaliśmy faunę i florę Afryki.
6. Byliśmy w zoo, gdzie obserwowaliśmy zwierzęta żyjące w Afryce.
7. Poznaliśmy baśnie i legendy afrykańskie. Szóstkami inscenizowaliśmy wybraną opowieść.
8. Dowiedzieliśmy się, jak żyją i w co się bawią nasi rówieśnicy w różnych regionach Afryki.
9. Zbieraliśmy pożywienie. Zrobiliśmy posiłek, taki jaki jedzą mieszkańcy Afryki.
10. Przedstawiliśmy przygotowane w szóstkach scenki „Dzień z życia w Afryce”.
11. Na podsumowanie zorganizowaliśmy turniej wiedzy o Afryce (zwierzęta, rośliny, klimat, plemiona, mapa, zabawy).

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Dobry trop na kolonię!

Trop „Afrykańczycy/Afrykanki” zaspokaja dziecięcą ciekawość świata i przybliża inne kultury. Podczas jego realizacji zuchy poznają Afrykę jako kontynent wielu państw i narodów, zróżnicowany klimatycznie, niezwykle bogaty pod względem roślinności i świata zwierzęcego.

Konieczne trzeba przedstawić zuchom to, co im najbliższe - baśnie i legendy, a także pokazać im, jak żyją dzieci w Afryce. Warto zastanowić się nad tym, czy ich życie jest zupełnie inne niż zuchów, znaleźć podobieństwa - przecież młodzi mieszkańcy Afryki też chodzą do szkoły, bawią się, pomagają rodzicom, opiekują się rodzeństwem. W trakcie zabaw warto nauczyć zuchy kilku słów (np. nazw zwierząt) w wybranym języku afrykańskim, np. swahili.

Przygotowując trop, kadra powinna zapoznać się z propozycją programową „Teraz Afryka”, zajrzeć do atlasów geograficznych i przyrodniczych oraz innych publikacji pokazujących współczesną Afrykę. W trakcie zbiorów należy skorzystać z mapy Afryki, pokazać dzieciom rozmieszczenie państw, ważne miasta, krainy geograficzne, występowanie roślin i zwierząt. Gawędy powinny być bogato ilustrowane - zdjęciami mieszkańców Afryki, krajobrazu kulturowego i przyrodniczego.

Trop można realizować zarówno podczas roku szkolnego, jak i na kolonii.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Poliglota/Poliglotka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Gilbert M., Jest wiele wiar. O co pytają dzieci, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2017.
- Diouf M., Mała książka o rasizmie, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2011.
- Wierzbicki Ł., Afryka Kazika, Wydawnictwo BIS, Warszawa 2017.

źródła internetowe

- Każdy inny, wszyscy równi (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/yyqm5> (dostęp: 01.03.2020).
- Teraz Afryka - od źródeł skautingu do kontynentu przyszłości (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/011q5> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania

zmianom klimatu i ich skutkom

Ateńczycy/Atenki

Zadania:

1. W kręgu rady podjęliśmy decyzję o wyprawie do starożytnych Aten.
2. Założyliśmy Akademię Ateńską, w której spotykaliśmy się z filozofami, dyskutowaliśmy i poznaliśmy kilka greckich liter.
3. Studiowaliśmy sztukę teatru. Z materiałów nadających się do recyklingu wykonaliśmy potrzebne stroje, maski, koturny, podzieliliśmy się na aktorów i chór.
4. Najciekawsze dla nas mity greckie wystawialiśmy na scenie.
5. Uczestniczyliśmy w Dionizjach.
6. Studiowaliśmy sztuki plastyczne. Lepiliśmy greckie naczynia z gliny.
7. Pracując szóstkami, zbudowaliśmy makiety budynków Akropolu.
8. Odtworzyliśmy przebieg bitwy pod Maratonem (490 r. p.n.e.), inscenizowaliśmy historię o dzielnym wodzu Miltiadesie oraz o biegu gońca z Maratonu do Aten.
9. Jako obywatele Aten uczestniczyliśmy w zgromadzeniach ludowych na Agorze. Nauczyliśmy się podstaw dyskusji i demokracji. Rozmawialiśmy o najważniejszych problemach naszej okolicy.
10. Wyruszyliśmy na wyprawę na Olimp. Spotkaliśmy się z Zeusem, któremu opowiedzieliśmy, czego nauczyliśmy się w Akademii.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

Dobry trop na kolonię!

Trop „Ateńczycy/Atenki” kształtuje wyobraźnię, śmiałość i ciekawość świata. Stwarza okazję do przybliżenia zuchom historii starożytnej – źródła naszej kultury. Zuchy „Ateńczycy” przenoszą się w świat starożytnej Grecji, ubierają się w chitony (mogą je zrobić z prześcieradeł), piszą greckimi literami, są kulturalne, decyzje podejmują na wspólnym zgromadzeniu (agorze) – w ten sposób poznają podstawy demokracji. Dla starożytnych Ateńczyków ważny był teatr oraz świat bogów, dlatego bawiąc się z zuchami, warto zwrócić uwagę na te tematy. Mity greckie są niewyczerpaną kopalnią pomysłów do obrzędowości, zabaw i przedstawień.

Trop przeznaczony jest dla starszych zuchów. Można go realizować niezależnie od pogody, dobrze sprawdza się na kolonii wychowawczej. Jego realizacja wymaga przygotowania się i wiedzy o historii i kulturze starożytnej Grecji.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Plastyk/Plastyczka”, „Mistrz/Mistrzyni sztuk pięknych”, „Rzeźbiarz/Rzeźbiarka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Biedroń R., Włącz DEMOkrację, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2018.
- Buregren S., Mała książka o demokracji, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2009.
- Martin T.R., Starożytna Grecja. Od prehistorii do czasów hellenistycznych, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2016.
- Parandowski J., Mitologia.
- Piotrowska E., A ja jestem Polak mały, moim krajem jest świat cały, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2013.
- Plantel E., Co to właściwie jest demokracja, Wydawnictwo Tako, Toruń 2016.
- Wybór mitów greckich, Wydawnictwo Siedmioróg, Wrocław 2012.
- Pomocne będą również podręczniki szkolne do historii oraz wybory źródeł i atlasy historyczne.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Benedyktyni/Benedyktynki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy poznać życie zakonne benedyktynów.
2. Byliśmy w klasztorze lub opactwie.
3. Dowiedzieliśmy się, czym zajmują się zakonnicy oraz siostry zakonne. Poznaliśmy opowieści o życiu benedyktynek i benedyktynów.
4. Poznaliśmy legendy o życiu świętych. W szóstkach inscenizowaliśmy wybraną przez siebie legendę.
5. Śpiewaliśmy modlitwę zuchową. Śpiewaliśmy chórem pieśni religijne.
6. Zapisywaliśmy najważniejsze wiadomości w kronice gromady. Malowaliśmy ozdobne inicjały.
7. Poznaliśmy najpopularniejsze zioła. Dowiedzieliśmy się, na jakie dolegliwości można je stosować.
8. Codziennie spełniamy dobre uczynki.
9. Zauważyliśmy w okolicy osoby potrzebujące. Zorganizowaliśmy zbiórkę niezbędnych im rzeczy.
10. W kręgu rady podsumowaliśmy życie benedyktynów. Przekonaaliśmy się, że pracą i poświęceniem możemy zmieniać świat.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Benedyktynów/Benedyktynek” pozwala na zapoznanie zuchów – poprzez gry, zabawy i opowiadania – z rolą, jaką odegrały w dawnej Polsce zakony. Zakonnicy są karni, pobożni i punktualni, starannie piszą, uprawiają rośliny ogrodowe i zioła, troszczą się o potrzebujących. Potrafią się wyciszyć i skupić na modlitwie i działaniu. Rytuał zakonny obfituje w obrzędy – dzwony zwołują na zajęcia i modlitwę, uroczyste zapala się świece itp.

Warto zapoznać zuchy z wybranymi żywotami świętych (np. św. Kingi lub św. Wojciecha) i nauczyć śpiewu chórem, towarzyszącego życiu zakonników. Można też razem z zuchami odwiedzić pobliski klasztor. Jeśli w gromadzie są tylko dzieci wierzące, będzie to bardzo dobry trop do pracy z pierwszym punktem Prawa Zucha – poprzez życie zakonników możemy pokazać zarówno miłość do Boga, jak i ojczyzny.

Trop nadaje się do realizacji o każdej porze roku. Wymaga od kadry drużyny rzetelnego przygotowania.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Zielarz/Zielarka”, „Kronikarz/Kronikarka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Zielarnia. Jak czerpać ze skarbów natury, Wydawnictwo Publicat, Poznań 2019.
- Dowolny wybór żywotów świętych.

źródła internetowe

- Zuchowe Wieści (Benedyktyn), jesień 2006, http://www.zuchowewiesci.zhp.pl/index.php?do=download_binary&navi=0045,0006&id=706 (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowy wehikuł czasu (propozycja programowa Referatu Zuchowego Chorągwi Wielkopolskiej), <http://zhp-czerwonak.pl/wp-content/uploads/2016/11/PROPOZYCJA-PROGRAMOWA-ZUCHOWY-WEHIKU%C5%81-CZASU.pdf> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Egipcjanie/Egipcjanki

Zadania:

1. W kręgu rady podjęliśmy decyzję o wstąpieniu do szkoły egipskiej.
2. Dowiedzieliśmy się, gdzie leży Egipt oraz jakie ma warunki naturalne i klimat.
3. Zrobiliśmy makietę egipskiego domu, zbudowaliśmy świątynię i piramidę.
4. Szóstkami inscenizowaliśmy egipskie mity. Znamy kilku egipskich bogów.
5. Wędrowaliśmy wzdłuż Nilu. Dowiedzieliśmy się, jak ważna dla człowieka jest woda i jak można ją chronić. Budowaliśmy kanały irygacyjne.
6. Nauczyliśmy się pisać hieroglifami na glinianych tabliczkach.
7. Malowaliśmy zgodnie z zasadami sztuki egipskiej.
8. Wyruszyliśmy na wyprawę w głąb piramidy Cheopsa. Poznaliśmy sposób, w jaki ją zbudowano. Dowiedzieliśmy się, kim byli faraonowie i dlaczego chowano ich w piramidach.
9. Podsumowaliśmy naszą wiedzę i otrzymaliśmy dyplom ukończenia szkoły.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Dobry trop na kolonię!

W trakcie realizacji tropu zuchy zapoznają się z obyczajami i życiem w starożytnym Egipcie. Trop pokazuje, jak dawniej żyli ludzie, uczy wytrwałości i umiejętności dociekania, rozbudza w dzieciach pasję historyczną i zaspokaja dziecięcą ciekawość świata.

Aby udała się zabawa w Egipcjan, kadra musi wcześniej rzetelnie się przygotować. Trop przeznaczony jest raczej dla zuchów starszych.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Miłośnik/Miłośniczka sztuk pięknych”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Gosciny R., Asterix i Kleopatra, Wydawnictwo Egmont, Warszawa 2017.
- Wojtkiewicz S., Egzotyczna podróż w starożytną przeszłość - materiały na kolonię.
- Pomocne będą również podręczniki szkolne od historii oraz wybory źródeł i atlasy historyczne.

źródła internetowe

- Zuchowe Wieści (Egipcjanin), lato 1997, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1997_lato.pdf (dostęp: 01.03.2020).

źródła filmowe

- Asterix i Obelix. Misja Kleopatra, reż. Chabat A., 2002.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Cel 6: Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi

Etnografowie/Etnografki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy poznać kulturę ludową i jej różnorodność na terenie Polski.
2. Byliśmy w muzeum etnograficznym lub skansenie. Spotkaliśmy się z etnografem lub badaczem kultury.
3. Przenieśliśmy się w czasie, dzięki czemu uczestniczyliśmy w życiu wioski sprzed stu lat. To pomogło nam poznać naszą kulturę.
4. Założyliśmy zuchowy zespół pieśni i tańca. Poznaliśmy kilka pieśni ludowych oraz najbardziej znane polskie tańce.
5. Ułożyliśmy drzewa genealogiczne naszych rodzin z zaznaczeniem, kto skąd pochodzi.
6. Wykonaliśmy ludowe rękodzieło (wycinanki, haft, malunki, wyplatanki, pająki, ręczniki ludowe, ceramikę).
7. Uczestniczyliśmy w obchodach ludowego święta lub prezentacji ludowego zwyczaju (sobótka, dożynki, kolędniczy) zgodnie z tradycją naszego regionu.
8. Zorganizowaliśmy festiwal kultury ludowej (tańce, śpiewy, gawędy, obrazy, rzeźby, hafty, wycinanki). Zaprosiliśmy do uczestnictwa w nim innych wykonawców i publiczność.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Dobry trop na kolonję!

Trop ma zainteresować zuchy kulturą ludową. „Etnografowie” to zuchy poszukujące swoich korzeni, wytrwałe, rzetelne i dociekliwe. Należy wytłumaczyć dzieciom, co to jest folklor, zapoznać je z najciekawszymi i najbardziej charakterystycznymi elementami kultury ludowej, takimi jak ubiór, muzyka, taniec, wycinanki (przy okazji można zwrócić uwagę na wydarzenia kulturalne w okolicy). Etnograficzne spostrzeżenia można utrzymywać na zdjęciach lub w „Kronice kulturalnej regionu”. Efekty pracy zuchów warto przedstawić podczas festiwalu, który będzie dobrym podsumowaniem tropu i może zainteresować działaniami gromady rodziców i zaproszonych przedstawicieli różnych instytucji.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Przyjaciół/Przyjaciółka książek”, „Kolędnik/Kolędniczka”, „Rzeźbiarz/Rzeźbiarka”, „Wielkanocny baranek”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Michaluk M., Stachowiak M., Przewoźny W., Etnografki. Opowiadki o dawnych obrzędach i zwyczajach, Wydawnictwo Albus, Poznań 2018.
- Janowska A., Opowiedz mi, mamo. Polskie zwyczaje i obrzędy wielkanocne, Wydawnictwo Pax, Warszawa 2012.
- Oklejak M., Cuda wianki. Polski folklor dla młodszych i starszych, Wydawnictwo Egmont, Warszawa 2017.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Hawajczycy/Hawajki

Zadania:

1. W kręgu rady podjęliśmy decyzję o wyprawie na Hawaje.
2. Zbadaliśmy, z czego słyną hawajskie wyspy.
3. Zbudowaliśmy makietę hawajskiej wioski.
4. Poznaliśmy hawajskie zwyczaje. Wykonaliśmy maski, amulety lub elementy stroju.
5. Poznaliśmy faunę i florę Hawajów.
6. Poznaliśmy baśnie i legendy hawajskie. W szóstkach inscenizowaliśmy wybraną opowieść.
7. Zbieraliśmy pożywienie. Zrobiliśmy posiłek, taki jaki jedzą na Hawajach.
8. Na podsumowanie zorganizowaliśmy turniej wiedzy o Hawajach (zwierzęta, rośliny, klimat, mapa, zabawy).

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Trop można realizować zarówno podczas roku szkolnego, jak i na kolonii.

Trop „Hawajczycy/Hawajki” zaspokaja dziecięcą ciekawość świata i przybliża inne kultury. Podczas jego realizacji zuchy poznają Hawaje jako zróżnicowane klimatycznie, niezwykle bogate pod względem roślinności wyspy. Koniecznie trzeba przedstawić zuchom to, co im najbliższe - baśnie i legendy, a także pokazać im, jak żyją dzieci na Hawajach.

Warto zastanowić się nad tym, czy ich życie jest zupełnie inne niż zuchów, znaleźć podobieństwa - dzieci na Hawajach również chodzą do szkoły, bawią się, pomagają rodzicom, opiekują się rodzeństwem. W trakcie zabaw warto nauczyć zuchy kilku słów (np. nazw zwierząt) w języku hawajskim.

Przygotowując trop, drużynowy powinien zapoznać się z książkami o historii i zwyczajach Hawajów, zajrzeć do atlasów geograficznych i przyrodniczych oraz innych publikacji pokazujących współczesne Hawaje. W trakcie zbiorów należy korzystać z mapy Hawajów, pokazywać dzieciom ważne miasta, krainy geograficzne, występowanie roślin i zwierząt. Gawędy drużynowego powinny być bogato ilustrowane - zdjęciami mieszkańców Hawajów, krajobrazu kulturowego i przyrodniczego oraz zdjęciami do legend.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Poliglota/Poliglotka”, „Bajarz/Bajarka”, „Mistrz/Mistrzyni gier i zabaw”.

Wskazówki bibliograficzne:

filmy i bajki

- „Lilo i Stich”
- „Lilo i Stich” serial animowany
- „Vaiana: skarb oceanu”
- „Aloha, Scooby-Doo!”

książki

- Mary Pope Osborne, Magiczny domek na drzewie (28). Wielki przyptyk na Hawajach

źródła internetowe

- https://studioastro.pl/wp-content/uploads/2006/03/Swieta-moc-huny-mala_edited.pdf
- <http://huna.org/>
- <http://www.huna.net.pl/archiwum/hawajskie-boginie-serge-kahili-king/>
- <https://przedszkolankowo.pl/wp-content/uploads/2019/07/Bazgro%C5%82kowa-ksi%C4%99ga-hawajskich-zada%C5%84-przedszkolak%C3%B3w-PORADNIK.pdf>
- <https://niceland.pl/ciekawostki-o-hawajach>.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami

Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone

użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustoszczenie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Indianie/Indianki

Zadania:

1. W kręgu rady zdecydowaliśmy o wstąpieniu do szczepu indiańskiego. Wykonaliśmy odpowiednie stroje.
2. Zbudowaliśmy wioskę indiańską, w której każda szóstka miała swoje tipi.
3. Wykonaliśmy indiańskie totemy szóstek oraz inne elementy zdobnictwa.
4. Poznaliśmy prawa i zwyczaje panujące w indiańskiej wiosce.
5. Zasiadaliśmy w indiańskim kręgu rady, gdzie radziliśmy na bieżące tematy wioski.
6. Tropiliśmy zwierzęta i poznaliśmy ich zwyczaje. Nauczyliśmy się żyć w zgodzie z przyrodą.
7. Po przejściu prób braterstwa zorganizowaliśmy uroczystość nadania indiańskich imion.
8. Urządziliśmy ucztę przyjaźni, na którą zaprosiliśmy wodzów z sąsiednich wiosek, podpisaliśmy pakt przyjaźni, zakopaliśmy topór wojenny.
9. Urządziliśmy indiańskie zawody sprawności i zręczności. Uczyliśmy się strzelać z łuku i bezszelestnie się poruszać.
10. Wykonaliśmy pożyteczne prace na rzecz naszej indiańskiej wioski.
11. Na podsumowanie indiańskiej przygody zorganizowaliśmy Święto Słońca.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Dobry trop na kolonię!

Nasze wyobrażenia o Indianach często są niepełne. Mało wiemy o walce Indian o prawo do życia i własnej ziemi, o ich pięknych zwyczajach i szlachetnych zasadach, takich jak dotrzymywanie słowa, lojalność i prawdomówność. Jeżeli wydobędziemy te cechy Indian i dodamy do nich zręczność, dzielność i zaradność – stworzymy wzór osobowy, który z pewnością spodoba się zuchom i który będą chcieli naśladować.

Trop „Indian/Indianek” ma ogromny potencjał. Jego realizacja może przynieść wiele pożytku w zakresie umiejętności społecznych (Indiańskie plemię wspólnie ustala zasady obowiązujące w wiosce, liczy się ze zdaniem swoich członków, dba o wspólne dobro oraz okazuje braterstwo innym plemionom).

Wiele radości dostarczy zuchom majsterka i bogata obrzędowość - wykonywanie tipi i zdobnictwa, noszenie strojów indiańskich, malowanie skóry, używanie tajnych znaków i mowy migowej. To wielka przygoda!

Przed opracowaniem tropu warto wybrać konkretne indiańskie plemię i zajrzeć do literatury, by nie tworzyć lub nie utrzymywać błędnych wyobrażeń i stereotypów.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Zielarz/Zielarka”, „Gimnastyk/Gimnastyczka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Buregren S., Mała książka o demokracji, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2009.
- Fiedler A., Mały Bizon, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2002.
- Ibarolla B., Bajki, które uczą, jak żyć wśród innych, Wydawnictwo Finebooks, Warszawa 2017.
- May K., Winnetou, Wydawnictwo Greg, Kraków 2018.
- Seton E.T., Poselstwo Indianina, Oficyna Wydawnicza TEXT, Kraków 2014.
- Seton E.T., Zwój kory brzozonej, Oficyna Wydawnicza TEXT, Kraków 2009.
- Seton E.T., Zwierzęta, które znałem, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, 1960.
- Seton E.T., Rolf w lasach, Biblioteczka Walden, 2001.

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami

Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych,

zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu

Inuici/Inuitki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy wyjechać na Grenlandię i zostać Inuitami.
2. Zbudowaliśmy igloo i spędziliśmy dzień w inuickiej wiosce.
3. Poznaliśmy kilka inuickich zwyczajów i opowieści.
4. Braliśmy udział w wyprawie po żywność ukrytą w lodowych kryjówkach.
5. Urządziliśmy konkurs szóstek na najładniejszą rzeźbę śniegową.
6. Braliśmy udział w badaniach lodolodu na Grenlandii. Dowiedzieliśmy się, co to jest globalne ocieplenie.
7. Obchodziliśmy święto powracającego dnia. Dowiedzieliśmy się, co to jest noc polarna, dzień polarny i zorza.
8. Zorganizowaliśmy zawody psich zaprzęgów lub kulig.
9. W kręgu rady podsumowaliśmy życie Inuitów i porównaliśmy z naszym.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

Dobry trop na zimowisko!

Trop „Inuitów/Inuitek” stwarza wiele możliwości przeżycia ciekawych przygód. Inuici to odważni i silni ludzie północy. Poznając trudne warunki życia Inuitów i ich obyczaje, zuchy rozwijają swoje zainteresowania geograficzne i wzbogacają posiadaną wiedzę. Wyrabiają swoją sprawność fizyczną, wytrzymałość, hart i pracowitość. Na zbiórkach uczą się właściwego organizowania zabaw na śniegu oraz zachowania zasad bezpieczeństwa i higieny.

Należy zwracać uwagę na ubiór dzieci – to dobra okazja, aby zuchy nauczyły się ubierać odpowiednio do zimowych warunków. Trop można zdobywać tylko w zimie – Inuici nie mogą bawić się w sali! Konieczny jest śnieg i dużo miejsca na organizowanie zabaw, gier i ćwiczeń.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Meteorolog/Meteorolożka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Centkiewicz Cz., Anaruk, chłopiec z Grenlandii, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 2011.
- Centkiewicz A., Centkiewicz Cz., Anaruk i inne opowiadania, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 2014.
- Istnieją też inne książki małżeństwa Centkiewiczów - Biała foka, Wyspa mgieł i wichrów, Na białym szlaku, Odarpi syn Egiwy, Fridtjof, co z ciebie wyrośnie.
- Nela, Nela i kierunek Antarktyda, Wydawnictwo Burda Polska, Warszawa 2016.
- Nela, Nela na kole podbiegunowym, Wydawnictwo Burda Polska, Warszawa 2016.

źródła internetowe

- Zuchowe Wieści (Eskimos), nr 4/2007,
http://www.zuchowewiesci.zhp.pl/index.php?do=download_binary&navi=0045,0006&id=1425 (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustoszczenie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Japończycy/Japonki

Zadania:

1. W kręgu rady podjęliśmy decyzję o podróży do Japonii.
2. Wzięliśmy udział w ceremonii parzenia herbaty.
3. Uczestniczyliśmy w treningu karate.
4. Byliśmy w szkole samurajów, gdzie poznaliśmy ich kodeks.
5. Zorganizowaliśmy japoński teatr cieni. Każda szóstka zaprezentowała swoją opowieść.
6. Nauczyliśmy się origami - sztuki składania papieru. Poznaliśmy mit o tysiącu żurawi.
7. Poznaliśmy kilka japońskich słów i nauczyliśmy się pisać niektóre znaki alfabetu japońskiego.
8. Widzieliśmy filmy wyprodukowane w Japonii (np. przez studio Ghibi). Dowiedzieliśmy się, czym jest kultura anime.
9. Poznaliśmy zasady japońskiego dobrego wychowania, staraliśmy się ich przestrzegać.
10. Bawiliśmy się w tradycyjne japońskie gry i zabawy.
11. Dowiedzieliśmy się, dlaczego Japonię nazywa się „krajem kwitnącej wiśni”.
12. Na podsumowanie wizyty w Japonii zorganizowaliśmy tradycyjną ucztę, byliśmy ubrani w kimona, jedliśmy pączkami.

Wskazówki dla kadry wychowej:

Trop „Japończyków/Japonek” uczy szacunku dla starszych i przywiązania do tradycji, a także wartości danego słowa. Poprzez kulturę Japonii pokazuje, jak ważna jest praca nad sobą i ciągłe doskonalenie się. Uczy poszanowania innych kultur i tolerancji. Daje możliwość kształtowania u dzieci poczucia estetyki. Pokazuje znaczenie staranności, rolę szczegółów i najmniejszych nawet gestów. Rozwija w zuchach ciekawość świata i chęć podróżowania.

Japonia jest dla nas krajem egzotycznym, z ciekawą i różnorodną kulturą, dlatego bardzo ważne jest, by podczas zbiórek nie skupiać się tylko na jej jednym aspekcie. Kluczowe jest solidnie przygotowanie się kadry do realizacji tropu.

Trop przeznaczony jest raczej dla starszych zuchów. Nada się do realizacji zarówno w ciągu roku, jak i na kolonii.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Mistrz/Mistrzyni orgiami”, „Gimnastyk/Gimnastyczka”, „Poliglota/Poliglota”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Jasny J., Japonia jaka jest, Wydawnictwo Trio, Warszawa 2006.

źródła internetowe

- Kierunek Azja (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/0k313> (dostęp: 01.03.2010 r.)

źródła filmowe

- Mój sąsiad Totoro, reż. Miyazaki H., 1988.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Jaskiniowcy

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy przenieść się w czasy pierwotne. Bawiliśmy się w jaskiniowców. Urządziliśmy swoją jaskinię.
2. Wspólnie ustaliliśmy zasady panujące w jaskini. Wszyscy ich przestrzegaliśmy.
3. Byliśmy w muzeum lub skansenie archeologicznym. Rozmawialiśmy z badaczem dawnych epok.
4. Zdobywaliśmy pożywienie, tropiliśmy zwierzęta i zbieraliśmy jadalne rośliny. Polowaliśmy na mamuta lub inną zwierzynę.
5. Upiekliśmy na ogniu naszą ulubioną potrawę.
6. Odwiedziliśmy inne plemię jaskiniowców.
7. Porozumiewaliśmy się bez użycia mowy.
8. Wymyśliliśmy własne pismo obrazkowe, którym uzupełniamy kroniki szóstek.
9. Lepiliśmy naczynia z gliny. Wykonaliśmy naszyjniki z kości i kamyków.
10. Pod okiem wodza plemienia kształciliśmy się w obcowaniu z przyrodą i doskonaleniu sprawności fizycznej. Nauczyliśmy się strzelać z procy i rzucać dzidą.
11. Zorganizowaliśmy wystawę rysunków jaskiniowych.
12. Na koniec zorganizowaliśmy obrzęd związany z porą roku lub zjawiskiem przyrodniczym.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Dobry trop na kolonię!

Celem tropu „Jaskiniowców” jest pokazanie zuchom, jak żyli ludzie w epoce kamienia. Zuchy uczą się obcowania z przyrodą, korzystania z jej dobrodziejstw, respektowania jej praw, a także współdziałania w grupie. Oprócz zbudowania groty zuchy powinny wykonać stroje i amulety. Warto je też nauczyć lepić z gliny lub wyplatać z sitowia. W obrzędowości warto uwzględnić hierarchię plemienną i wierzenia jaskiniowców w magię sił przyrody.

Niezbędne jest dobre przygotowanie kadry, zarówno pod względem teoretycznym, jak i praktycznym (np. umiejętność rozpalania ognia dawnymi metodami), wiedza o ówczesnych zwierzętach, umiejętności fizyczne (np. wspinanie się po drzewach). Drużynowy musi zadbać o to, aby trop miał walory poznawcze i kształcące, a nie był tylko wesołą zabawą.

Najlepiej realizować trop na kolonii, gdzie jest możliwość codziennego obcowania z naturą, poznawania zwyczajów zwierząt, długich gier terenowych oraz majsterki. Trop przeznaczony jest raczej dla zuchów starszych.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Zielarz/Zielarka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Murray L., Dinozaurarium, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2018.
- Zielarnia. Jak czerpać ze skarbów natury, Wydawnictwo Publicat, Poznań 2019.

źródła internetowe

- W zdrowym ciele, zdrowy druh (poradnik i propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/n7qis> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

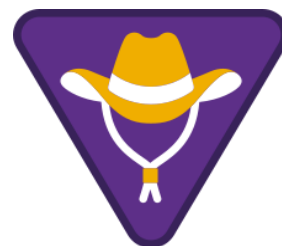

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Kowboje/Kowbojki

Zadania:

1. W kręgu rady podjęliśmy decyzję o wyprawie na Dzikie Zachód.
2. Pracując szóstkami, zbudowaliśmy miasteczko na Dzikim Zachodzie, w którym znajdowały się biuro szeryfa, sąd, poczta, bank i saloon.
3. Wykonaliśmy kapelusze, pasy, lasa, ostrogi lub inne elementy kowbojskiego ubioru.
4. Zrobiliśmy mapę naszej osady i okolicy. Otrzymaliśmy akt nadania ziemi.
5. Zaprzyjaźniliśmy się z mieszkańcami pobliskiej wioski indiańskiej.
6. Hodowaliśmy bydło. Dowiedzieliśmy się, jak pielęgnować bydło i konie. Rzucaliśmy lassem.
7. Bawiliśmy się w poszukiwaczy złota.
8. Pomagaliśmy szeryfowi w ujęciu rabusiów i doprowadzeniu ich przed sąd.
9. Braliśmy udział w zabawie tanecznej przy muzyce country.
10. Byliśmy z wizytą w stadninie koni.
11. Zorganizowaliśmy wyścigi dyliżansów.
12. Urządziliśmy święto naszego miasta, zaprosiliśmy na nie przyjaciół (Indian, gubernatora).

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Dobry trop na kolonię!

Kowboje z Dzikiego Zachodu są postrzegani zwykle przez pryzmat filmów - jako rewolwerowcy walczący z Indianami. Ale trop „Kowbojów/Kowbojek” daje możliwość kształtowania odważnej postawy, uczy sprawiedliwości, zaradności, samodzielności, poszanowania praw i kultury innych osób. Podczas zabawy powinny kształtować się uczucia przyjaźni i solidarności ze wszystkimi ludźmi, bez względu na rasę i kolor skóry.

Na zbiórkach zuchy rozwijają też swoją sprawność fizyczną. Dużo radości przyniesie im majsterka - zarówno budowa całego miasta, jak i wykonanie kapelusza, sita dla poszukiwacza złota czy prawdziwego lasa. Warto także nauczyć dzieci kilku słów po angielsku oraz wykorzystać obrzędowość prosto z Dzikiego Zachodu.

Trop jest przeznaczony dla wszystkich zuchów. Najlepiej realizować go wiosną i latem.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Gimnastyk/Gimnastyczka”, „Opiekun/Opiekunka zwierząt”.

Wskazówki bibliograficzne:

- May K., Na Dzikim Zachodzie, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2011.
- May K., Old Surehand, Wydawnictwo Ventigo Media, Warszawa 2017.
- May K., Winnetou, Wydawnictwo Greg, Kraków 2018.
- Zuchowe Wieści (Zdobywcy dzikiego zachodu), lato 2005.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Poszukiwacze nieznanego lądu

Zadania:

1. W kręgu rady zdecydowaliśmy, że wyruszymy w podróż w nieznane.
2. Ułożyliśmy kodeks odkrywcy, podpisaliśmy się pod nim i powiesiliśmy go w zuchówce.
3. Prowadziliśmy dziennik podróży.
4. Dowiedzieliśmy się, czym jest azymut. Nauczyliśmy się posługiwać kompasem/busolą i mapą.
5. Zakopaliśmy skarb i sporządziliśmy mapę, która pomoże w jego odnalezieniu.
6. Zorganizowaliśmy spotkanie, na które zaprosiliśmy podróżników.
7. Poznaliśmy historie Krzysztofa Kolumba, Ferdynanda Magellana, Vasco da Gamy lub Marco Polo, a także polskich podróżników: Pawła Edmunda Strzeleckiego, Henryka Arctowskiego lub Tony'ego Halika. Zainscenizowaliśmy jedno z ich odkryć.
8. Nauczyliśmy się kilku węzłów, niezbędnych podczas podróży żaglowcem.
9. Odebraliśmy podróż szlakiem jednego z wielkich odkrywców. Wcześniej zaplanowaliśmy ją, uwzględniając trudne warunki życia i zdobywania pożywienia.
10. Przywitaliśmy tubylców spotkanych podczas podróży. Poznaliśmy ich zwyczaje i uszanowaliśmy ich teren.
11. Poznaliśmy klimat odkrytego lądu i zbadaliśmy, czym się różni od naszego.
12. Podsumowaliśmy nasze odkrycia. Potrafimy wskazać na mapie poznane kontynenty i oceany.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Poszukiwaczy nieznanego lądu” umożliwia przystępne i ciekawe przedstawienie zuchom historii podróżników i żeglarzy oraz największych odkryć geograficznych. Uczy zuchy zaradności życiowej, samodzielności, umiejętności rozsądnego planowania i konsekwencji w postępowaniu. Zuch „poszukiwacz nieznanego lądu” szanuje religię, kulturę i zwyczaje innych ludzi. Dbą o przyrodę i jest ciekawy świata. Dodatkowo, kadra może zdecydować by wpleść w treść filmu „Odlot”.

Trop może być realizowany w ciągu roku i na kolonii zuchowej.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Poliglota/Poliglotka”, „Kronikarz/Kronikarka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Bloch M., A Adi powiedziało... Jak przetrwać w podziemskim buszu, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2018.
- Atlas Świata National Geographic Kids, Wydawnictwo Olesiejuk, Ożarów Mazowiecki 2019.
- Gaszczyński M., Wilkowiecki P., Atlas Odkrywców, Wydawnictwo Insignis, Kraków 2019.
- Nela, *Seria Nela mała reporterka*, Wydawnictwo Burda Polska 2014-2019.
- Sowuła K., Kto wymyślił wakacje, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 2019.
- Pomocne będą również podręczniki szkolne od historii oraz wybory źródeł i atlasy historyczne.

źródła internetowe

- Każdy inny, wszyscy równi (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/yyqm5> (dostęp: 01.03.2020).
- www.wielcyodkrywcy.pl (dostęp: 01.03.2020).

źródła filmowe

- Pocahontas, reż. Gabriel M. i Goldberg E., 1995.
- Odlot, reż. Docter P., Peterson B., 2009.
- Wyprawa Magellana, reż. Alonso A. 2019.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Rycerze

Zadania:

1. Dostaliśmy zaproszenie od Wielkiego Rycerza. W kręgu rady zdecydowaliśmy, że podejmiemy się wyzwania, jakim jest rycerskie życie.
2. Jako giermkowie służyliśmy Wielkiemu Rycerzowi. Pod jego okiem nauczyliśmy się postępować po rycersku, strzelać z łuku i walczyć mieczem.
3. Ułożyliśmy kodeks rycerski.
4. Zostaliśmy pasowani na rycerzy.
5. Urządziliśmy igrze i występy trubadurów.
6. Uczestniczyliśmy w wielkich łowach.
7. Każda szóstka wzięła udział w turnieju rycerskim.
8. Uczestniczyliśmy w inscenizacji bitwy pod Grunwaldem lub innej bitwy, w której brali udział rycerze.
9. Poznaliśmy kilka legend o znanych rycerzach. Dowiedzieliśmy się, kim byli Zawisza Czarny oraz św. Jerzy.
10. Jako rycerze pomagaliśmy słabszym.
11. Byliśmy w muzeum historycznym, w zamku lub obejrzeliliśmy stare mury.
12. Spotkaliśmy się z rycerzami Okrągłego Stołu lub rycerzami Karola Wielkiego.
13. Na podsumowanie naszej rycerskiej przygody zorganizowaliśmy na zamku bal i ucztę, na które zaprosiliśmy gości.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Dobry trop na kolonie ruchową!

Realizacja tropu „Rycerzy” służy wychowaniu patriotycznemu i społecznemu, kształtowaniu gotowości do poświęceń oraz wyrabianiu karności, odwagi i chęci obrony słabszych. Zaspokaja potrzebę ruchu i rozwija sprawność fizyczną ruchowców.

Okres rycerstwa to średniowiecze i początek renesansu. Na zbiórkach będzie okazja do zapoznania ruchowców z takimi postaciami, jak Bolesław Krzywousty i Zawisza Czarny. Temat zabawy można rozszerzyć o życie duchownych, mieszczan i kmieci. Do opracowania zbiórek można wykorzystać powieści H. Sienkiewicza lub J. I. Kraszewskiego. Warto też pokazać ruchom fotografie zamku w Malborku, Wawelu lub zamków rycerskich w Europie zachodniej.

Trop może mieć bogatą obrzędowość, na którą złożą się zawołania rycerskie, staropolskie zwroty, herby i dawne imiona. Kanwą jednej ze zbiórek może być postać św. Jerzego - patrona rycerzy, skautów i harcerzy, który według legendy pokonał smoka.

Trop przeznaczony jest dla starszych ruchowców. Życie giermków i rycerzy, ich obyczaje i zajęcia stanowią ciekawy temat zabaw nie tylko dla chłopców. Jeśli trop będzie realizowany w ciągu roku, lepiej unikać okresów, kiedy pogoda uniemożliwia wyjście z ruchówki.

Przykładowe sprawności, które ruchowcy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Dżentelmen”, „Dama”, Gimnastyk/Gimnastyczka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Sienkiewicz H., Krzyżacy.
- Kraszewski J.I., Stara Baśń.
- Waczków J., Dobry obyczaj, Wydawnictwo Elżbieta Jarmołkiewicz, Świebodzin 2010.
- Wojtkiewicz S., Rycerze Okrągłego Stołu - fabuła kolonii.
- Wojtkiewicz S., W rycerskich szrankach - materiały na kolonię.

- Istnieje kilka pozycji na temat dobrych manier dla dzieci. Są one do odnalezienia pod hasłami dobre obyczaje, savoir vivre, bon ton, dobre maniery dla najmłodszych/dzieci.
- Pomocne będą również podręczniki szkolne od historii oraz wybory źródeł i atlasy historyczne.

źródła internetowe

- Zwalczaj smoka w sobie! (zbiórka), <http://cbp.zhp.pl/5ruk> (dostęp: 01.03.2020).
- Programy Wspólnoty Drużyn Grunwaldzkich, <http://cbp.zhp.pl/jx86a> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowy wehikuł czasu (propozycja programowa Referatu Zuchowego Chorągwi Wielkopolskiej), <http://zhp-czerwonak.pl/wp-content/uploads/2016/11/PROPOZYCJA-PROGRAMOWA-ZUCHOWY-WEHIKU%C5%81-CZASU.pdf> (dostęp: 01.03.2020).
- Ziejka F. Polegaj jak na Zawiszy, https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Pamietnik_Literacki_czasopismo_kwartalne_poswiecone_historii_i_krytyce_literatury_polskiej/Pamietnik_Literacki_czasopismo_kwartalne_poswiecone_historii_i_krytyce_literatury_polskiej-r1984-t75-n1/Pamietnik_Literacki_czasopismo_kwartalne_poswiecone_historii_i_krytyce_literatury_polskiej-r1984-t75-n1-s145-180/Pamietnik_Literacki_czasopismo_kwartalne_poswiecone_historii_i_krytyce_literatury_polskiej-r1984-t75-n1-s145-180.pdf (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop zawiera propozycję służby

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Słowianie/Słowianki

Zadania:

1. W kręgu rady zdecydowaliśmy, że przeniesiemy się do czasów dawnych Słowian.
2. Zbudowaliśmy słowiańskie grodzisko lub szałas w lesie.
3. Polowaliśmy na niedźwiedzia, tura lub jelenia.
4. Urządziliśmy turniej wojów, podczas którego wykorzystywaliśmy zrobione przez nas szyszaki, tarcze, oszczepy, miecze, łuki i strzały.
5. Urządziliśmy postrzyżyny, na których przyjęliśmy słowiańskie imiona określające nasze charaktery lub nawiązujące do dokonanych przez nas czynów.
6. Zorganizowaliśmy wyprawę do innych słowiańskich plemion.
7. Trudniliśmy się garncarstwem.
8. Zbieraliśmy zioła i owoce leśne. Suszyliśmy jabłka i gruszki w popiele. W szóstkach przygotowaliśmy potrawy i napoje z darów lasu.
9. Zorganizowaliśmy wyprawę handlową.
10. Poznaliśmy kilka słowiańskich baśni. Dowiedzieliśmy się, w co wierzyli Słowianie.
11. Na podsumowanie obchodziliśmy Święto Kupały lub topiliśmy marzannę.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Dobry trop na kolonię!

Życie pradawnych Słowian, ich obyczaje i zajęcia mogą być tematem ciekawych zbiorów, zapoznających zuchę z legendarnymi początkami naszego narodu i kształtujących emocjonalny związek z przeszłością. Realizacja tropu wyrabia takie cechy, jak obowiązkowość, prawość, koleżeństwo, gotowość niesienia pomocy innym i chęć obrony słabszych.

Słowiańskie zbiórki spodobać się wszystkim, ale pod warunkiem, że tematyka zabaw dziewcząt i chłopców będzie się nieco różnić. Na przykład obrzęd Kupały dla chłopców – to przede wszystkim palenie wielkich ognisk, a sobótki dla dziewczynek – to puszczanie wianków na wodę; w obrzędzie postrzyżyn chłopcy uczestniczą jako ci, którzy w tym dniu kończą dziecięce zabawy i zaczynają zaprawę do sztuki wojennej, a dziewczynki mogą organizować postrzyżyny jako „rodzinne” święto. Tropu nie można realizować w murach miejskich. Odpowiednią porą jest wczesna wiosna, gdyż właśnie wtedy topiono marzannę. Można też bawić się w Słowian w lecie lub w ciepłe jesienne dni. Szczególnie dogodne warunki stwarza kolonia ruchowa.

Jest warunek, bez spełnienia którego lepiej nie zabierać się do organizowania słowiańskich zabaw. Jeśli ktoś nie odróżnia hubki od krzesiwa, nie zna przebiegu obrzędu postrzyżyn, nie wie, kto był bogiem Słowian, lepiej niech nie wyrusza z zuchami na słowiańską wyprawę!

Trop jest przeznaczony raczej dla starszych zuchów.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

Zielarz/Zielarka, Zbieracz/Zbieraczka grzybów.

Wskazówki bibliograficzne:

- Bobrowski J., Wrona M., Mitologia słowiańska, Wydawnictwo Bosz, Lesko 2017
- Kraszewski J.I., Stara Baśń.
- Lis H., Lis P., Kuchnia Słowian czyli o poszukiwaniu dawnych smaków, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 2015.
- Wierzbicki Ł., Drzewo. Mity słowiańskie i inne opowieści, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań 2016.
- Pomocne będą również podręczniki szkolne od historii oraz wybory źródeł i atlasy historyczne.

źródła internetowe

- Brückner A., Mitologia słowiańska, <https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/mitologia-slowianska.pdf> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Słowianin), wiosna 1997, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1997_wiosna.pdf (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Spartanie/Spartanki

Zadania:

1. W kręgu rady podjęliśmy decyzję o wstąpieniu do spartańskiej szkoły.
2. Wykonaliśmy stroje spartańskich wojowników.
3. Przeszliśmy różne próby odwagi i wytrzymałości.
4. Odbiliśmy wyprawę pod Termopile.
5. W trosce o naszą sprawność wykonywaliśmy ćwiczenia i uczyliśmy się musztry.
6. Sprawdzając nasze wysiłki, zorganizowaliśmy starożytną olimpiadę z tradycyjnym pięciobojem.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Spartanie byli wysportowani, karni, małowówni i waleczni. Zuchy „Spartanie” muszą też wykazać się takimi przymiotami. Trop może być szczególnie użyteczny dla gromad, w których trudno o dyscyplinę i spokój.

Podczas realizacji tropu trzeba pamiętać, że Sparta to też starożytna Grecja ze swoimi tradycjami, obrzędami (Dionizje, teatr) i wierzeniami (mity, bogowie olimpijscy), na podstawie których można tworzyć kolejne zabawy i obrzędy. W obrzędowości należy podkreślić wagę słowa, aby nikt nie mówił na marne i nie kłamał. W czasie majsterek zuchy mogą wykonywać greckie stroje – chitony oraz bojowe wyposażenie hoplitów (bojowników spartańskich) – pancerze, hełmy, nagołenniki, włócznie, tarcze itp. Trzeba także zwrócić uwagę na rozwój fizyczny zuchów (także między zbórkami).

Realizacja tropu wymaga od kadry znajomości historii i kultury starożytnej Grecji.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Gimnastyk/Gimnastyczka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Martin T.R., Starożytna Grecja. Od prehistorii do czasów hellenistycznych, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2016.
- Pomocne będą również podręczniki szkolne od historii oraz wybory źródeł i atlasy historyczne.

źródła internetowe

- W zdrowym ciele, zdrowy duch (poradnik i propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/n7qis> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Szlachcice/Szlachcianki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy przenieść się do czasów szlacheckich.
2. Wybraliśmy się na wycieczkę do dworku, dworu lub muzeum historycznego.
3. Oglądaliśmy stroje szlacheckie.
4. Poznaliśmy znane postacie szlacheckie.
5. Kształciliśmy się na szlacheckim dworze. Uczyliśmy się szermierki, nakrywania do stołu, dobrych manier, gospodarki i ekonomii, prawa oraz jazdy konnej.
6. Wzięliśmy udział w turnieju o szablę Michała Wołodyjowskiego lub szarfę damy dworu.
7. Wykonaliśmy herby i potrafimy opowiedzieć o ich symbolice. Ułożyliśmy zawołania naszych rodów.
8. Zwołaliśmy sejm. Obradowaliśmy nad najważniejszymi sprawami naszej małej ojczyzny. Wnioski przekazaliśmy włodarzom.
9. Tańczyliśmy poloneza.
10. Obchodziliśmy Dzień Dobrych Manier.
11. Zorganizowaliśmy szlachecki kulig lub przejażdżkę wozami, zakończone wspólnym gotowaniem lub spożywaniem dania kuchni staropolskiej (np. bigosu).

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Trop „Szlachciców/Szlachcianek” przenosi zuchy w czasy XVI-XIX-wiecznej Polski. Na zbiórkach zuchy poznają i pielęgnują takie wartości, jak honor, wolność i dobro ojczyzny - każdy zuch „szlachcic” jest sprawny i zawsze gotowy do służby na rzecz państwa. Zuchy poznają także zasady dobrego wychowania i staropolskie obyczaje, m.in. uczą się tańczyć poloneza.

Trop ma bogatą obrzędowość. Zuchy używają zawołań szlacheckich, mają swoje herby, wykonują stroje szlacheckie.

Kluczem do udanej zabawy jest dobre poznanie przez kadrę epoki staropolskiej, ówczesnych wydarzeń historycznych, obyczajów i kultury. Trop przeznaczony jest dla zuchów młodszych i starszych, można go realizować o każdej porze roku.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Dzientelmen”, „Dama”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Buregren S., Mała książka o demokracji, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2009.
- Fredro A., Zemsta.
- Mickiewicz A., Pan Tadeusz.
- Waczków J., Dobre obyczaje, Wydawnictwo Elżbieta Jarmołkiewicz, Świebodzin 2010.
- Pomocne będą również podręczniki szkolne od historii oraz wybory źródeł.
- Istnieje kilka pozycji na temat dobrych manier dla dzieci. Są one do odnalezienia pod hasłami dobre obyczaje, savoir vivre, bon ton, dobre maniere dla najmłodszych czy dla dzieci.

źródła internetowe

- Pasek J. Ch., Pamiętniki, <https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/pamietniki.pdf> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowy wehikuł czasu (propozycja programowa Referatu Zuchowego Chorągwi Wielkopolskiej), <http://zhp-czerwonak.pl/wp-content/uploads/2016/11/PROPOZYCJA-PROGRAMOWA-ZUCHOWY-WEHIKU%C5%81-CZASU.pdf> (dostęp: 01.03.2020).

źródła filmowe

- Pan Tadeusz, reż. Wajda A., 1999.
- Zemsta, reż. Wajda A., 2002.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Wikingowie

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zostać wikingami.
2. Zbudowaliśmy wioskę wikingów, wykonaliśmy stroje i ozdoby.
3. Szóstkami uczestniczyliśmy w zawodach drakkarów.
4. Poznaliśmy legendy o Odynie, Thorze i innych bogach Asgardu.
5. Uczyliśmy się pisma runicznego.
6. Wzięliśmy udział w zamorskiej wyprawie handlowej. Przygotowaliśmy towary na wymianę (naczynia z gliny, ozdoby z metalu, haftowane tkaniny).
7. Dbaliśmy o sprawność fizyczną, urządziliśmy zawody zręczności i siły.
8. Zajmowaliśmy się ziołolecznictwem.
9. Urządziliśmy tradycyjną ucztę z tańcami.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

Dobry trop na kolonię!

Liczne sagi ukazują wikingów jako wybitnych żeglarzy, ludzi wyjątkowo przedsiębiorczych i pełnych energii. Wikingowie słynęli z wyrobu łodzi, ale mieli także rozwiniętą sztukę i rzemiosło, prawo, handel oraz religię. Na zbiórkach zuchy poznają codzienne zajęcia, wierzenia i obyczaje wikingów. Są jak oni odważne, zaradne, wytrwałe, sprawne fizycznie i żądne przygód. Podczas majstererek mogą wykonać stroje wikingów i towary na wymianę handlową. Inspiracji do obrzędów czy zabaw z pewnością dostarczy nordycka mitologia.

Realizacja tropu wymaga od kadry rzetelnego przygotowania się. Trop jest przeznaczony jest dla starszych zuchów. Bardziej spodoba się chłopcom, ale z powodzeniem może być realizowany w gromadzie koedukacyjnej.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Zielarz/Zielarka”, „Gimnastyk/Gimnastyczka”, „Mistrz/Mistrzyni robót ręcznych”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Gaiman N., Mitologia nordycka, Wydawnictwo Mag, Warszawa 2017.
- Gianadda R., Celtowie, Germanie i wikingowie, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 2011.
- Wojtkiewicz S., Dzielni wikingowie na kolonii wychowawczej.
- Pomocne będą również podręczniki szkolne od historii oraz wybory źródeł i atlasy historyczne.

źródła internetowe

- Ćwiklińska A., Gruszkiewicz M., Kuchta A., Wikingowie - „magiczna” medycyna i ziołolecznictwo, <https://ptfarm.pl/pub/File/Farmacja%20Polska/2014/04aOG%20%20Wikingowie.pdf> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Żak/Nawojka

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zostać żakami i wstąpić na uniwersytet.
2. Zdawaliśmy egzaminy wstępne na uniwersytet. Dostaliśmy indeksy.
3. Bawiliśmy się w żaków i profesorów - wykonaliśmy togi, czapki żaków i inne rekwizyty.
4. Dowiedzieliśmy się, gdzie został założony pierwszy w Polsce uniwersytet i kto był jego fundatorem.
5. Uczestniczyliśmy w otrzęsinach.
6. Byliśmy słuchaczami jednego z wydziałów uniwersytetu: astronomii, przyrody, matematyki.
7. Wyszukiwaliśmy informacje w książkach i encyklopediach.
8. Braliśmy udział w juwenaliach.
9. Pisaliśmy gęsim piórem i atramentem. Dowiedzieliśmy się, co to jest kałamarz.
10. Poznaliśmy kilka słów po łacinie.
11. Zarabialiśmy na nasze żakowskie potrzeby (wystawiliśmy przedstawienie o życiu żaków, sprzedawaliśmy nasze majsterki).
12. Byliśmy na wycieczce w dzielnicę uniwersyteckiej, spotkaliśmy się ze studentem.
13. Na koniec otrzymaliśmy dyplom ukończenia uniwersytetu i tytuł bakałarza.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

Trop pokazuje zuchom wartość nauki, uczy pracowitości, sumienności i szacunku dla wiedzy. Bawiąc się, zuchy poznają początki funkcjonowania wyższych uczelni, zaznajamiają się z życiem, zajęciami i niektórymi zwyczajami dawnej braci studenckiej. Mogą także przekonać się, jak dziś wygląda życie studentów.

Kanwą kolejnych zbiorów może być historia Nawojki. Razem z pierwszą studentką zuchy zostają przyjęte do Akademii Krakowskiej, są poddawane „otrzęsinom” i bawią się na juwenaliach.

Trop ma podwójną nazwę: dla dziewczynek „Nawojka”, dla chłopców „Żak”. Przeznaczony jest dla gromad, w których są starsze zuchy.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Przyjaciel/Przyjaciółka książek”, „Dżentelmen”, „Poliglota/Poliglotka”, „Dama”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Graves T.D., Odręczne liternictwo. Ozdobne kroje na każdą okazję oraz porady i instrukcje, Wydawnictwo Olesiejuk, Ożarów Mazowiecki 2018.
- Zuchowe Wieści, nr 3, 4 i 5/1998.
- Pomocne będą wszelkie encyklopedie i słowniki w formie książkowej.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

OBYWATELSKIE

Tropy **obywatelskie** wspierają kształtowanie aktywnej **postawy służby oraz patriotyzmu**. Budują poczucie tożsamości narodowej, pozwalają zuchom identyfikować się ze swoim krajem i okolicą - Małą Ojczyzną. Przybliżają historię i kulturę Polski.

Ambasadorzy/Ambasadorki przyjaźni

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy, że zostaniemy ambasadorami przyjaźni w szkole i na podwórku.
2. Poznaliśmy Deklarację Praw Dziecka.
3. Szóstkami przeprowadziliśmy zwiad w poszukiwaniu problemów, które stoją na drodze do przyjaźni na podwórku lub w szkole. Zaplanowaliśmy, jak im zaradzić i wprowadziliśmy plan w życie.
4. Zorganizowaliśmy turniej gier i zabaw dla zuchów z naszej gromady oraz innych dzieci. Każda szóstka przeprowadziła grę lub zabawę.
5. Zorganizowaliśmy spotkanie przyjaźni z cudzoziemcami lub dziećmi z innych krajów (np. ze skautami - listownie, przez komunikator internetowy). Poznaliśmy wzajemnie swoje zabawy, radości i problemy.
6. Na podsumowanie naszej pracy zorganizowaliśmy spotkanie ambasadorów przyjaźni. Jako doświadczeni ambasadorzy uczestniczyliśmy w debatach, podjęliśmy ważne postanowienia i decyzje. Najważniejsze z nich przekazaliśmy Polskiemu Komitetowi UNICEF lub Rzecznikowi Praw Dziecka.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

To dobry trop na Dzień Myśli Braterskiej lub Międzynarodowy Dzień Praw Dziecka!

Trop „Ambasadorów/Ambasaderek przyjaźni” wspiera rozwój społeczny, a także duchowy i emocjonalny. Podążając tym tropem, zuchy mają możliwość aktywnego uczestnictwa w społeczności, a także realnego zmieniania rzeczywistości. Uczą się tolerancji wobec inności - „dalekiej” (np. inny kolor skóry, wyznanie) i „bliskiej” (np. inny status materialny, wiek). Mogą poznać odmienność innych dzieci i różnorodność wielkiej rodziny skautowej.

Podczas zabawy należy uświadomić zuchom problemy współczesnego świata, np. brak tolerancji i akceptacji, rasizm, antysemityzm. Przed spotkaniem przyjaźni zuchy powinny poznać elementy kultury kraju, z którego pochodzą rozmówcy, mogą też nauczyć się kilku słów i zwrotów w ich języku.

Przygotowując się do zbiórek, warto zwrócić się do Biura Rzecznika Praw Dziecka z prośbą o bezpłatne materiały na temat praw dzieci. W celu skontaktowania się ze skautami można skorzystać z pomocy pełnomocnika ds. zagranicznych chorągwi. Koniecznie należy to zrobić jeszcze przed rozpoczęciem tropu! Odpowiedź instytucji, do której zuchy przekazały swoje postanowienia i decyzje, będzie dla zuchów sygnałem, że ich działania są potrzebne i zostały dostrzeżone. Zadbaj o nią i przedstaw ją zuchom, nawet jeśli nadejdzie już po realizacji tropu.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Dobry opiekun/Dobra opiekunka”, „Przyjaciół/Przyjaciółka nieznanego świata”, „Mistrz/Mistrzyni gier i zabaw”, „Dżentelmen”, „Dama”, „Poliglota/Poliglotka”, „Przewodnik/Przewodniczka po szkole”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Diouf M., Mała książka o rasizmie, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2011.
- Gilbert M., Jest wiele wiar. O co pytają dzieci, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2017.
- Gill-Piątek H., Krzywonos H., Bieda. Przewodnik dla dzieci, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa 2010.
- Piotrowska E., To my, dzieci świata, Wydawnictwo Publicat, Poznań 2018.

- Stalfert P., Różni ale tacy sami. Książka o tolerancji, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2013.
- Stalfert P., Twoje prawa - ważna sprawa, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2011.
- Wojciechowska M., Dzieciaki Świata, National Geographic, Warszawa 2013.
- Zapletal M., Wielka encyklopedia gier grupowych. Gry na boisku, Wydawnictwo TEXT, Kraków 2014.

źródła internetowe

- Bąk E., Olech J., Mam prawo i nie zawaham się go użyć, <http://jaczynam.pl/Biblioteka-Ja-czytam/Edukacja-wczesnoszkolna> (dostęp: 01.03.2020).
- Biuro Rzecznika Praw Dziecka <https://brpd.gov.pl/strefa-dziecka> (dostęp: 01.03.2020).
- Aktywni Obywatele Świata (materiały), <http://cbp.zhp.pl/gjsb8> (dostęp: 08.01.2021).
- Braterstwo (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/4uehq> (dostęp: 01.03.2020).
- Każdy inny, wszyscy równi (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/vyqm5> (dostęp: 01.03.2020).
- Odkrywcy nieznanego świata (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/ic8gu> (dostęp: 01.03.2020).
- Ostaszewska H., Twoje Prawa wg. Konwencji Praw Dziecka, Polski Komitet Narodowy UNICEF, Warszawa 2008, www.unicef.pl/content/download/16330/144905/TwojePrawa.pdf (dostęp: 01.03.2020)
- Stop bierności. Wyzwolić energię (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/gthwh> (dostęp: 01.03.2020)
- Stop mowie nienawiści (konspekty), <http://cbp.zhp.pl/8ag34> (dostęp: 01.03.2020).
- Światozmieniache. Cel: dobro (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/km3tb> (dostęp: 01.03.2020).
- www.unicef.pl/O-nas/Prawa-dziecka/Dla-dzieci (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Ambasador przyjaźni), zima 2019/20, <https://cbp.zhp.pl/poradniki/zuchowe-wiesci-zima-201920/> (dostęp: 01.06.2021).

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 5: Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt

Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami

Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu

Białe Orły

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy przenieść się do krainy Pierwszych Piastów.
2. Poznaliśmy legendę o Lechu, Czechu i Rusie.
3. Dowiedzieliśmy się, jak wygląda i co symbolizuje godło naszego kraju.
4. Wykonaliśmy godło do naszej zuchówki. Dowiedzieliśmy się, jakie miasto było pierwszą stolicą Polski.
5. Zbudowaliśmy gród słowiański i poznaliśmy panujące w nim zasady.
6. Dowiedzieliśmy się, w jaki sposób nasi przodkowie korzystali z darów natury.
7. W szóstkach przygotowaliśmy ucztę dla pozostałych mieszkańców grodu.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Białych Orłów” zapoznaje zuchy z początkami państwa polskiego oraz historią naszego godła narodowego. Ma również na celu wzmocnienie umiejętności samorządności wewnątrz małej społeczności przez funkcjonowanie w gromadzie.

Podczas podążania tropem „Białych Orłów” zuchy przenoszą się w czasy, gdy państwo polskie dopiero się kształtowało. Dzięki podróży w czasie poznają dawną kuchnię bez wzmacniaczy smaku, niezdrowych konserwantów i wysokiego przetwarzania. Uczta zorganizowana na podsumowanie tropu pozwoli szóstkom na sprawdzenie i doskonalenie umiejętności pracy w grupie, a także będzie okazją do przygotowania prostych i zdrowych potraw.

Trop może mieć bogatą obrzędowość. Na zbiórkach warto wykorzystać zawołania, staropolskie zwroty i nazwy, zaprezentować średniowieczne stroje (np. wybrać się w nich na ucztę). Można przeczytać zuchom „Bogurodnicę” lub fragmenty „Kroniki Galla Anonima”, aby pokazać, jak brzmiał dawny język polski. Godło do zuchówki można wykonać na przygotowanym wcześniej szablonie.

Trop przeznaczony jest dla wszystkich zuchów. Można go realizować o każdej porze roku, ale kadra gromady musi się do niego przygotować (znać historię Polski wraz z jej społecznymi aspektami).

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Kuchmistrz/Kuchmistrzyni”, „Zielarz/Zielarka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Anonim, Zwany Gall, Kronika polska.
- Makuszyński K., Za króla Piasta Polska wyrasta.
- Matejko J., Poczet królów polskich.
- Pomocne będą również podręczniki szkolne od historii oraz wybory źródeł i atlasy historyczne.

źródła internetowe

- Gryguć J., Jak Mieszko chrzest przyjmował?, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2015, <http://chrzest966.pl/wp-content/uploads/2015/09/Jak-Mieszko-chrzest-przyjmowa%C5%82-NCK.pdf> (dostęp: 01.03.2020).
- Chrzest 966. Propozycja programowa na 1050. rocznicę, <http://cbp.zhp.pl/9v7d9> (dostęp: 01.03.2020).
- Dawno, dawno temu, kiedy wszystko się zaczęło (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/jx86a> (dostęp: 01.03.2020).
- Szlak Piastowski (oficjalna strona internetowa), <https://szlakpiastowski.pl/piastowie> (dostęp: 01.03.2020).

- Załogowani przez Chrzest (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/a0rwk> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowy wehikuł czasu (propozycja programowa Referatu Zuchowego Chorągwi Wielkopolskiej), <http://zhp-czerwonak.pl/wp-content/uploads/2016/11/PROPOZYCJA-PROGRAMOWA-ZUCHOWY-WEHIKU%C5%81-CZASU.pdf> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Europejczycy/Europejki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zorganizować wyprawę po Europie.
2. Zaplanowaliśmy podróż tak, by poznać wszystkie regiony Europy (Skandynawię, Europę Wschodnią, Bałkany, region alpejski, kraje śródziemnomorskie, kraje anglosaskie). Wykonaliśmy mapę Europy i zaznaczaliśmy kraje, który poznaliśmy.
3. Przed odwiedzinami w danym kraju zastanawialiśmy się, co o nim wiemy i czego chcemy się o nim dowiedzieć.
4. Poznaliśmy charakterystyczne dla odwiedzanych miejsc elementy kultury, np. budynki, potrawy lub wyroby.
5. W czasie podróży poznawaliśmy znane osobistości z różnych krajów (np. królową, piłkarza, projektanta mody, aktora, piosenkarkę).
6. Poznaliśmy naszych rówieśników z różnych organizacji skautowych działających w innych krajach. Dowiedzieliśmy się, jak wyglądają ich mundury i w co się bawią.
7. Napisaliśmy list do skautów z innego kraju, prezentując w nim charakterystyczne cechy naszej kultury.
8. Zorganizowaliśmy przegląd zuchowej Eurowizji.
9. Dowiedzieliśmy się, czym jest Unia Europejska. Pojechaliśmy do Brukseli.
10. Bawiliśmy się w parlament europejski. Szóstkami uczestniczyliśmy w jego obradach. Wspólnie podejmowaliśmy decyzje dotyczące pokoju na świecie.
11. Napisaliśmy rozporządzenie Unii Europejskiej dotyczące ochrony przyrody i przedstawiliśmy je zaprzyjaźnionym gromadom. Wprowadziliśmy je w życie naszej gromady.
12. Po powrocie do kraju podsumowaliśmy naszą wyprawę oraz to, czego się dowiedzieliśmy i nauczyliśmy, zwłaszcza o braterstwie ponad podziałami.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Dobrym pretekstem do podążania tropem „Europejek/Europejczyków” jest rocznica wstąpienia Polski do Unii Europejskiej!

Trop zaspokaja dziecięcą ciekawość świata i pozwala poznać charakterystyczne elementy kultury wybranych krajów europejskich. Przybliża także zuchom samorządność, demokrację i decyzyjność na wielu poziomach społecznego zaangażowania. Na zbiórkach zuchy poznają tradycje i zwyczaje krajów wspólnoty europejskiej. Równocześnie przekonują się, że każdy ma prawo do inności, zwracają uwagę na tolerancję i akceptację (niezależnie od narodowości, pochodzenia itp.) oraz na koleżeństwo i braterstwo.

Trop wymaga od kadry gromady rzetelnej wiedzy o Europie i Unii Europejskiej. Przeznaczony jest dla zuchów młodszych i starszych, można go zdobywać niezależnie od pory roku.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Obywatel/Obywatelka Unii Europejskiej”, „Poliglota/Poliglotka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Bayer K., Waclawski A., Tańce Unii Europejskiej, Wydawnictwo Akord, Poznań 2010.
- Biedroń R., Włącz DEMOkrację, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2018.
- Buregren S., Mała książka o demokracji, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2009.
- Plantel E., Co to właściwie jest demokracja, Wydawnictwo Tako, Toruń 2016.

źródła internetowe

- Barwy przyszłości (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/qk30z> (dostęp:01.03.2020).

- Be a star - zjednoczeni dla Europy (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/2hkr1> (dostęp: 01.03.2020).
- Każdy inny, wszyscy równi (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/yyqm5> (dostęp: 01.03.2020).
- Ponad granicami (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/urlgk> (dostęp: 01.03.2020).
- Zjednoczeni w różnorodności (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/mzj0u> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Podróżnik po Europie), lato 2004, http://www.zuchowewiesci.zhp.pl/index.php?do=download_binary&navi=0045,0006&id=265 (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe

Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami

Harcownicy/Harcowniczkzi Króla Jana

Zadania:

1. Dostaliśmy list z nadaniem tytułu szlacheckiego podpisany przez króla Jana III Sobieskiego. W kręgu rady postanowiliśmy przyjąć tytuł i założyć ród szlachecki.
2. Oglądaliśmy budowle z okresu baroku lub przedstawiające je ilustracje, zdjęcia, slajdy. Udekorowaliśmy zuchówkę w tym stylu, używając naturalnych materiałów.
3. Zorganizowaliśmy pracę na naszym dworze. Każda szóstka podjęła się opieki nad jednym elementem dworu.
4. Dowiedzieliśmy się, czym są herby. Namalowaliśmy herby naszych szóstek tak, by zawierały wspólny element graficzny rodu - gromady.
5. Uczestniczyliśmy w harcach w polu lub w lesie.
6. Po otrzymaniu wezwania uczestniczyliśmy w obradach polskiego sejmiku szlacheckiego.
7. Podczas obrad sejmiku podjęliśmy temat braterstwa i wspólnoty między polskimi rodami szlacheckimi. Ustanowiliśmy pakt braterstwa na rzecz dobra wspólnego. Poinformowaliśmy o tym zaprzyjaźnione rody - czyli inne gromady i nasze rodziny.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Podczas realizacji tropu „Harcownicy/Harcowniczkzi króla Jana” zuchy przenoszą się w czasy Rzeczypospolitej szlacheckiej. Poznają historię Polski z tego okresu oraz zasługi Jana III Sobieskiego dla kraju i Europy. Zmieniają się w staropolskich rycerzy – tzw. harcowników. Trzeba przy tym wytłumaczyć dzieciom, kim byli harcownicy i uświadomić im, że cieszyli się wielkim szacunkiem wśród innych rycerzy.

Zuchy starają się zachowywać tak szlachetnie, zdyscyplinowanie i walecznie jak rycerze. W czasie realizacji tropu mogą pracować nad samorządnością w gromadzie oraz troską o wspólne dobro. Pomaga w tym kodeks rycerski, atmosfera dworu szlacheckiego i obrady sejmiku, w trakcie którego - za przykładem króla Jana - troszczą się o dobre imię Polski, zarazem starając się zmieniać otaczającą je rzeczywistość na lepszą.

Trop wspiera również rozwój fizyczny zuchów (harcownik musiał być sprawny i zawsze gotowy do służby) - pomagają w tym harce w polu lub w lesie.

Podczas zbiórek zuchy używają imion i tytułów szlacheckich, wykonują zdobienia z czasów baroku itp.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Dama”, „Dzientelmen”, „Gimnastyk/Gimnastyczka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Pomocne będą podręczniki szkolne do historii oraz wybory źródeł i atlasy historyczne.
- Wojtkiewicz S., A za tego króla Jana (materiały dla kadry zuchowej).

źródła internetowe

- Kto wymyślił herby? (scenariusz), <https://wklasie.uniwersytetdzieci.pl/scenariusz/kto-wymyslil-herby> (dostęp:01.03.2020).
- Pałac w Wilanowie (strona internetowa), <https://www.wilanow-palac.pl/pasaz> (dostęp:01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu

Miłośnicy/Miłośniczki Niepodległej

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy przygotować się do Święta Niepodległości.
2. Dowiedzieliśmy się, jaki tytuł nosi Hymn Polski, w jakich okolicznościach został napisany oraz kto jest jego autorem.
3. Nauczyliśmy się śpiewać Hymn Polski i prawidłowo zachowywać podczas jego wykonania.
4. Słuchaliśmy opowieści o bohaterach walk niepodległościowych i śpiewaliśmy piosenki legionowe.
5. Wstąpiliśmy do Legionów Polskich, ćwiczyliśmy musztrę i staliśmy na warcie.
6. Dowiedzieliśmy się, kim był Józef Piłsudski. Spotkaliśmy się z osobą (historykiem), która opowiedziała nam o Marszałku Piłsudskim.
7. Szóstkami inscenizowaliśmy wiersz W. Bełzy „Katechizm dziecka polskiego”.
8. Byliśmy w muzeum, które przedstawia historię naszego miasta/regionu. Odszukaliśmy w nim informacje o tym, co działo się w 1918 r.
9. Zorganizowaliśmy zwiad zuchowy do znajdujących się w naszej okolicy miejsc pamięci związanych z historią odzyskania niepodległości. Wykonaliśmy pożyteczne prace na ich rzecz (np. posprzątaaliśmy okolicę pomnika lub zadbaliliśmy o groby żołnierzy).
10. Każda szóstka wykonała plakat przybliżający tematykę odzyskania niepodległości. Powiesiliśmy plakaty w formie gazetki szkolnej.
11. Uczestniczyliśmy w obchodach Święta Niepodległości.
12. Podsumowaliśmy nasze przygotowywania i obchody. Dowiedzieliśmy się, jak dziś powinniśmy dbać o polską przyrodę, ludzi, język i kulturę.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

To dobry trop na przygotowanie zuchów do Święta Niepodległości (11 listopada)!

Trop „Miłośnicy/Miłośniczki Niepodległej” przybliży zuchom wydarzenia związane z odzyskaniem przez Polskę niepodległości. Realizując go, zuchy poznają historię Polski i swojego regionu. W gawędach można opowiadać im o przygodach bohaterów narodowych, powstaniach narodowych i Legionach Polskich. Można też zaprezentować zuchom strój legionisty i śpiewać z nimi żołnierskie piosenki.

W legionistów najlepiej bawić się w terenie, gdzie zuchy będą obserwować otoczenie, pełnić wartę, ćwiczyć podchodzenie itp. Można wprowadzić musztrę, należy jednak traktować ją zabawowo. Należy pamiętać, by odwiedzić z zuchami miejsce pamięci narodowej lub groby żołnierzy poległych w walce o niepodległość. Jeśli istnieje taka możliwość, warto zabrać zuchy na zwiad do Muzeum Wojska Polskiego lub lokalnego muzeum, w którym znajdują się pamiątki z okresu walk niepodległościowych.

Należy zwrócić uwagę na dostosowanie przekazu historycznego do poziomu zuchów. Dzieciom może być trudno wyobrazić sobie pojęcie niepodległości lub to, że Polska przez wiele lat nie istniała jako państwo. Dlatego ważne jest dobre podsumowanie cyklu zbiórek, podczas którego zuchy uświadomią sobie, że w tej chwili mamy inną sytuację i inne sposoby wyrażania patriotyzmu niż w okresie, kiedy Polska odzyskiwała niepodległość.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Młody patriota/Młoda patriotka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Biedroń R., Włącz DEMOKrację, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2018.
- Buregren S., Mała książka o demokracji, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2009.

- Piotrowska E., A ja jestem Polak mały, moim krajem jest świat cały, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2013.
- Plantel E., Co to właściwie jest demokracja, Wydawnictwo Tako, Toruń 2016.
- Skowrońska A., Alfabet niepodległości, Wydawnictwo Muchomor, Warszawa 2018.
- Stanecka Z., Nasza paczka i niepodległość. O sześciu polskich świętach, Wydawnictwo Egmont Polska, Warszawa 2014.

źródła internetowe

- Bełza W., Katechizm polskiego dziecka
<https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/katechizm-polskiego-dziecka-katechizm-polskiego-dziecka.html> (dostęp: 01.03.2020).
- Brykczyński M., Co nam w duszy śpiewa - niepodległe nutki, Fundacja Rodzice Szkole,
<http://niepodleglenutki.pl/images/pdf/piesni-srodek.pdf> (dostęp: 01.03.2020).
- Drużyna niepodległości (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/8c2p1> (dostęp: 01.03.2020).
- Gramy na 100! (konspekty), <http://cbp.zhp.pl/1g14u> (dostęp: 01.03.2020).
- Radość - uśmiech - niepodległość (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/bxq4j> (dostęp: 01.03.2020).
- Raduje się serce (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/k2d11> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Piłsudczyk), jesień 2018, <http://cbp.zhp.pl/4a6hl> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Miś Wojtek

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy poznać niezwykłego żołnierza - kaprała Wojtkę.
2. Razem z Wojtkiem podróżowaliśmy przez Iran, Irak, Palestynę i Egipt oraz Morze Śródziemne aż do Włoch.
3. Poznaliśmy postać generała Władysława Andersa.
4. Czytaliśmy fragmenty książki Łukasza Wierzbickiego „Dziadek i niedźwiadek. Historia prawdziwa”.
5. Przygotowaliśmy i pokazaliśmy przedstawienie na podstawie przygód niedźwiedzia Wojtkę.
6. Znaleźliśmy zdjęcia i filmy o Wojtku. Na ich podstawie wykonaliśmy własne prace plastyczne.
7. Braliśmy udział w misiowych zapasach, ustaliliśmy ich zasady.
8. W szóstkach zorganizowaliśmy wyścigi ciężarówek wojskowych.
9. Bawiliśmy się w misiowy szpital polowy.
10. Braliśmy udział w misiowej musztrze wojskowej.
11. Na podsumowanie zorganizowaliśmy ucztę misiowych przysmaków (owoce, soki, marmolada, miód).

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Misia Wojtkę” przybliży zuchom w odpowiedni dla nich sposób wydarzenie z lat II wojny światowej. Realizując go, zuchy dowiadują się, że w tym czasie Polacy walczyli o wolność Ojczyzny także poza granicami kraju i zapoznają się z udziałem polskich żołnierzy w bitwie o Monte Cassino - to służy kształtowaniu postawy patriotycznej i dumy z bohaterskich czynów naszych rodaków.

Fabula tropu oparta jest na prawdziwej historii niedźwiedzia, którym podczas II wojny światowej zaopiekowali się żołnierze II Korpusu Wojska Polskiego (utworzonego z zesłańców syberyjskich), którymi dowodził gen. Władysław Anders. Syryjski niedźwiedź brunatny stał się przyjacielem żołnierzy i towarzyszem wojennych trudów - od Iranu, przez Irak, Palestynę, Egipt aż po kampanię włoską i pobyt w Wielkiej Brytanii. Był odważny, posłuszny i lojalny wobec przyjaciół, był też wzorem hartu i pogody ducha - realizacja tropu wspiera wykształcenie u dzieci tych właśnie cech. Poznawanie historii misia Wojtkę kształtuje też pozytywny stosunek do zwierząt oraz uświadamia zuchom znaczenie przyjaźni, szczególnie potrzebnej w trudnych chwilach.

Podczas zbiórek można zwrócić uwagę zuchów na historie innych zwierząt towarzyszących ludziom i pomagającym im w różnych sytuacjach, również w czasie wojny (np. konie, gołębie, psy, delfiny, niedźwiedzica Baśka Murmańska).

Należy uważać, żeby nie spłyć tematu, ale jednocześnie nie przerazić zuchów zbyt szczegółowymi informacjami. Koniecznie jest dobre podsumowanie tropu i zwrócenie uwagi na to, jak możemy wyrażać patriotyzm w dzisiejszych czasach.

Wskazówki bibliograficzne:

- Lasocki W. A., Wojtek spod Monte Cassino. Opowieść o niezwykłym niedźwiedziu, Wydawnictwo Muchomor, Warszawa 2012.
- Miklaszewska M., Wojtek z Armii Andersa, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Warszawa 2007.
- Orr A., Niedźwiedź Wojtek. Niezwykły żołnierz Armii Andersa, Wydawnictwo Znak, Poznań 2011.
- Przymanowski J., Kanonier Wojciech, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1979.
- Wierzbicki Ł., Dziadek i niedźwiadek. Historia prawdziwa, Wydawnictwo Pointa, Konstancin 2009 (dostępny jest także audiobook).

źródła internetowe

- „Teki drużynowego. Czerwone maki” <http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2014/08/tekamontecassinointernet.pdf> (dostęp: 25.10.2020).
- Muzeum II Wojny Światowej <https://muzeum1939.pl/mis-wojtek-m2wswirtualnie/aktualnosci/3456.html> (dostęp: 25.10.2020).
- Film animowany o Wojtku <https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/94719,Film-animowany-o-misiu-Wojtku.html> (dostęp: 25.10.2020).
- Piosenka: Niedźwiedź Wojtek <https://www.youtube.com/watch?v=CL6HsWSf4iY> (dostęp: 25.10.2020).
- Piosenka o Wojtku, Marika & Maleo Reggae Rockers ft. Buslav (Panny Wyklęte "Wygłane" Vol.1) <https://www.youtube.com/watch?v=2Xt8iKsvmVs> (dostęp: 25.10.2020).
- Gra planszowa o Wojtku <https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materialy-edukacyjne/gry/gry-planszow/82248,Mis-Wojtek.html> (dostęp: 25.10.2020).
- Sosnowska W., Kret A., Jak niedźwiedź Wojtek został żołnierzem. Prawdziwa historia niedźwiedzia - żołnierza 2 Korpusu Polskiego https://issuu.com/violina/docs/jak_nied_wied_wojtek_zosta_o_nierzem (dostęp: 25.10.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Młodzi obywatele/Młode obywatelki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy, że będziemy aktywnie uczestniczyć w życiu lokalnej społeczności.
2. Zorganizowaliśmy zwiad po naszej miejscowości w poszukiwaniu ważnych urzędów i instytucji, a także miejsca, gdzie moglibyśmy zrobić coś pożytecznego.
3. Spotkaliśmy się z gospodarzem naszego miasta, by porozmawiać o ważnych sprawach naszego otoczenia.
4. Byliśmy w urzędzie miasta lub gminy.
5. Szóstkami braliśmy udział w posiedzeniu dziecięcego parlamentu. Debatowaliśmy o potrzebach naszej miejscowości.
6. Zorganizowaliśmy wybory do...
7. Ułożyliśmy konstytucję naszej gromady.
8. Wykonaliśmy coś pożytecznego dla naszej wsi, miasta lub dzielnicy.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

To dobry trop na czas wyborów!

Trop „Młodych obywateli/Młodych obywatelek” wspiera rozwój społeczny i pozwala zuchom poznać bliżej swoje środowisko w kontekście obywatelskich praw i obowiązków. Zuchy uczą się dostrzegać problemy wspólnoty lokalnej i poszukiwać ich rozwiązań. Stają się świadomymi uczestnikami życia społecznego.

W czasie zbiórek warto zwrócić uwagę na rozbudzenie w dzieciach aktywności i gotowości do podjęcia działania w swoim środowisku, np. w szkole lub na podwórku. Pokazanie zuchom ich własnej sprawczości może przyczynić się do tego, że będą aktywnymi obywatelami w przyszłości, a także lepiej zrozumieją zasady demokracji i samorządności. Dlatego podejmowane pożyteczne prace powinny być wymierne i dobrze podsumowane - tak, aby zuchy dostrzegły zmianę, którą po sobie pozostawiły.

Pożyteczne prace należy dostosować do rozwoju psychofizycznego zuchów. Zwykle nie wykonają one zadań, które wymagają szczególnej dokładności czy schludności. Jednak każdy może dać z siebie coś dla innych - nawet dzieci! Przykładowymi pożytecznymi pracami mogą być: wykonanie i ustawienie w zuchówce koszy na segregację odpadów, spotkanie ze starszymi osobami, posprzątanie trawnika, pomoc dla schroniska dla zwierząt, pomoc kolegom z klasy lub podwórka w odrabianiu lekcji. Młodsze zuchy skupią się na najbliższym otoczeniu, a starsze popatrzą szerzej - czym zajmuje się prezydent miasta, jakie mamy prawa i obowiązki jako obywatele itp.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Przewodnik/Przewodniczka po...”, „Przewodnik/Przewodniczka po szkole”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Biedroń R., Włącz DEMOkrację, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2018.
- Buregren S., Mała książka o demokracji, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2009.
- Piotrowska E., A ja jestem Polak mały, moim krajem jest świat cały, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2013.
- Plantel E., Co to właściwie jest demokracja, Wydawnictwo Tako, Toruń 2016.
- Raynolds M. (red.), 1989 - dziesięć opowiadań o burzeniu murów, Wydawnictwo Hokus-Pokus, Warszawa 2009.

źródła internetowe

- 2014 kroków do wolności (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/bn4l1> (dostęp: 01.03.2020).

- Centrum Edukacji Obywatelskiej (publikacje), <https://ceo.org.pl/publikacje-centrum-edukacji-obywatelskiej> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu

Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na

wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu

Młodzi skauci/Młode skautki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy poznać bliżej naszą skautową rodzinę.
2. Poznaliśmy WOSM i WAGGGS – światowe organizacje skautowe, do których należy ZHP. Wiemy, że jako członkowie ZHP jesteśmy częścią obu tych wspólnot.
3. Szóstkami przygotowaliśmy flagi WOSM i WAGGGS, poznaliśmy symbolikę lilijki WOSM i koniczynki WAGGGS.
4. Poznaliśmy postać sir Roberta Baden-Powella, Naczelnego Skauta Świata.
5. Dowiedzieliśmy się jakie pozdrowienie zamiast "czuj/czuwaj" stosują skauci w innych krajach. Używaliśmy tych pozdrowień.
6. Poznaliśmy rówieśników z różnych organizacji skautowych działających w innych krajach. Dowiedzieliśmy się, jak wyglądają ich mundury oraz jakie mają gry i zwyczaje.
7. Bawiliśmy się w gry i zabawy z różnych stron świata.
8. Stworzyliśmy w zuchówce mapę świata, podpisaliśmy kontynenty i zaznaczyliśmy na niej poznane organizacje skautowe.
9. Poznaliśmy różne sposoby komunikacji. Stworzyliśmy uroczyste zaproszenie w wybranej przez nas formie i zaprosiliśmy skautów na wspólne spotkanie on-line.
10. Wybraliśmy i przygotowaliśmy do pokazania symbole, zwyczaje i formy pracy, które przedstawiają życie gromady oraz wartości Związku Harcerstwa Polskiego. Zaprezentowaliśmy je gromadzie z innego kraju.
11. Wybraliśmy zagadnienia, które nas ciekawią (np. ubiór, zabawy, szkoła, marzenia). W liście lub podczas spotkania zadaliśmy skautom pytania na te tematy.
12. Znamy zasady kontaktu międzykulturowego. Podczas spotkania ze skautami przywitaliśmy ich w ich języku.
13. Wiemy co to Jamboree. Zorganizowaliśmy Zuchowe Jamboree, na które zaprosiliśmy inne gromady. Każda z gromad przygotowała informacje na temat wybranej przez siebie organizacji skautowej, którą zaprezentowała.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

To dobry trop na Dzień Myśli Braterskiej!

Trop „Młodzi Skauci/Młode Skautki” pozwala przybliżyć temat skautingu oraz miejsca ZHP w światowym ruchu. Dodatkowo pomoże zuchom zrozumieć różnorodność kulturową i rozwijać tolerancję wobec innych zwyczajów. Przybliżając zuchom postaci Roberta i Olave Baden-Powell warto podkreślić, jak ważna była dla nich idea braterstwa ponad granicami. Kluczowym elementem tropu jest organizacja spotkania ze skautami z innego kraju. Wydarzenie to wymaga wysiłku i przygotowań, jednak będzie niezapomnianym przeżyciem dla gromady! Pomocne będzie skorzystanie z corocznej akcji łączenia drużyn lub ze wsparcia pełnomocnika ds. zagranicznych chorągwi.

Zadania związane z poznawaniem skautów z innych krajów oraz z wyborem elementów zuchowego życia pomagają budować kontakt przy jednoczesnym zachowaniu własnej tożsamości. Dobrym punktem wyjścia do poznawania gier i zabaw dzieci z różnych stron świata są propozycje programowe „Teraz Afryka” i „Kierunek Azja”.

W ramach obrzędowości można nauczyć zuchy skautowego węzła przyjaźni czy wprowadzić zwyczaj międzyzbiórkowego spełniania dobrego uczynku i zaznaczania go węzełkiem na chuście.

W trakcie całego tropu mogą pojawić się pytania o życie czy kulturę dzieci z innej części świata. Pytania te warto zadać w trakcie spotkania ze skautami. Należy pamiętać, że dziecięca ciekawość jest pozbawiona osądów i schematów. Posługujmy się więc faktami, unikajmy naszych opinii i generalizowania. Pozwólmy zuchom odkryć podobieństwa (np. szkoła, marzenia, zdobywane

sprawności) i różnice (np. formy zabaw, ubiór, zainteresowania). Spojrzenie na nie przez pryzmat bycia zuchem oraz doświadczeń rówieśników z innych stron świata, dla których skauting jest równie ważny – sprzyja otwartości i życzliwemu nastawieniu.

Jeśli trop będzie realizowany przy okazji Dnia Myśli Braterskiej warto kontynuować zwyczaj przekazywania własnoręcznie przygotowanych przez zuchy kartek.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Przyjaciel/Przyjaciółka nieznanego świata”, „Mistrz/Mistrzyni gier i zabaw”, „Poliglota/Poliglotka”, „Obywatel/Obywatelka Unii Europejskiej”

Wskazówki bibliograficzne:

źródła internetowe

- Dział skautingu na Centralnym Banku Pomysłów, <https://cbp.zhp.pl/m/tt/materialy-skautowe-i-zagraniczne> (dostęp: 21.11.2025).
- Teraz Afryka. Od źródeł skautingu do kontynentu przyszłości, <https://cbp.zhp.pl/m/teraz-afryka-od-zrodel-skautingu-do-kontynentu-przyszlosci> (dostęp: 21.11.2025).
- Kierunek Azja - ze skautowego Jamboree wędrujemy przez kontynent kontrastów, <https://cbp.zhp.pl/m/kierunek-azja> (dostęp: 21.11.2025).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami

Niewidzialna ręka

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy utworzyć Drużynę Niewidzialnej Ręki lub Brygadę Pożytecznego Działania.
2. Ustaliliśmy Statut Niewidzialnych.
3. Byliśmy na wielkiej wyprawie rozpoznawczej „niewidzialnej ręki”.
4. Uczestniczyliśmy w pięciu czynach „niewidzialnej ręki” (pięć palców dłoni).
5. W szóstkach uzgodniliśmy uczynek, który spełnimy pomiędzy zbiórkami.
6. Byliśmy u terenowego opiekuna społecznego lub w Towarzystwie Opieki nad Zwierzętami.
7. Pomagaliśmy ludziom potrzebującym pomocy, a sprawy trudne dla nas przekazywaliśmy dorosłym.
8. Na podstawie przemyśleń z działalności Niewidzialnych przygotowaliśmy inscenizację „Bo my robimy cuda”.

Wskazówki dla kadry wychowej:

Trudno tu jest podać propozycje konkretnych działań. O ile przy innych tropach można wskazać, co konkretnie należy robić na zbiórkach, to w przypadku „Niewidzialnej ręki” kadra sama musi wybrać pole działania (szkoła, osiedle, wieś, miasto, dom rodzinny, las, podwórko, pomoc potrzebującym, przedszkole, dom dziecka). Zależy ono od warunków lokalnych, od tego, co zuchy zauważą i co stworzy najlepszą okazję do działań wychowawczych. Trzeba pamiętać, że każda praca musi mieć cel.

Istota tropu dotyczy pożytecznego działania zarówno zespołowego, jak i indywidualnego. Niektóre prace dzieci wykonują same, inne pod nadzorem starszych lub razem z całą gromadą. W każdym przypadku powinny nauczyć się znajdować radość w pożytecznym działaniu.

Trop powinien być realizowany w każdej gromadzie. Pora roku nie odgrywa tu roli.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Przewodnik/Przewodniczka po szkole”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Zuchowe Wieści (Wielki mały człowiek), nr 2/1996.

źródła internetowe

- Aktywni Obywatele Świata (materiały), <http://cbp.zhp.pl/gjsb8> (dostęp: 08.01.2021).
- Braterstwo (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/4uehq> (dostęp: 01.03.2020).
- Każdy inny, wszyscy równi (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/yyqm5> (dostęp: 01.03.2020).
- Odkrywczy nieznanego świata (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/ic8gu> (dostęp: 01.03.2020).
- Służba (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/7esfr> (dostęp: 01.03.2020).
- Służba. Poradnik praktyczny, <http://cbp.zhp.pl/4haru> (dostęp: 01.03.2020).
- Stop bierności. Wyzwolić energię (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/gthwh> (dostęp: 01.03.2020).
- Stop mowie nienawiści (konspekty), <http://cbp.zhp.pl/8ag34> (dostęp: 01.03.2020).
- Światozmieniacze. Cel: dobro (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/km3tb> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Niewidzialna ręka), lato 1995, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1995_lato.pdf (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Podróżnicy/Podróżniczki po Polsce

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy wyruszyć w podróż po Polsce.
2. Pakowaliśmy plecaki, przygotowując się do wypraw w różnych warunkach.
3. Podczas podróży korzystaliśmy z map, potrafiliśmy na nich wskazać trasę podróży.
4. Dokumentowaliśmy nasze podróże.
5. W trakcie podróży korzystaliśmy z różnych środków transportu.
6. Poznaliśmy najważniejsze regiony Polski i ich krajobrazy. Odszukaliśmy je na mapie.
7. Próbowaliśmy charakterystycznych potraw z różnych regionów Polski.
8. Zbadaliśmy, z czego słynie dany region (np. strój, gwara, zwyczaje, obrzędy, taniec).
9. Poznaliśmy najważniejsze w Polsce zabytki.
10. Podczas podróży odwiedziliśmy wszystkie miejsca „naj” w Polsce (np. największe jezioro, najwyższą górę, najniższą depresję, najwyższy budynek).
11. Po zakończonych podróżach zorganizowaliśmy pokaz filmów „Dzienniki podróży”.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

Dobry trop na kolonię!

Trop „Podróżników/Podróżniczek po Polsce” zaspokaja dziecięcą ciekawość świata i daje możliwość poznania własnego kraju. Zuchy mogą odbyć fascynującą podróż po regionach, krajobrazach i zabytkach Polski. Poznają w ten sposób zróżnicowanie kulturowe i przyrodnicze Ojczyzny.

Trop można realizować zarówno na kolonii wychowawczej, jak i w trakcie całorocznej pracy gromady. Warto sięgnąć po niego po realizacji tropów dotyczących małych ojczyzn (np. „Przewodnicy/przewodniczki po wsi/mieście/dzielnicy”, „Znawcy/Znawczynie regionu”).

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Kronikarz/Kronikarka”, „Geoposzukiwacz/Geoposzukiwaczka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Olej-Kobus A., Polska naj, Wydawnictwo Dwukropek, Kielce 2019.
- Skowrońska A., Alfabet Polski, Wydawnictwo Muchomor, Warszawa 2016.
- Wiśniewska A., Mój pierwszy atlas Polski, Wydawnictwo Olesiejuk, Ożarów Mazowiecki 2015.

źródła internetowe

- Rok Regionów (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/szamf> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Pomocnicy/Pomocniczki Świętego Mikołaja

Zadania:

1. Dostaliśmy list od św. Mikołaja z prośbą o pomoc. W kręgu rady postanowiliśmy zostać pomocnikami św. Mikołaja.
2. Spotkaliśmy się ze św. Mikołajem, który opowiedział nam swoją historię i pasował nas na swoich pomocników.
3. Zdecydowaliśmy, komu chcemy pomóc.
4. Wraz z naszymi rodzinami zorganizowaliśmy zbiórkę rzeczy na wybrany cel.
5. Wykonaliśmy ozdoby świąteczne z rzeczy niepotrzebnych, dostępnych w zuchówce lub w domu. Zorganizowaliśmy kiermasz świąteczny.
6. Zorganizowaliśmy wspólne rodzinne kolędowanie.
7. Przekazywaliśmy Betlejemskie Światło Pokoju, promując ideę braterstwa i pomocy.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Grudniowy trop!

Większość dzieci wie, że św. Mikołaj roznosi prezenty, ale nie wszystkie wiedzą, skąd wziął się ten zwyczaj. Dowiedzą się tego podczas realizowania tropu „Pomocników św. Mikołaja”.

Trzeba postarać się, aby zuchy uświadomiły sobie, jak miło jest obdarowywać kogoś bliskiego – niech poczują wspaniały smak dawania, braterstwa i empatii, rodzinnej i ciepłej atmosfery oraz radości z oczekiwania na Boże Narodzenie. Trop dodatkowo wspiera budowanie więzi rodzinnych i społecznych (np. poprzez uczestnictwo w kiermaszu, przekazanie Betlejemskiego Światła Pokoju i wspólne kolędowanie).

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Strażnik/Strażniczka Betlejemskiego Światła Pokoju”, „Kolędnik/Kolędniczka”, „Mistrz/Mistrzyni robótek ręcznych”, „Złota rączka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Andrzejuk B., Historia prawdziwego św. Mikołaja, Dom Wydawniczy Rafael, Kraków 2019.
- Dickens K., Opowieść wigilijna.
- Gill-Piątek H., Krzywonos H., Bieda. Przewodnik dla dzieci, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa 2010.
- Stalfert P., Różni ale tacy sami. Książka o tolerancji, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2013.
- Zuchowe Wieści (Wielki mały człowiek), nr 2/1996.

źródła internetowe

- Braterstwo (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/4uehq> (dostęp: 01.03.2020).
- Idę ze Światłem (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/ou0y6> (dostęp: 01.03.2020).
- Służba (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/7esfr> (dostęp: 01.03.2020).
- Służba. Poradnik praktyczny, <http://cbp.zhp.pl/4haru> (dostęp: 01.03.2020).
- Stop bierności. Wyzwolić energię (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/gthwh> (dostęp: 01.03.2020)
- Świątozmieniacze. Cel: dobro (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/km3tb> (dostęp: 01.03.2020).
- W Tobie jest Światło (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/032g3> (dostęp: 01.03.2020).

- Zuchowe Wieści (Święty Mikołaj), zima 1996, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1996_zima.pdf (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji

Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich

Przewodnicy/Przewodniczki po wsi/mieście/dzielnicy

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zorganizować Zuchowe Towarzystwo Miłośników Naszej Miejscowości/Dzielnicy.
2. Każda szóstka kolejno prowadziła „Dziennik wypraw” i wpisywała do niego wrażenia z wycieczek.
3. Szukaliśmy miejsc, które wymagają naprawy/udoskonalenia, np. krzywy chodnik, dzikie wysypisko. Wykonaliśmy pożyteczną pracę.
4. Wędrowaliśmy szlakami „nowych domów”, „ważnych instytucji”, „legend”, „dobrych miejsc do zabaw”, „najstarszych domów” itp.
5. Poznaliśmy najciekawsze miejsca w naszej najbliższej okolicy.
6. Spotkaliśmy się ze starszymi mieszkańcami naszej miejscowości.
7. Zorganizowaliśmy biuro informacji o naszej okolicy.
8. Zorganizowaliśmy debatę „Nasza miejscowość za 20, 100 lat”.
9. Wykonaliśmy pożyteczne prace: pomagaliśmy w zazielenianiu naszej okolicy, załataliśmy dziurę w płocie, naoliwiliśmy skrzypiącą furtkę, podwiązaliśmy złamane drzewa. Zrobiliśmy drogowskaz lub tablicę informacyjną.
10. Wnioski z poszukiwań, debaty i pożytecznych prac przedstawiliśmy władarzom miasta/dzielnicy.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Przewodników i przewodniczek po wsi/mieście/dzielnicy” pozwala poznać najmniejszą Małą Ojczyznę - okolicę, w której mieszkają zuchy. Każda okolica ma swoje ważne miejsca, zabytki i pomniki przyrody, a przede wszystkim swoją historię. Ta najbliższa jest szczególnie interesująca, ponieważ zuchy mijają związane z nią miejsca bardzo często, znają je z widzenia.

Trop może rozbudzić w dzieciach ciekawość świata związaną z wnikliwym poznaniem najbliższej okolicy. Zuchy będą miały silniejsze poczucie przynależności do miejsca, w którym mieszkają. Przekonają się, że ich okolica jest ciekawa, choć może nie wszyscy o tym wiedzą.

Trop można zrealizować nawet w okresie jesienno-zimowym.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Bajarz/Bajarka”, „Geoposzukiwacz/Geoposzukiwaczka”, „Przyjaciół/Przyjaciółka książek”, „Fotoamator/Fotoamatorka”, „Przewodnik/Przewodniczka po...”, „Przewodnik/Przewodniczka po szkole”, „Przechodzień”.

Wskazówki bibliograficzne:

Każda wieś/miasto/dzielnica na pewno posiadają opisujące je wydawnictwa. Pomocni będą bibliotekarze, pracownicy domów kultury czy społecznicy. Pamiętaj, by szukać publikacji o miejscach bliskich dzieciom, tak by poznały głębiej znane im już miejsca.

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu

Słoneczka/Wilczki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy przenieść się w czasie i bawić się jak zuchy z dawnych lat.
2. Stworzyliśmy „drzewo genealogiczne” swojej lub zaprzyjaźnionej gromady zuchowej albo swojego szczepu.
3. Spotkaliśmy się ze starszymi od nas osobami, które kiedyś były w gromadach zuchowych.
4. Zebraliśmy jak najwięcej informacji na temat dawnych obrzędów, zwyczajów, zabaw i piosenek zuchowych.
5. Szóstkami braliśmy udział w przeglądzie grupowych gier podwórkowych (np. gra w klipę, świnkę i palanta).
6. Wymyśliliśmy tajemniczy język oraz pismo „słoneczek” i „wilczków”, posługiwaliśmy się nim podczas zbiórek.
7. Urządziliśmy wieczór majsterklepki, robiąc proste zabawki z dawnych lat.
8. Przeżywaliśmy przygody bohaterów książki A. Kamińskiego „Antek Cwaniak”.
9. Dowiedzieliśmy się, kiedy zostały założone pierwsze gromady zuchowe oraz poznaliśmy najważniejsze postacie ruchu zuchowego.
10. Urządziliśmy wyprawę do lasu (parku), podpatrywaliśmy przyrodę i przeprowadziliśmy tam gry przyrodnicze, które w żaden sposób nie zaszkodziły naturze.
11. Braliśmy udział w „polowaniu na dobre uczynki”.
12. Urządziliśmy w harcówce lub zuchówce wystawę dawnych pamiątek zuchowych i harcerskich dla rodziców, byłych zuchów, harcerzy oraz zaprzyjaźnionych środowisk harcerskich.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop ma podwójną nazwę: „Słoneczka” dla dziewczynek i „Wilczki” dla chłopców. Podczas zabawy w dawne gromady zuchowe można przybliżyć zuchom historię harcerstwa (w szczególności jego najmłodszych członków), zapoznać z dawnymi zabawami i zwyczajami, przedstawić sylwetki osób zasłużonych dla ruchu zuchowego (np. Jadwigi Zwolakowskiej, Aleksandra Kamińskiego). Na zbiórkach zuchy powinny wykazać się dzielnością i sprawnością oraz znajomością przyrody.

Trop może dostarczyć dzieciom pomysłów do zabaw na podwórku i na przerwach w szkole (zapomniane zabawy przypomną rodzice lub dziadkowie). Przy okazji warto nauczyć zuchy kilku „starych” piosenek. Można też wykorzystać bogatą obrzędowość zaczerpniętą z tradycji dawnych gromad (skarbnicą obrzędów jest książka „Antek Cwaniak”).

Z uwagi na duży bagaż informacji historycznych trop jest przeznaczony dla starszych zuchów.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Mistrz/ Mistrzyni gier i zabaw”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Kamiński A., Antek Cwaniak.
- Kamiński A., Książka drużynowego zuchów.
- Zapletal M., Wielka encyklopedia gier grupowych. Gry na boisku, Wydawnictwo TEXT, Kraków 2014.
- Zapletal M., Wielka encyklopedia gier grupowych. Gry w terenie, Wydawnictwo TEXT, Kraków 2017.

źródła internetowe

- Leśnicy cwane wodza (zajęcia), <http://cbp.zhp.pl/qysq9> (dostęp: 01.03.2020).

- Zuchowe Wieści na 100 lecie skautingu, www.zuchowewiesci.zhp.pl/index.php?do=download_binary&navi=0045,0006&id=605 (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Słoneczko/Wilczek), wiosna 1998, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1998_wiosna.pdf (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Wilczęta czy zuchy), wiosna 1995, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1995_wiosna.pdf (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Zuchy takie jak dziś nie pojawiły się z księżycą), nr 4/2006, www.zuchowewiesci.zhp.pl/index.php?do=download_binary&navi=0045,0006&id=908 (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Lato z Antkiem Cwaniakiem), lato 2020, <https://cbp.zhp.pl/poradniki/zuchowe-wiesci-lato-2020/> (dostęp: 01.06.2021).
- „Retro-zabawy” <https://niepodlegla.gov.pl/aktualnosci/karty-retro-zabaw-gry-i-zabawy-dla-dzieci-sprzed-stu-lat/>

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Zawiszacy

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy wstąpić do „Zawiszy”.
2. Dowiedzieliśmy się, czym były Szare Szeregi i jakie zadania mieli członkowie najmłodszej grupy - Zawiszacy. Zastanowiliśmy się, jak dziś możemy pomagać innym. Na tej podstawie zaplanowaliśmy i wykonaliśmy pożyteczne prace.
3. Poznaliśmy konspiracyjne pseudonimy harcerzy z Szarych Szeregów. Wymyśliliśmy swoje pseudonimy i posługiwaliśmy się nimi podczas zbiórek.
4. Przeszliśmy podstawowe szkolenie Zawiszek - ćwiczenia z orientacji w terenie, ostrożności, zręczności, celności i szyfrowania. Znamy elementy musztry, systematycznie je ćwiczyliśmy.
5. Dowiedzieliśmy się, kiedy wybuchło Powstanie Warszawskie, spotkaliśmy się z osobą, która opowiedziała nam o nim.
6. Pomagaliśmy w szpitalu polowym.
7. Śpiewaliśmy szaroszeregowe piosenki.
8. Szóstkami wystawiliśmy przedstawienia w teatryku powstańczym.
9. Zorganizowaliśmy harcerską pocztę polową. Bawiliśmy się w zabawy przedwojennych zuchów, np. „ogonki”, „ciupy”, toczenie obręczy, skakanie w klasy.
10. Na podsumowanie odwiedziliśmy miejsce związane z Szarymi Szeregami, Powstaniem Warszawskim lub inne miejsce pamięci związane z II wojną światową.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Realizując trop „Zawiszek”, możemy pokazać zuchom, jak niewiele starsi od nich chłopcy pomagali podczas wojny i walczyli w obronie Polski. Trop wspiera wychowanie patriotyczne, stwarza możliwość wyrabiania u zuchów obowiązkowości, punktualności i dzielności.

Trzeba dobrze wytłumaczyć zuchom, kim byli Zawiszacy, jakie działania podejmowali i jak widzieli swoją przyszłość - warto obrazowo nawiązać do kryptonimu „Dziś, jutro, pojutrze”. Trop daje możliwość wykorzystania ciekawej obrzędowości - można wprowadzić tajne hasła i wymyślić własne szyfry.

Warto dowiedzieć się, czy w okolicy są miejsca związane z działalnością Zawiszek lub innych grup Szarych Szeregów i ewentualnie zaprowadzić tam zuchy. Jeśli nie ma takiego miejsca, należy wybrać się z gromadą na groby polskich żołnierzy lub do innego miejsca pamięci narodowej.

Ten cykl zbiórek będzie też okazją, aby wytłumaczyć zuchom, co to znaczy kochać Ojczyznę i w jaki sposób dziś można wyrażać patriotyzm. Zuchy mogą to robić, pomagając innym ludziom - w tym celu zrealizują pożyteczne prace, np. wydanie i kolportaż w szkole gazetki o Zawiszkach, przyniesienie zakupów starszej sąsiadce lub pomoc w domu w adresowaniu i wysłaniu listów i kartek świątecznych, udział w projekcie BohaterOn.

Przedstawiony zuchom obraz II wojny światowej i Powstania Warszawskiego powinien być dostosowany do ich możliwości percepcyjnych i rozwoju emocjonalnego. Życie i obowiązki Zawiszek stanowią ciekawy temat zabaw, jednak ze względu na ćwiczenia przeprowadzane z zuchami podczas zbiórek (musztra, meldowanie, przekradanie się, pierwsza pomoc) oraz poważny kontekst historyczny i wiedzę trop bardziej nadaje się dla starszych zuchów.

Przystępując do realizacji tropu, kadra powinna poszerzyć swoją wiedzę historyczną na temat Szarych Szeregów oraz udziału harcerzy w Powstaniu Warszawskim.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Młody patriota/Młoda patriotka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Beręsewicz P., Czy wojna jest dla dziewczyn?, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2020.
- Kasprzak J., My z Zawiszy, Harcerskie Biuro Wydawnicze Horyzonty, Warszawa 2004.
- Kasprzak J., Tropami powstańczej przesyłki, NeoMedia, Ożarów Mazowiecki 2010.
- Kowaleczko-Szumowska M., Fajna ferajna, Wydawnictwo BIS, Warszawa 2015.
- Perepeczko A., Pilch M., Jędrus chłopak ze Lwowa, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2019.
- Rusinek M., Zakłęcie na „W”, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2011.
- Skibińska E., Wielka księga małego patrioty, Wydawnictwo Wilga, Warszawa 2018.

źródła internetowe:

- „Mam szczerą wolę” propozycja programowa (cykl Zawiszak) <http://cbp.zhp.pl/0lxos> (dostęp: 10.11.2020).
- „Tekę drużynowego. Szare Szeregi” <http://cbp.zhp.pl/0lxos> (dostęp: 10.11.2020).
- „Tekę drużynowego. Harcerze i harcerki w Powstaniu Warszawskim” propozycja programowa <http://cbp.zhp.pl/k2j8m> (dostęp: 10.11.2020).
- „66 rocznica wybuchy Powstania Warszawskiego” propozycja programowa <http://cbp.zhp.pl/qs0ie> (dostęp: 10.11.2020).
- „Do roju” propozycja programowa <http://cbp.zhp.pl/0emyy> (dostęp: 10.11.2020).
- „Pocztowiec poleski” propozycja programowa <http://cbp.zhp.pl/rilzt> (dostęp: 10.11.2020).
- Zabawa w „ciupy” <https://www.youtube.com/watch?v=tjwNZV5OnhM>
- <http://znakkotwicy.pl/#/> (dostęp: 10.11.2020).

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Znawcy/Znawczynie legend

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy poznać legendę (legendy) związane z naszym regionem.
2. Dowiedzieliśmy się, co to jest legenda i czego może nas nauczyć.
3. Słuchaliśmy bajania.
4. Poznaliśmy miejsca związane z wybraną legendą.
5. Bawiliśmy się w bohaterów wybranej legendy. Żyliśmy jak oni, wykonywaliśmy ich prace.
6. Przyrządziliśmy posiłek jak za legendarnych czasów.
7. Bawiliśmy się w zuchowy teatr, przedstawiając wybraną legendę.
8. Układaliśmy legendy o powstaniu nazw szóstek.
9. Wyciągnęliśmy wnioski z wybranej legendy.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Znawców/Znawczyń legend” umożliwia poznanie własnego regionu lub miasta w kontekście niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Zuchy poznają wydarzenia, postacie, czasy i zwyczaje, o których traktuje wybrana legenda. Przykładowe legendy, które można wykorzystać (odpowiednio do regionu): o Smoku Wawelskim, o Warszawie i Sawie, o poznańskich koziołkach, o królu Popielu, o Janosiku.

Realizacja tropu może uwzględnić rozmaite formy pracy, np. zwiad, majsterkę (związaną ze strojami i gotowaniem), teatr zuchowy. Można go poszerzyć o poznawanie gwary czy dialektu regionalnego oraz inne formy pasujące do legendy. Na zbiórkach zuchy mogą odwiedzić związane z nią miejsca, a także lokalne muzea i skanseny.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Bajarz/Bajarka”, „Przyjaciel/Przyjaciółka książek”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Chotomska W., Legendy polskie na scenę, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2012.
- Chotomska W., Legendy polskie, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2012.
- Kucharska N., Legendy polskie dla dzieci w obrazkach, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 2015.
- Legendy Polskie, Wydawnictwo Demart, Warszawa 2011.
- Pieńkowski J., Baśnie polskie, Wydawnictwo Muchomor, Warszawa 2014.
- Każdy region posiada legendy - to one - te regionalne legendy będą bliższe zuchom i pozwolą zrealizować założenia tropu. Będą tu pomocne lokalne biblioteki czy wydawnictwa.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Znawcy/Znawczynie regionu

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy poznać nasz region.
2. Byliśmy na wycieczkach krajoznawczych. Wysłuchaliśmy gawędy przewodnika.
3. Odwiedziliśmy miejsca „naj” w naszym regionie: najstarszą budowlę, najmłodszą dzielnicę, najwyższą górę itp.
4. Poznaliśmy kilka wyrażen gwarowych z naszego regionu. Zapisaliśmy je w słowniku gwarowym gromady.
5. Przeprowadziliśmy zwiad w celu odnalezienia osób znających gwarę regionalną i odkrycia pochodzenia nazw różnych miejsc lub miejscowości.
6. Byliśmy w muzeum naszego regionu lub naszej miejscowości.
7. Odwiedziliśmy najstarszego mieszkańca naszego regionu.
8. Wykonaliśmy mapę miejsc pamięci, pomników przyrody, miejsc ochrony przyrody, zabytków historycznych lub ciekawostek naszego regionu.
9. Wykonaliśmy pożyteczną pracę dla naszego regionu.
10. Bawiliśmy się w pracownię twórców ludowych. Wykonaliśmy elementy stroju ludowego, hafty, wycinanki, zabawki, albumy o regionie.
11. Urządziliśmy wystawę twórczości ludowej, na którą zaprosiliśmy naszych rodziców i kolegów.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

To dobry trop na kolonię ruchową, jeśli odbywa się ona w regionie, w którym ruchy zamieszkują. Trop „Znawców/Znawczyń regionu” przybliży ruchom okolice ich miejsca zamieszkania. Zaspokaja dziecięcą ciekawość, daje możliwość zapoznania się z folklorem, przyrodą, historią i zabytkami regionu - Małej Ojczyzny. Trop uczy również szacunku dla poprzednich pokoleń i osób starszych. Ważnymi elementami realizacji tropu są zwiady i wycieczki. Ponadto warto zwrócić uwagę na dobrze dobraną i wymierną pożyteczną pracę wykonaną na rzecz regionu. Może to być działanie związane z muzeum regionalnym, okolicznym lasem czy gminą (w możliwościach działania należy zorientować się przed rozpoczęciem realizacji tropu). Pożyteczna praca wzmocni poczucie więzi z terenem, na którym ruchy mieszkają.

Mając na uwadze wychowanie patriotyczne, gromady mogą wykorzystać okazję i poszerzyć program tropu o elementy historyczne. Warto podczas zbiórki zapoznać ruchy z tematem powstań śląskich, powstania wielkopolskiego czy innego ważnego regionalnie wydarzenia.

Trop najlepiej realizować na kolonii, wiosną lub wczesną jesienią, by móc odwiedzić różne charakterystyczne miejsca w regionie.

Przykładowe sprawności, które ruchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Geoposzukiwacz/Geoposzukiwaczka”, „Przyjaciół/Przyjaciółka książek”, „Fotoamator/Fotoamatorka”, „Miłośnik/Miłośniczka sztuk pięknych”, „Przewodnik/Przewodniczka po...”

Wskazówki bibliograficzne:

Każdy region posiada opisujące go wydawnictwa. Pomocni będą bibliotekarze, pracownicy domów kultury, społeczników. Ważnym jest by były to publikacje o regionie, z którego pochodzą ruchy, tak by poznały go lepiej.

źródła internetowe

- Rok Regionów (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/szamf> (dostęp: 01.03.2020).
- Powstanie Wielkopolskie, propozycja programowa <http://nienalezyludziejczekac.pl/>

Służba: trop zawiera propozycję służby

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

PRZYRODNICZE

Tropy **przyrodnicze** kształtują **empatę** wobec istot żywych. Pokazują bliskość natury i jej **wartość** w życiu. Pozwalają spędzać czas na świeżym powietrzu i wzmacniają **przywiązanie** do przyrody.

Ekoludki

Zadania:

1. Dostaliśmy zaproszenie do Klubu Zielonych Detektywów Ekoludka. W kręgu rady postanowiliśmy do niego wstąpić.
2. Byliśmy z wizytą w siedzibie strażników przyrody, pomagaliśmy im w pracy. Zapytaliśmy ich, jak możemy dbać o przyrodę w najbliższej okolicy.
3. Badaliśmy stan zanieczyszczenia wody, ziemi i powietrza w naszej okolicy. Poszukiwaliśmy przyczyn tego zanieczyszczenia, tropiliśmy obiekty, które je powodują.
4. Zawarliśmy przymierze z żywiołami – ogniem, wodą, powietrzem i ziemią.
5. W naszym lesie lub parku znaleźliśmy najbardziej zanieczyszczony odcinek i zaopiekowaliśmy się nim.
6. Zasadziliśmy własne drzewka. Założyliśmy hodowlę sadzonek, prowadziliśmy w szóstkach uważne obserwacje, starając się stworzyć roślinom dogodne warunki do rozwoju.
7. Zbadaliśmy, skąd nasze miasto (wieś) czerpie wodę pitną i co robi ze ściekami.
8. Zorganizowaliśmy Dzień Ziemi (22 kwietnia), Dzień Lasów (21 lutego) lub braliśmy udział w akcji „Sprzątania świata”.
9. Zorganizowaliśmy Forum Czystej Ziemi.
10. Zaplanowaliśmy, jak racjonalnie wykorzystać wodę i żywność całego świata oraz co robić z odpadami - przedstawiliśmy wyniki w szkole lub na podwórku.
11. Podsumowaliśmy działania Klubu Zielonych Detektywów Ekoludka - sprawdziliśmy, ile osób dowiedziało się o ważnych dla członków klubu sprawach.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

To dobry trop, by obchodzić święta związane z przyrodą, np. Międzynarodowy Dzień Lasów.

To również dobry trop na kolonię ruchową!

Trop „Ekoludków” pozwala ruchom dostrzec ekologiczne problemy świata (szczególnie najbliższej okolicy). Uczy obserwacji i troski o środowisko naturalne oraz zachowań przyjaznych dla przyrody. Jest okazją do zapoznania ruchów z wykorzystaniem wody oraz surowców wtórnych i do podjęcia prostych działań oszczędnościowych.

Warto, by ruchy wybrały się na wyprawy badawcze (detektywistyczne), w trakcie których będą mogły sprawdzić, czy w regionie jest dostateczna ilość wody dla roślin i ludzi, czy coś zanieczyszcza okolicę albo czy powietrze jest czyste. Przed wyprawami ruchy mogą wykonać tajne znaczki zielonych detektywów.

Trop wspomaga postawę empatii w stosunku do żywych stworzeń. Umożliwia zrozumienie zależności między światem dzikiej przyrody a działalnością człowieka. Wiele działań Klubu Zielonych Detektywów Ekoludka to pożyteczne prace, które wzmacniają wychowanie do postawy służby w przyszłości i wprowadzają pozytywne zmiany w otoczeniu.

Przykładowe sprawności, które ruchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Badacz/Badaczka”, „Ekolog/Ekolożka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Bonnin J., McKay K., Ekologiczne dzieciaki. 100 rzeczy, które możesz zrobić by ocalić planetę, National Geographic, Warszawa 2011.
- Kaszuba-Dębska A., Majkowska-Szajer D., Skok na smog, Wyd. Znak, Kraków 2017.
- Kamińska U., Jak być eko czyli wiersze o ekologii, Wydawnictwo Greg, Kraków 2017.
- Pipe J., Co wpływa na klimat na Ziemi, Wydawnictwo SBM, Warszawa 2009.

- Woldańska-Płocinska O., Śmieciogród, Wydawnictwo Publicat, Poznań 2019.
- Pomocnymi będą informacje z gminnej jednostki odpowiedzialnej za odpady. Segregacja śmieci w zależności od technologii może nieco różnić się w każdej gminie.

źródła internetowe

- Zmiany klimatyczne i suwerenność żywieniowa (przewodnik po odznace), <http://cbp.zhp.pl/66yco> (dostęp: 01.03.2020).
- Harcerz w lesie (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/4sn7l> (dostęp: 01.03.2020).
- Woda jest życiem (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/b3bxx> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop zawiera propozycję służby

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Cel 14: Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony

Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczanie pustoszczenia, powstrzymywanie i odwracanie procesu degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Leśnicy

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy założyć Klub Przyjaciół Lasów.
2. Byliśmy z wizytą w leśniczówce lub szkółce leśnej.
3. Poznaliśmy niebezpieczeństwa zagrażające lasom. Dowiedzieliśmy się, jak dbać o las.
4. Dowiedzieliśmy się, jakie formy ochrony przyrody występują w naszej okolicy i co chronią.
5. Patrolowaliśmy wydzielony obszar lasu.
6. Spotkaliśmy się z Duchem Lasu i jego przyjaciółmi.
7. Poznaliśmy owoce lasu. Spróbowaliśmy ich.
8. Tropiliśmy tajemnice przyrody.
9. Zasadziliśmy własne drzewko lub wykonaliśmy pożyteczną pracę na rzecz lasu.
10. Podsumowaliśmy działania Klubu Przyjaciół Lasów. Przekonaliśmy się, co każdy z nas może robić na rzecz lasów.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Leśników” pozwala na kształtowanie odpowiedniego stosunku do lasu, wyrabia wiele pozytywnych nawyków, rozwija zainteresowania florą i fauną. Mogą go realizować gromady zuchowe, które mają warunki, aby zorganizować zwiady i tropienia tajemnic przyrody w lesie. Gromady miejskie mogą organizować całodienne wyprawy do lasu lub zrealizować trop na biwaku, trop można realizować także podczas kolonii.

Podczas zabaw z wykorzystaniem owoców lasu należy zwrócić uwagę na bezpieczeństwo zuchów oraz na to, aby nie niszczyć natury. Warto postarać się o wsparcie leśnika lub organizacji związanej z ochroną przyrody.

Trop można realizować o każdej porze roku, jednak ważne jest, aby wszystkie zbiórki odbywały się na powietrzu. Dobrą okazją będzie Międzynarodowy Dzień Lasów obchodzony 21 marca.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Zielarz/Zielarka”, „Zbieracz/Zbieraczka grzybów”, „Ptasi opiekun/Ptasia opiekunka”, „Przyjaciel/Przyjaciółka lasu”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Aladjidi V., Ilustrowany inwentarz drzew, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2014.
- Houghton P., Leśna szkoła dla każdego, Wydawnictwo MUZA S.A., Warszawa 2017.
- Lasy Polski, Wydawnictwo Arti, Ożarów Mazowiecki 2018,
- Kowalczyk K., Poręcznik ekologicznego obozowania, Niezależne Wydawnictwo Harcerskie, Warszawa 2014.
- Thoma E., Tajemna mowa drzew, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2018.
- Wojtkiewicz S., Majsterka czterech pór roku (materiały dla kadry zuchowej).
- Wojtkiewicz S., Nasze roślinne abecadło (materiały dla kadry zuchowej).
- Ziółkowska M., Gawędy o drzewach, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1988.

źródła internetowe

- Harcerz w lesie (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/4sn7> (dostęp: 01.03.2020).

źródła filmowe

- Robaczki z zaginionej doliny, reż. Giraud H., Szabo T., 2013.

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Cel 14: Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony

Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Ogrodnicy/Ogrodniczki

Zadania:

1. W kręgu rady podjęliśmy decyzję o założeniu własnego ogródka.
2. Byliśmy w przedsiębiorstwie produkcji ogrodniczej lub w sadzie.
3. Spotkaliśmy się z ogrodnikiem.
4. Założyliśmy ogródek, przygotowując miejsce i podłoże. Posialiśmy w nim nasiona warzyw - rzodkiewki, marchewki, sałaty, rukoli, brokuła itp.
5. Dowiedzieliśmy się, jak dbać o nasz ogródek i jakie warunki potrzebne są do wzrostu roślin.
6. Znamy kalendarz upraw. Dowiedzieliśmy się, co to są nowalijki oraz kiedy zbiera się polskie owoce sezonowe.
7. Dowiedzieliśmy się, gdzie kupić warzywa i owoce z lokalnych lub regionalnych upraw.
8. Poznaliśmy piramidę żywieniową. Dowiedzieliśmy się, jak ważne w diecie są warzywa i owoce.
9. W szóstkach przygotowaliśmy potrawy z lokalnych owoców i warzyw. Zorganizowaliśmy zdrową ucztę.
10. Podsumowaliśmy nasze starania związane z uprawą posianych roślin. Sprawdziliśmy efekty.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Ogrodników/Ogrodniczek” pokazuje świat przyrody - zależność roślin od wody, gleby, wilgotności i nasłonecznienia. Zuchy poznają te relacje w sposób doświadczalny, uczą się też cierpliwości i pokory wobec praw natury.

Trop najlepiej realizować wiosną, gdy przyroda budzi się do życia i są odpowiednie warunki do uprawy. Koniecznie trzeba obliczyć, przez jaki czas uprawa będzie rosła, by zaplanować czas zajmowania się ogródkiem.

Przed rozpoczęciem zbiorów (np. na początku roku harcerskiego) należy dowiedzieć się, jakie są możliwości uprawy zuchowego ogródka (najlepiej przy szkole lub przy zuchówce). Również odpowiednio wcześniej warto zainteresować środowisko harcerskie lub inne organizacje ideą uprawy wspólnego ogrodu społecznego.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Meteorolog/Meteorolożka”, „Hodowca/Hodowczyni kwiatów”, „Kuchmistrz/Kuchmistrzyni”, „Hodowca/Hodowczyni warzyw i owoców”

Wskazówki bibliograficzne:

- Haraszewski P., Te cudowne warzywa. Poznaj ich niezwykłą moc, Wydawnictwo Varsovia, Warszawa 2014.
- Lipov B., Dzieciaki w naturze, Wydawnictwo Świat Książki, Ożarów Mazowiecki 2011.
- Wojtkiewicz S., Nasze roślinne abecadło (materiały dla kadry zuchowej).
- Zielarnia. Jak czerpać ze skarbów natury, Wydawnictwo Publicat, Poznań 2019.

źródła internetowe

- Zuchowe Wieści (Ogrodnik), marzec 1993, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1993_marzec.pdf (dostęp: 01.03.2020)

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Cel 14: Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony
Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymywać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Ornitolodzy

Zadania:

1. W kręgu rady podjęliśmy decyzję o założeniu koła ornitologicznego.
2. W ramach koła podpatrywaliśmy życie ptaków.
3. Zorganizowaliśmy przegląd ptasich głosów.
4. Spotkaliśmy się z ornitologiem np. z Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków.
5. Dowiedzieliśmy się, jakie gatunki ptaków zostają w Polsce na zimę, a jakie odlatują do ciepłych krajów.
6. Obserwowaliśmy i poznaliśmy gatunki ptaków z naszego podwórka.
7. Wykonaliśmy karmnik dla ptaków. Dowiedzieliśmy się, co jedzą ptaki, a także czym można je dokarmiać.
8. Dowiedzieliśmy się, co to są podlotki i w jaki sposób należy je traktować. Dowiedzieliśmy się, co zrobić, gdy znajdziemy rannego ptaka.
9. Byliśmy z wizytą w ptasiarni, papugarni lub innym miejscu, w którym mogliśmy zobaczyć różne gatunki ptaków.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Ornitologów” wiąże emocjonalnie zuchy z przyrodą - przede wszystkim zwraca ich uwagę na ptaki. Kształtuje spostrzegawczość, cierpliwość i koncentrację, zachęca zuchy do niesienia pomocy słabszym i wprowadza w sprawy ochrony środowiska naturalnego.

W czasie zabawy należy stwarzać warunki do prowadzenia przez zuchy obserwacji przyrodniczych, inspirować je do samodzielnego uzupełniania wiadomości w tym zakresie.

Trop jest przeznaczony dla starszych zuchów. Można go realizować cały rok. Wiosną widać ruch ptaków i podlotki. Zimą większy nacisk można położyć na dokarmianie ptaków (koniecznie należy przekazać zuchom odpowiednie informacje na ten temat). Przed realizacją tropu warto dowiedzieć się, gdzie i w jaki sposób zgłaszać znalezienie rannych ptaków - czy pomocą im zajmuje się w okolicy ptasi azyl, schronisko czy odpowiednie stowarzyszenie.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Ptasi opiekun/Ptasia opiekunka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Bormans L., van Donnick S., Przyjaźń. Opowiadki dla dzieci, Wydawnictwo Publicat, Poznań 2019.
- Tuwim J., Ptasie radio.
- Wojtkiewicz S., Zuchy i przyroda (materiały dla kadry zuchowej).
- Pomocne będą również kieszonkowe atlasy ptaków.

źródła internetowe

- Ogólnopolskie Towarzystwo Przyjaciół Ptaków - materiały dla dzieci, www.otopjunior.org.pl (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Ornitolog), wiosna 1995, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1995_wiosna.pdf (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Cel 14: Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony

Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustoszczenie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Przyjaciele/Przyjaciółki zwierząt

Zadania:

1. W kręgu rady podjęliśmy decyzję o zdobywaniu tytułu Przyjaciół Zwierząt.
2. Odwiedziliśmy schronisko dla zwierząt lub spotkaliśmy się z pracownikiem schroniska/Polskiego Towarzystwa Opieki nad Zwierzętami.
3. Dowiedzieliśmy się, jak zachować się w sytuacji spotkania bezpańskich zwierząt. Wykonaliśmy plakaty i powiesiliśmy je w szkole lub w zuchówce.
4. Poznaliśmy różne gatunki zwierząt oraz dowiedzieliśmy się, jak się nimi opiekować.
5. Zaprezentowaliśmy w gromadzie swoje zwierzęta domowe.
6. Poznaliśmy tropy zwierząt - ślady, jakie pozostawiają po sobie różne zwierzęta.
7. Zorganizowaliśmy zbiórkę zabawek i karmy na rzecz schroniska dla zwierząt.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Przyjaciół/Przyjaciółek zwierząt” wiąże zuchy emocjonalnie z przyrodą. Wyrabia takie cechy, jak chęć niesienia pomocy słabszym i odpowiedzialność za wykonanie podjętych obowiązków.

Tematykę zbiorów i wybór zwierząt należy dostosować do możliwości i zainteresowań zuchów (zwierzęta hodowane w gospodarstwach, żyjące w mieszkaniach, na podwórkach, w okolicach bloków i domostw, w lesie, w parku lub na łące). W czasie zabaw zuchy mogą wykonać wiele pożytecznych prac związanych z pielęgnacją i hodowlą zwierząt.

Trop nadaje się zarówno dla gromad wiejskich, jak i miejskich. Dostarcza sporo wiadomości z zakresu hodowli i pielęgnacji zwierząt, a jednocześnie pozwala na kształtowanie właściwego do nich stosunku. Może być okazją do zainteresowania zuchów losem bezpańskich psów i kotów. Trzeba jednak ostrzec dzieci przed niebezpieczeństwem chorób odzwierzęcych.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Ptasi opiekun/Ptasia opiekunka”, „Hodowca/Hodowczyni zwierząt”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Hotel dla owadów, Wydawnictwo Olesiejuk, Ożarów Mazowiecki 2019.
- Claybourne A., Dlaczego ryby nie toną, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.
- MacNeal D., Robale rządzą światem, Wydawnictwo Bellona, Warszawa 2019.
- Morgan P., Quigley A., Pszczoty, Wydawnictwo Zielona Sowa, Warszawa 2019.
- Mulak M. Klub Ochrony Orangutanów Majki. Razem uratujmy świat, Wydawnictwo Znak, Kraków 2019.
- Oziewicz T., Awaria elektrowni, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2019.
- Rossel B., Oberendorff M., Niezwykła księga owadów, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 2019.
- Tajemnice zwierząt (zmysły, inteligencja, komunikacja) seria, Wyd. IBIS, Żychlin 2010.
- Wojtkiewicz S., Nasi ulubieńcy (materiały dla kadry zuchowej).
- Zwierzęta (architekci, muzycy, podróżnicy lekarze) seria, Wyd. Esteri, Wrocław 2017.
- Zdziechowska M., Świat dzikich zwierząt, Wydawnictwo Olesiejuk, Ożarów Mazowiecki 2018.

źródła internetowe

- Światowa Deklaracja Praw Zwierząt,
<https://przystanekschronisko.org/i/dokumenty/deklaracja.pdf> (dostęp: 01.03.2020)

- Zuchowe Wieści (Przyjaciel zwierząt), wiosna 2020,
<https://cbp.zhp.pl/poradniki/zuchowe-wiesci-wiosna-2020/> (dostęp: 01.06.2021)

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Cel 14: Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony

Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Przyrodnicy/Przyrodniczki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy założyć Klub Przyrodników.
2. Spotkaliśmy się z przyrodnikiem. Dowiedzieliśmy się, czym zajmują się przyrodnicy.
3. Założyliśmy stację badań przyrodniczych.
4. Zorganizowaliśmy wyprawę badaczy flory i fauny najbliższej okolicy, podczas której - wykorzystując przewodniki - rozpoznawaliśmy różne rośliny i zwierzęta.
5. Uczestniczyliśmy w ekspedycji hydrobiologicznej do pobliskiego stawu, rzeki, jeziora. Zbadaliśmy życie w wodzie.
6. Odnaleźliśmy ciekawy okaz przyrodniczy i otoczyliśmy go opieką; utworzyliśmy swój rezerwat, którym się stale opiekujemy. Dowiedzieliśmy się, dlaczego trzeba chronić przyrodę.
7. Byliśmy w ogrodzie botanicznym, muzeum przyrodniczym, parku narodowym lub rezerwacie.
8. Dowiedzieliśmy się, co to jest przyroda nieożywiona i dlaczego warto ją chronić. Odwiedziliśmy ciekawy obiekt przyrody nieożywionej w naszej okolicy.
9. Zorganizowaliśmy wyprawę do jednego z egzotycznych krajów. Poznaliśmy jego przyrodę i związane z nią problemy.
10. Wykonaliśmy pożyteczną pracę na rzecz okolicznej przyrody.
11. Zorganizowaliśmy tydzień ochrony przyrody, w trakcie którego opracowaliśmy biuletyn np. o stanie wód w naszej okolicy. Zachęciliśmy inne gromady do podjęcia wspólnych działań na rzecz ochrony przyrody.
12. Na podsumowanie urządziliśmy wielki turniej wiedzy o przyrodzie oraz wystawę zuchowych osobliwości przyrodniczych.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Dobry trop na biwak i kolonię!

Zuch „przyrodnik” jest cierpliwy, wytrwały, spostrzegawczy i ciekawski. Chce poznać otaczającą go naturę, bada faunę i florę oraz zjawiska zachodzące w wodzie, powietrzu i na ziemi.

Realizacja tropu to okazja do zainteresowania zuchów przyrodą (zarówno żywą, jak i nieożywioną), a także ideą jej ochrony. Zuchy powinny nauczyć się rozpoznawać pospolite rośliny i zwierzęta oraz poznać gatunki chronione. Prowadzone przez dzieci obserwacje to odkrywanie wielkich przyrodniczych tajemnic (między zbiórkami zuchy mogą wykonywać samodzielne obserwacje i doświadczenia, by na kolejnej zbiórce o nich opowiedzieć).

Na przyrodniczych wyprawach warto wykorzystywać wiedzę, którą zuchy posiadają z życia i ze szkoły, posługiwać się przewodnikiem do rozpoznawania roślin i zwierząt, lupą oraz mikroskopem. Ważne jest, aby w czasie tych wypraw zuchy poznawały przyrodę, nie niszcząc jej. Istotną kwestią podczas realizacji tropu jest wykonanie pożytecznej pracy na rzecz środowiska przyrodniczego lub objęcie dłuższą opieką jakiegoś miejsca ważnego dla przyrody.

Realizacja tropu wymaga od kadry gromady przygotowania z zakresu przyrodoznawstwa. Cykl zbiórek można zaplanować w ten sposób, że zuchy zajmą się pewnym wycinkiem przyrody, np. wodą (będą poznawać środowisko wodne, badać stan zanieczyszczenia, wykonywać związane z tym doświadczenia).

Trop jest przeznaczony raczej dla starszych zuchów. Najlepiej realizować go w okresie wiosenno-letnim, podczas zbiórek na łonie natury oraz na kolonii zuchowej.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Badacz/Badaczka”, „Zielarz/Zielarka”, „Przyjaciół/Przyjaciółka lasu”, „Ekolog/Ekolożka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Aladjidi V., Ilustrowany inwentarz drzew, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2014.
- Mizieliński A., D., Pod ziemią, pod wodą, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2015.
- Rossel B., Oberendorff M., Niezwykła księga owadów, Wyd. Nasza Księgarnia, W-wa 2019.
- Zielarnia. Jak czerpać ze skarbów natury, Wydawnictwo Publicat, Poznań 2019.
- Zuchowe Wieści, nr 8-9 (36-37)/1993.

źródła internetowe

- Chcę wiedzieć więcej niż wiem, umieć więcej niż umiem (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/3z2ym> (dostęp :01.03.2020).
- Harcerz w lesie (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/4sn7l> (dostęp: 01.03.2020).
- Woda jest życiem (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/b3bxb> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Cel 14: Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony

Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustoszczenie, powstrzymywać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Wodnik Szuwarek

Zadania:

1. Dostaliśmy list od Wodnika Szuwarek z prośbą o pomoc w obronie czystej wody. W kręgu rady postanowiliśmy, że pomożemy Wodnikowi.
2. Poznaliśmy zbiorniki wodne w naszej okolicy - ich roślinność i zwierzęta, np. gatunki ryb. Dowiedzieliśmy się, jaką rolę pełni woda w przyrodzie.
3. Poznaliśmy okoliczne budowle wodne. Dowiedzieliśmy się, do czego służy ludziom woda i gdzie jest wykorzystywana.
4. Sprawdziliśmy stan wód w naszej okolicy i sporządziliśmy mapę zanieczyszczeń wody.
5. Założyliśmy laboratorium, w którym badaliśmy wodę z różnych źródeł (destylowana, deszczowa, butelkowa, z kranu, ze stawu itp.).
6. Odwiedziliśmy lokalną oczyszczalnię ścieków i zapoznaliśmy się z mechanizmem oczyszczania wody.
7. Poznaliśmy sposoby, w jakie możemy chronić wodę, podejmując codzienne decyzje.
8. Zrobiliśmy ekologiczne środki czystości (np. na bazie octu i sody), które wykorzystaliśmy podczas porządków w zuchówce.
9. Odpisaliśmy Wodnikowi i zadeklarowaliśmy, że będziemy chronić czystą wodę.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Wodnika Szuwarek” wyrabia u dzieci potrzebę działania na rzecz ochrony wody, pokazuje piękno przyrody oraz skutki negatywnego oddziaływania na nią przez człowieka. Zuchy, które pomagają Wodnikowi, są wrażliwe na zanieczyszczenia środowiska. W trakcie wypraw przyrodniczych poznają środowisko wodne, rośliny i zwierzęta mieszkające w wodzie i nad wodą. Samodzielne obserwacje i badania wód zachęcają dzieci do pogłębiania tematu i pokażą, że woda jest niezbędna do życia.

Trop najlepiej zdobywać wiosną lub jesienią, gdyż jest to najwłaściwszy czas na obserwacje przyrodnicze.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Badacz/Badaczka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Goes P., Rzeki. Podróż po meandrach historii, przyrody i kultury, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2019.
- Giercarz U., Ekologiczne sprzątanie. Skutecznie, zdrowo, tanio, Wydawnictwo Biobooks, Poznań 2012.
- Kardaś A., Książka o wodzie, Wydawnictwo MG, Warszawa 2019.
- Nela, Nela i tajemnice oceanów, Wydawnictwo Burda Polska, Warszawa 2017.
- Mizieliński A., D., Pod ziemią, pod wodą, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2015.
- Terlikowska M. Przygody kropli wody, Wydawnictwo MUZA S.A., Warszawa 2015.
- Uryniuk N., Baltarium, Wydawnictwo Wytwórnia, Warszawa 2019.
- Wojtkowiak-Skóra P., Bałtyckie zwierzęta, Wydawnictwo Dwukropek, Kielce 2019.

źródła internetowe

- www.baltarium.com

- Chcę wiedzieć więcej niż wiem, umieć więcej niż umiem (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/3z2ym> (dostęp: 01.03.2020).
- Woda jest życiem (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/b3bxx> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Obrońcy czystej wody), jesień 2019, <http://cbp.zhp.pl/21glp> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Cel 14: Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony

Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymywać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

SPORTOWE I TURYSTYCZNE

Tropy **sportowe i turystyczne** zachęcają zuchy do **aktywności fizycznej**. Pokazują możliwości dbania o zdrowie poprzez wycieczki, rozmaite gry, zabawy i zawody związane ze sportem. Przybliżają możliwości rekreacji ruchowej na świeżym powietrzu.

Ludzie Zimy

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy przenieść się do Krainy Zimy. Przygotowaliśmy się do wyprawy. Dowiedzieliśmy się, gdzie jest polski „biegun zimna”.
2. Nie boimy się mrozu. Poznaliśmy różne sposoby zabezpieczenia się przed mrozem i przeziębieniem oraz zasady zachowania bezpieczeństwa zimą.
3. Odśnieżyliśmy teren wokół zuchówki/ szkoły/osiedla lub posypaliśmy powierzchnię, zabezpieczając ją przed ślizganiem tam, gdzie tego wymagała.
4. Dowiedzieliśmy się, co trzeba zrobić przy odmrożeniu. Potrafimy rozgrzać zmarznięte uszy, nos, policzki i ręce. Zorganizowaliśmy w klasie, na podwórku lub w domu minikurs pierwszej pomocy.
5. Założyliśmy dziennik obserwacji meteorologicznych, zapisywaliśmy w nim stan pogody.
6. Poznaliśmy czynniki, które wpływają na klimat na Ziemi. Dowiedzieliśmy się, co to jest globalne ocieplenie i jak można je powstrzymać.
7. Urządziliśmy „śnieżną bazę” lub galerię figur śnieżnych.
8. W zawodach i zabawach na śniegu i lodzie przestrzegamy zasad fair play.
9. Zorganizowaliśmy turniej sportów zimowych.
10. Bawiliśmy się w bitwę na śnieżki.
11. Obchodziliśmy dzień szaleństw na lodzie.
12. Szóstkami uczestniczyliśmy w zawodach saneczkowych na przygotowanym przez siebie torze.
13. Zorganizowaliśmy kulig.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

„Człowiek zimy” to zuch, który wie, jak można zorganizować zimowe zabawy na świeżym powietrzu i jednocześnie zdaje sobie sprawę z grożących zimą niebezpieczeństw (przeziębienia, odmrożenia, niebezpieczne góry, pękający lód). Na zbiórkach dzieci mogą poprawić swoją kondycję fizyczną, mają szansę „wyżycia” się na śniegu, rozwijają wyobraźnię, uczą się koleżeństwa i rozsądku, wyrabiają silną wolę i umiejętność przyjmowania porażek.

Zbiórki można ułożyć tak, aby na każdej z nich zuchy poznawały inną dyscyplinę sportów zimowych (także dyscypliny najdziwniejsze, najstarsze i najnowsze). Układając harmonogram realizacji tropu, należy przewidzieć zbiórki w razie niepogody lub chwilowego braku śniegu. Przy okazji można przyjrzeć się zimowemu zjawiskom przyrodniczym – kształtom płatków śniegu, malowidłom na szybach wykonanym przez mróz, różnym formom wody.

Należy zwracać uwagę na właściwy ubiór zuchów (podczas zbiórek na śniegu można zrezygnować z umundurowania). Trop „Ludzi zimy” jest przeznaczony do realizacji podczas zimowisk lub ewentualnie miesięcy zimowych. Wszystkie zbiórki powinny odbywać się na świeżym powietrzu.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Meteorolog/Meteorolożka”, „Łyżwiarz/Łyżwiarka”, „Mistrz/Mistrzyni snowboardu”, „Narciarz/Narciarka”, „Saneczkarz/Saneczkarka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- W zdrowym ciele, zdrowy druh (poradnik i propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/n7qis> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Człowiek zimy), zima 1998, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1998_zima.pdf (dostęp: 01.03.2020).

- Zuchowe Wieści (Zimowy cykl sprawnościowy), nr 1/2003,
http://www.zuchowewiesci.zhp.pl/index.php?do=download_binary&navi=0045,0006&id=266 (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Łaziki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy założyć klub łazików. Zrobiliśmy rozpoznanie i wspólnie wybraliśmy kilka miejsc, które odwiedzimy.
2. W szóstkach założyliśmy kroniki łazików, do których wpisywaliśmy trasy naszych wędrówek oraz wklejaliśmy widokówki i zdjęcia. Opisywaliśmy w nich najciekawsze przygody.
3. Dowiedzieliśmy się, jakie rośliny i zwierzęta możemy zobaczyć podczas wycieczki.
4. Dobrze przygotowaliśmy się do wycieczki. Skompletowaliśmy ekwipunek. Dowiedzieliśmy się, jak należy zachowywać się w środowisku naturalnym.
5. Spotkaliśmy się z przewodnikiem.
6. Obserwowaliśmy otoczenie. Wykonaliśmy plakat, który obrazuje prawidłowe zachowanie na szlaku. Powiesiliśmy go w zuchówce.
7. Na trasie wędrówki odczytaliśmy ślady ptaków i zwierząt, a także znaki topograficzne.
8. Braliśmy udział w grze terenowej. Sprawnie poruszaliśmy się w terenie i pokonywaliśmy przeszkody (rowy, pnie, kładki).
9. Samodzielnie przygotowaliśmy posiłek w terenie.
10. Podsumowaliśmy wycieczki. Z kronik szóstek utworzyliśmy wielką kronikę łazików. Zapamiętaliśmy miejsca, w których byliśmy. Zrobiliśmy listę miejsc, które warto jeszcze odwiedzić.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Łazików” kładzie nacisk na wyrobienie kondycji i nawyku ruchu na świeżym powietrzu. Buduje przywiązanie do przyrody i jej piękna. Podczas jego realizacji zuchy uczą się maszerować tak, by zachować siły na cały czas wędrówki, rozpoznawać znaki topograficzne, posługiwać się mapą i przygotowywać ekwipunek na jeden lub więcej dni wycieczki.

Należy tak zaplanować trop, aby zuchy mogły uczestniczyć w kilku wycieczkach całonocnych, a nawet wypadach 2- lub 3-dniowych (dlatego na zdobywanie tropu odpowiednie są późna wiosna, lato i wczesna jesień).

Przygotowując się do realizacji tropu, trzeba pamiętać o skompletowaniu apteczki gromady (należy zabierać ją na każdą wycieczkę) i zapewnieniu odpowiedniej liczby opiekunów. Należy też przygotować mapy i plany miejscowości oraz zdobyć informacje na temat sposobu dotarcia do konkretnego miejsca. Pamiętajmy również o zgromadzeniu potrzebnych funduszy, a także skontaktowaniu się z rodzicami i przedstawieniu im celu wycieczek.

Przy okazji tropu „Łazików” zuchy mogą zdobyć odznakę PTTK „Siedmiomilowe buty” oraz inne odznaki turystyczne (GOT, OTP, odznaki regionalne itp.).

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Geoposzukiwacz/Geoposzukiwaczka”, „Fotoamator/Fotoamatorka”, „Meteorolog/Meteorolożka”, „Kronikarz/Kronikarka”, „Rowerzysta/Rowerzystka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Bloch M., A Adi powiedziało... Jak przetrwać w podmiejskim buszu, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2018.
- Smith W.B., Pieszko i beztrąsko. O sztuce spacerowania, Wydawnictwo SQN, Kraków 2019.
- Sowuła K., Kto wymyślił wakacje, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 2019.
- Wojtkiewicz S., Zuchowe wędrówki (materiały dla kadry zuchowej).

źródła internetowe

- W zdrowym ciele, zdrowy duch (poradnik i propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/n7qis> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Wszędobyłski), zima 1994, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1994_zima.pdf (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami,

zwalczać pustynnienie, powstrzymywać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Mistrzowie/Mistrzynie gier podwórkowych

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zgłębić tajniki gier podwórkowych i osiągnąć w nich mistrzostwo.
2. Rozmawialiśmy ze starszymi o znanych im grach podwórkowych.
3. Poznaliśmy zasady gry fair play.
4. Poznaliśmy gry z książki „Antek Cwaniak” (lub innej).
5. Graliśmy w różne gry, rozgrywając je szóstkami (np. guziki, klasy, guma).
6. Pracując szóstkami, spisaliśmy dla przyszłych pokoleń kronikę podwórkową z ilustrowanymi zasadami gier.
7. W porozumieniu z radą osiedla/dyrekcją szkoły wyznaczaliśmy na pobliskim boisku miejsce do gry w klasy (np. na stałe namalowane farbą) lub innej gry podwórkowej.
8. Urządziliśmy międzypokoleniowy turniej gier podwórkowych, zapraszając do zabawy nasze rodziny.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

Trop „Mistrzowie/Mistrzynie gier podwórkowych” kształtuje nawyk ruchu poprzez zabawę na podwórku lub boisku szkolnym. Dzięki niemu zuchy poznają ciekawe i proste, nieznane im do tej pory gry i zabawy, które będą wykorzystywać także poza zbiórkami.

Podczas realizacji tropu zuchy mają możliwość spotkania się ze starszym pokoleniem (np. dziadkami) i znalezienia z nim wspólnych tematów. Trop wspiera postawę fair play.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Dobry opiekun/Dobra opiekunka”, „Mistrz/Mistrzyni gier i zabaw”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Gheorghe M., Tomei V., Przed blokiem. 56 podwórkowych gier i zabaw dla dzieci, kiedy nie było smartfonów, Wydawnictwo Finebooks, Warszawa 2017.
- Zapletal M., Wielka encyklopedia gier grupowych. Gry na boisku, Wydawnictwo TEXT, Kraków 2014.
- Zapletal M., Wielka encyklopedia gier grupowych. Gry w terenie, Wydawnictwo TEXT, Kraków 2017.

źródła internetowe

- Cieślicka M., Muszkieta R., Stankiewicz B., Wybrane zabawy i gry ruchowe, <https://www.wbc.poznan.pl/Content/432386/PDF/index.pdf> (dostęp: 01.03.2020).
- W zdrowym ciele, zdrowy druch (poradnik i propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/n7qis> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop zawiera propozycję służby

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami

Olimpijczycy/Olimpijki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy, że zorganizujemy olimpiadę.
2. Odwiedziliśmy klub sportowy, rozmawialiśmy ze sportowcami i trenerem. Dowiedzieliśmy się, jak należy pracować nad sobą, by być coraz lepszym.
3. Poznaliśmy zasady rywalizacji fair play.
4. Poznaliśmy polskich olimpijczyków i dyscypliny, w których Polacy osiągają sukces.
5. Rozpoznaliśmy liście laurowe, którymi dawniej nagradzano olimpijczyków. Dowiedzieliśmy się, do czego dziś wykorzystywany jest liść laurowy.
6. Stworzyliśmy narodową kadrę olimpijską. Każdy zuch podjął postanowienie o pracy nad sobą w konkretnej dziedzinie sportu. Poznaliśmy różne ćwiczenia i wykonujemy je codziennie.
7. Zorganizowaliśmy w szkole akcję „Sport to zdrowie”.
8. Przygotowaliśmy program na uroczyste otwarcie olimpiady. Założyliśmy księgę zuchowych rekordów.
9. Zorganizowaliśmy dla klasy (podwórka) „olimpiadę sportowych niecodzienności” lub „turniej zapomnianych gier”. Każda szóstka przygotowała inną konkurencję.
10. W kręgu rady uroczystie zamknęliśmy olimpiadę, podsumowaliśmy swoje osiągnięcia i niepowodzenia. Przekonaaliśmy się, nad czym musimy jeszcze popracować.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Olimpijczyków/Olimpijek” kładzie nacisk na indywidualne dyscypliny sportowe. To świetny sposób na kształtowanie nawyku ruchu, kondycji, sumienności i karności, a także zintegrowanie gromady. Olimpijskim zbiórkom powinien towarzyszyć ogień olimpijski, zuchowa księga rekordów oraz atmosfera uczciwej sportowej gry. Koniecznie trzeba wytłumaczyć zuchom zasady fair play. W czasie zbiórek należy zapoznać zuchy z historią i tradycjami olimpijskimi, wspominając igrzyska starożytnych Greków. Podczas uroczystego zamknięcia olimpiady, po zgaszeniu znicza olimpijskiego trzeba docenić wysiłek każdego zucha, wręczając medale, dyplomy i wieńce laurowe.

Trop mogą realizować zarówno zuchy młodsze, jak i starsze, podczas kolonii zuchowej lub w ciągu roku. Na każdej zbiórce należy poświęcić czas na rozgrzewkę i ćwiczenia w danej dyscyplinie.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Pływak/Pływaczka”, „Lekkoatleta/Lekkoatletka”, „Łyżwiarz/Łyżwiarka”, „Mistrz/Mistrzyni deskorolki”, „Tenisista/Tenisistka”, „Mistrz/Mistrzyni kometki”, „Mistrz/Mistrzyni ping-ponga”, „Mistrz/Mistrzyni ringo”, „Mistrz/Mistrzyni rolek”, „Mistrz/Mistrzyni snowboardu”, „Narciarz/Narciarka”, „Piłkarz/Piłkarka”, „Saneczkarz/Saneczkarka”, „Rowerzysta/Rowerzystka”, „Gimnastyk/Gimnastyczka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Skrzypek E., 500 zagadek olimpijskich, Wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1968.

źródła internetowe

- Razem po zdrowie (poradnik) <http://cbp.zhp.pl/v2w43> (dostęp: 01.03.2020).
- W zdrowym ciele, zdrowy druh (poradnik i propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/n7qis> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Więści (Olimpijczyk), lato 2020, <https://cbp.zhp.pl/poradniki/zuchowe-wiesci-lato-2020/> (dostęp: 01.06.2021).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Optymistrze

Zadania:

1. W kręgu rady podjęliśmy decyzję o zaokrętowaniu się na jacht.
2. Spotkaliśmy się z Neptunem, który opowiedział nam o mieszkańcach mórz i jezior.
3. Poznaliśmy budowę optymisty.
4. Dowiedzieliśmy się jak wiatr wpływa na pływanie na optymieście.
5. Poznaliśmy 4 węzły w tym cumowniczy i ratowniczy. Nauczyliśmy się buchtowania liny.
6. Otaklowaliśmy łódkę przed wypłynięciem.
7. Pływaliśmy na optymistach.
8. Nauczyliśmy się rozpoznawać podstawowe chmury.
9. Poznaliśmy min. 2 przesady pogodowe.
10. Prowadziliśmy szóstkowe dzienniki, w których zapisywaliśmy obserwacje pogodowe.
11. Poznaliśmy obyczaje i tradycje żeglarskie.
12. Poznaliśmy kilka szant. Zorganizowaliśmy międzyszóstkowy festiwal szant.
13. Wzięliśmy udział w tradycyjnym wieczorze kapitańskim, którym zakończyliśmy naszą przygodę na jachcie.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop "Optymistrze" skierowany jest do gromad, które mają możliwość organizacji zajęć żeglarskich dla zuchów. Przystępując do tropu należy zwrócić uwagę na tradycje i obyczaje żeglarskie. Trop pomaga zuchom nie tylko w zdobyciu umiejętności żeglarskich, ale także w rozwinięciu takich cech jak odwaga czy sprawność fizyczna. Realizując trop zuchy zgłębiają również wiedzę meteorologiczną. Trop będzie dobrym przygotowaniem do dalszych żeglarskich przygód zuchów. Trop świetnie nadaje się do realizacji podczas kolonii zuchowej nad jeziorem.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Meteorolożka/ Meteorolog”, „Szantymen”, „Mistrzynie/ Mistrz węzłów”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Davison T., Kibbl S., Żeglarstwo dla dzieci, Almapress, Warszawa 2020.
- Myatt C., Żegluj! Poradnik młodego żeglarza, Almapress, Warszawa 2018.
- ABC Optimista - Książeczka małego żeglarza, PZŻ, Warszawa 2013.
- Elementarz żeglarski dla dzieci - Jasio optymisty, Żagle Extra, nr 1/2011.
- Day C. L., Jarman C., Węzły i sploty, Almapress, Warszawa 2010.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Sportowcy

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zostać sportowcami i przygotować się do zawodów.
2. Odwiedziliśmy klub sportowy w naszej miejscowości, rozmawialiśmy ze sportowcami.
3. Poznaliśmy sylwetki polskich sportowców.
4. Byliśmy na rozgrywkach wybranej dyscypliny lub oglądaliśmy transmisję w telewizji.
5. Uczestniczyliśmy w treningach wybranej dyscypliny sportowej. Doszliśmy do mistrzostwa w kilku ćwiczeniach, typowych dla naszej dyscypliny.
6. Pod okiem naszego trenera rozgrywaliśmy spotkania sparingowe.
7. Urządziliśmy konkurs na projekt medali lub wystawę proporczyków sportowych, które wykonaliśmy z dostępnych nam i nieszkodzących środowisku materiałów.
8. Urządziliśmy rozgrywki sportowe, na które zaprosiliśmy zaprzyjaźniony dziecięcy klub sportowy, drużynę SKS-u lub innych gości.
9. Zorganizowaliśmy eliminacje i finały mistrzostw osiedla, wsi, miasteczka lub szkoły w wybranej dyscyplinie sportowej. Braliśmy w nich udział szóstkami.
10. Podczas mistrzostw zorganizowaliśmy wybory super kibica, mistrza fair play, ułożyliśmy kodeks kibica.
11. Sprawdziliśmy, czego się nauczyliśmy i jakie dyscypliny możemy dalej uprawiać indywidualnie.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Trop „Sportowców” kładzie nacisk na poznanie zespołowych dyscyplin sportowych i ćwiczenie się w nich. Zwraca uwagę na uczciwość we współzawodnictwie, uprzejmość oraz współdziałanie w zespole. Wspiera pracę nad własnym rozwojem fizycznym. Ważne, by podczas zbiórek aktywność fizyczna sprawiała zuchom przyjemność.

Wszystkie zbiórki mogą mieć charakter treningów sportowych, dlatego zuchy powinny przychodzić na nie w strojach sportowych. Jednakowe stroje, wykonane przez zuchy emblematy i numery na koszulkach mogą tworzyć obrzędowość tropu. Przed mistrzostwami sportowymi zuchy mogą przygotować boisko do gry, wykonać proporczyki i medale dla zwycięzców, wymyślić okrzyki wspierające zawodników i sposób pocieszenia tych, którzy przegrali.

Podczas treningów zuchy poznają przepisy dotyczące wybranej gry, a przerwy w treningach można wykorzystać na poznanie historii tej dyscypliny sportowej. Drużynowy lub przyboczny może przyjąć rolę trenera wybranej dyscypliny.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Mistrz/Mistrzyni gier i zabaw”, „Szachista/Szachistka”, „Pływak/Pływaczka”, „Lekkoatleta/Lekkoatletka”, „Łyżwiarz/Łyżwiarka”, „Mistrz/Mistrzyni deskorolki”, „Tenisista/Tenisistka”, „Mistrz/Mistrzyni kometki”, „Mistrz/Mistrzyni ping-ponga”, „Mistrz/Mistrzyni ringo”, „Mistrz/Mistrzyni rolek”, „Mistrz/Mistrzyni snowboardu”, „Narciarz/Narciarka”, „Piłkarz/Piłkarka”, „Saneczkarz/Saneczkarka”, „Rowerzysta/Rowerzystka”, „Gimnastyk/Gimnastyczka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Chladek S., Ćwicz sprawność zmysłów. Poradnik metodyczny dla kadry ruchowej, Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1989
- Zapletal M., Wielka encyklopedia gier grupowych. Gry w terenie, Wydawnictwo TEXT, Kraków 2017.

Źródła internetowe

- Razem po zdrowie (poradnik) <http://cbp.zhp.pl/v2w43> (dostęp: 01.03.2020).

- W zdrowym ciele, zdrowy duch (poradnik i propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/n7qis> (dostęp: 01.03.2020).
- Cieślicka M., Muszkieta R., Stankiewicz B., Wybrane zabawy i gry ruchowe, <https://www.wbc.poznan.pl/Content/432386/PDF/index.pdf> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Trenerzy/Trenerki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy założyć klub fitness.
2. Spotkaliśmy się z trenerem wybranej gimnastyki.
3. Poznaliśmy historię gimnastyki i różnych typów treningów.
4. Zaplanowaliśmy nasz własny program treningowy.
5. Poznaliśmy zasady dobrej diety. Każda szóстка przygotowała zdrowy posiłek.
6. Znamy zasady dobrej rozgrzewki.
7. Uczestniczyliśmy w treningu fitness, zumbi, aerobiku, callanetis, jogi, biegania lub innym.
8. Zorganizowaliśmy meeting wybranej dyscypliny dla nas i naszych rodzin.
9. W kręgu rady podsumowaliśmy nasz program treningowy. Każdy zuch przekonał się, który trening podoba mu się najbardziej.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Trenerów/Trenerek” wspiera rozwój ruchowy w ramach popularnych typów treningów. Pokazuje przy tym, że zdrowie to nie tylko sport. To również rozgrzewka, dieta czy dobranie odpowiednich ćwiczeń indywidualnych. Organizacja meetingu z rodzinami wspomaga wspólny przekaz wychowawców o potrzebie dbania o zdrowie od najmłodszych lat.

Podczas realizacji tropu warto spotkać się z trenerami kilku dyscyplin, tak by trening realizowany był pod okiem profesjonalisty. Jeśli nie jest to możliwe - kadra gromady powinna się bardzo dobrze przygotować pod kątem dostosowania ćwiczeń do wieku i możliwości zuchów!

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Gimnastyk/Gimnastyczka”, „Miłośnik/Miłośniczka muzyki”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Bayer K., Wacławski A., Tańce Unii Europejskiej, Wydawnictwo Akord, Poznań 2010.

źródła internetowe

- Zuchowe Wieści (Joga dla dzieci), maj 1994, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1994_maj.pdf (dostęp: 01.03.2020).
- W zdrowym ciele, zdrowy druh (poradnik i propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/n7qis> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 2: Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe, lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Wilczki wodne

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy rozpocząć morską przygodę.
2. Przeszliśmy chrzest wilka wodnego.
3. Poznaliśmy budowę jachtu. Wiemy, gdzie znajdują się burty, dziób i rufa.
4. W ramach majsterki zbudowaliśmy szóstkami własne okręty.
5. Poznaliśmy zasady bezpiecznego zachowania na wodzie.
6. Dowiedzieliśmy się jakie są rodzaje sprzętu pływającego, ratunkowego i asekuracyjnego.
7. Nauczyliśmy się 5 węzłów, wiemy, kiedy je wykorzystać.
8. Byliśmy załogantami podczas pływania na łodzi.
9. Poznaliśmy podstawowe wyposażenie łodzi.
10. Nauczyliśmy się wiosłować.
11. Dbaliśmy o sprzęt pływający (drużyny/ gromady). Klarowaliśmy sprzęt po zajęciach na wodzie.
12. Wiemy, gdzie na mapie Polski znajdują się najważniejsze rzeki i jeziora.
13. Zrealizowaliśmy pożyteczną pracę na rzecz najbliższego akwenu (np. sprzątanie nadbrzeża akwenu).
14. W szóstkach stworzyliśmy albumy z najciekawszymi zwierzętami i roślinami najbliższego nam akwenu i jego otoczenia.
15. Zorganizowaliśmy międzyszóstkową wystawę naszych albumów, w trakcie której podsumowaliśmy przygodę wilczków wodnych.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

„Wilczki wodne” to odpowiedni trop do rozpoczęcia wodnej przygody. Skierowany jest do gromad, które chcą przeżyć prawdziwą wodną przygodę i mają możliwość zorganizowania zajęć na wodzie. Zuchy w trakcie wodnych harców zyskują podstawy praktycznych umiejętności wiosłarskich oraz wiedzę o budowie i wyposażeniu jachtu/łodzi. Dodatkowo zuchy uczą się dbałości o sprzęt pływający. Dowiadują się również jak bezpiecznie zachowywać się na wodzie. Realizując trop „Wilczki wodne” zuchy zapoznają się także z kulturą marynistyczną oraz przyrodą swojej okolicy.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Mistrzyni/ Mistrz węzłów”, „Ekolog/ekolożka”, „Modelarz/Modelarka”, „Geograf”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Davison T., Kibbl S., Day C. L., Jarman C., Węzły i sploty, Almapress, Warszawa 2010.
- Volant I., Vogel J., Łódzie, Zielona Sowa 2019.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 14: Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony

ZAWODOWE

Tropy zawodowe pokazują różnorodność świata dorosłych.
Wskazują **najważniejsze cechy** osób, które chcą wykonywać dany
zawód. Wzmacniają chęć pracy nad sobą.

Archeolodzy/Archeolozki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy studiować archeologię.
2. Byliśmy w muzeum archeologicznym lub odwiedziliśmy stanowisko archeologiczne.
3. Spotkaliśmy się z archeologami, rozmawialiśmy o ich pracy.
4. Wyruszyliśmy na wyprawę w poszukiwaniu zabytków archeologicznych.
5. Zorganizowaliśmy własne wykopaliska archeologiczne. Przygotowaliśmy je, nie niszcząc przyrody.
6. Zlepialiśmy garnki z odnalezionych skorup oraz odtwarzaliśmy biżuterię na podstawie obrazków (szpile, wisiory, zausznice).
7. Bawiliśmy się w ludzi z epoki brązu.
8. Poznaliśmy najpiękniejsze zabytki starożytnej cywilizacji.
9. Wykonaliśmy makietę osady w Biskupinie, zespołu piramid itp.
10. Urządziliśmy spotkanie z bogami starożytnych cywilizacji.
11. Urządziliśmy wystawę naszych znalezisk archeologicznych.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Trop „Archeologów/Archeolozek” zaspokaja dziecięcą ciekawość świata i tego, jak dawniej żyli ludzie. Podczas jego zdobywania zuchy poszerzą swoją wiedzę historyczną, rozwiną spostrzegawczość, cierpliwość i zdolności dedukcyjne.

Drużynowy może wybrać przedział czasowy całej zabawy (np. kultura łużycka na terenie Polski - Biskupin, stare państwo - Egipt, początki chrześcijaństwa - Rzym itp.) lub każdą zbiorke poświęcić innej cywilizacji.

Trop jest przeznaczony dla starszych zuchów. Można go realizować tylko wtedy, kiedy pogoda pozwala na zorganizowanie zbiórek na powietrzu. Zuchy będą prowadzić badania archeologiczne, tzw. powierzchniówki, więc przynajmniej jedna zbiorke musi być przeprowadzona w terenie. Należy przy tym zadbać, aby nie ucierpiało środowisko naturalne (np. wybrać teren, na którym nie występują siedliska wyjątkowych roślin czy zwierząt). Po tej zbiorce należy zamaskować ślady swojej działalności, zakopać wszystkie dziury itp.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Miłośnik/Miłośniczka sztuk pięknych”, „Rzeźbiarz/Rzeźbiarka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Hulme C., McRitchie R., Edward i jego wielkie odkrycie, Wyd. Adamada, Gdańsk 2016.
- Rutkowski M., Sezam polski. W poszukiwaniu podziemnych skarbów, Państwowy Instytut Geologiczny - PIB, Warszawa 2012.

źródła internetowe

- Szlak Piastowski (oficjalna strona internetowa), <https://szlakpiastowski.pl/piastowie> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Bankierzy

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zostać bankierami i zgłębić dzieje pieniądza.
2. Odwiedziliśmy miejsce, w którym można zobaczyć historyczne monety kruszczowe lub banknoty (muzeum, oddział NBP, sklep numizmatyczny).
3. Poznaliśmy początki handlu. Bawiliśmy się w handel wymienny.
4. Dowiedzieliśmy się, czym były i na jakich zasadach funkcjonowały monety kruszczowe. Stworzyliśmy kopie różnych dawnych monet kruszczowych.
5. Dowiedzieliśmy się, gdzie dziś powstają pieniądze i jak są wytwarzane. Założyliśmy zuchową mennicę. W szóstkach zaprojektowaliśmy i wyprodukowaliśmy własne pieniądze.
6. Bawiliśmy się w targowisko, na którym można było porównywać ceny towarów i targować się.
7. Zorganizowaliśmy wycieczkę do banku. Zobaczyliśmy, jak bank funkcjonuje na co dzień.
8. Stworzyliśmy zuchową skarbonkę.
9. Przeanalizowaliśmy potrzeby gromady. Wyzaczyliśmy cel, na jaki będziemy oszczędzać pieniądze. Przeprowadziliśmy akcję zarobkową, dzięki której zbieraliśmy potrzebną kwotę.
10. Dowiedzieliśmy się, że w różnych krajach występują różne waluty. Wykonaliśmy album wybranych monet i banknotów (kopii) aktualnych i historycznych występujących w Polsce oraz ciekawych walut z innych krajów.
11. Na podsumowanie urządziliśmy konkurs wiedzy o pieniądzach - od czasów handlu wymiennego, przez monety kruszczowe, pieniądź papierowy po pieniądź elektroniczny.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop ma na celu wspieranie wychowania ekonomicznego i przybliżenie zuchom historii pieniądza. Dzieci w wieku zuchowym rozumieją już pojęcie pieniądza. Podczas realizacji tropu „Bankierów” w ciekawy sposób mogą poznać różne aspekty tego tematu. Uczą się poszanowania pieniędzy i innych dóbr, pracy zarobkowej i oszczędzania. Poznają takie pojęcia, jak waluta, nominał, mennica, wynagrodzenie.

W pierwszej kolejności zuchy powinny dowiedzieć się, czym jest wymiana handlowa i uświadomić sobie, że dawniej była to jedyna forma transakcji. W kolejnym kroku poznają pieniądź kruszczowy, który znacznie usprawnił handel. Dowiadują się, jak powstały pierwsze banki - ludzie mieli problem, by wozic ze sobą ciężkie monety kruszczowe, więc zostawiali je bankierom, a ci wystawiali im pokwitowanie z wartością pozostawionych pieniędzy. Z czasem te pokwitowania zmieniły się w banknoty, które powszechnie są uważane za wartościowe.

Ostatni etap to przedstawienie, jak funkcjonuje pieniądź. Warto pokazać zuchom, że rodzice otrzymują pieniądze za swoją pracę, pieniądze są przechowywane w bankach, a każda wypłata powoduje zmniejszenie kwoty na koncie. Należy również wskazać, że pieniądź elektroniczny to kolejny etap pieniądza (po papierowym).

Trop może być realizowany przez cały rok przez wszystkie zuchy, chociaż bardziej zainteresuje starsze zuchy.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Grosik”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Błażyca A., Kot Biznesik, Fundacja Instytut Carla Mengera, Warszawa 2019.
- Kasdepke G., Pestka, drops, cukierek, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2015.
- Kasdepke G., Zaskórniaki i inne dziwadła z krainy portfela, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2015.

- Oksanowicz P., Finansiaki to My, Wydawnictwo Zielona Sowa, Warszawa 2019.
- Strzeboński G., Wojtkowiak-Skóra P., Grosz do grosza, czyli ekonomia wierszem, Wydawnictwo Greg, Kraków 2018.

źródła internetowe

- Portal edukacji finansowej, www.finansiaki.pl (dostęp: 18.03.2021).
- Film dla dzieci „Zuzia i Marcel - Magiczne Pudełko”,
https://www.youtube.com/watch?v=69e0TacuPSA&fbclid=IwAR2ve9-laTsJwsKF-uD8V8sV1gOX4vD9oiNiSct1TqWAjQS_lYSelrraJQ4 (dostęp: 18.03.2021).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi

Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji

Chemiccy/Chemiczki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy, że zostaniemy chemikami.
2. Odwiedziliśmy pracownię alchemika. Poszukiwaliśmy złota w różnych substancjach.
3. Dowiedzieliśmy się, kim była i czym się zajmowała Maria Skłodowska-Curie.
4. Przygotowaliśmy atrament sympatyczny. Wszystkie przeprowadzane przez nas doświadczenia zapisywaliśmy w naszej księdze chemicznej.
5. Spotkaliśmy się z chemikiem, który opowiedział nam o środkach chemicznych używanych w domu.
6. Urządziliśmy laboratorium chemiczne, w którym badaliśmy różne środki czystości.
7. Wykonaliśmy plakaty reklamujące ekologiczne środki czystości. Zaprezentowaliśmy je rodzicom.
8. Dokonaliśmy przeglądu używanych w domu środków kosmetycznych i czyszczących.
9. W szóstkach przyjrzeliliśmy się naszym ulubionym przekąskom. Przynieśliśmy na zbiórkę przekąski razem z opakowaniami (z wypisanym składem). Zrobiliśmy ranking najmniej chemicznych przekąsek.
10. Założyliśmy zuchową poradnię usuwania różnych plam.
11. Zorganizowaliśmy wieczór sztuk chemicznych.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Zuchy „chemicy” są dokładne, ostrożne i wytrwałe. Wiedzą, jakie miejsce w życiu człowieka zajmuje chemia. Interesują się praktycznym jej zastosowaniem i potrafią wskazać produkty chemiczne w swoim otoczeniu. Wiedzą, jakich środków używać do prania, sprzątania, mycia i higieny ciała (w trakcie zabaw mogą korzystać z takich środków chemicznych, jak sól, ocet, soda oczyszczona, mydło, sok z kiszonej kapusty). Znają symbole oznaczające bezpieczne środki czystości (warto zwrócić uwagę dzieci na toksyczność wielu środków oraz podkreślić, że używając ich, należy zachować ostrożność).

W trakcie realizacji tropu poruszana jest również tematyka zdrowego żywienia. Zuchy po przyniesieniu swoich ulubionych smakołyków mogą porównać ich zdatność do spożycia i ilość dodatkowych składników. Warto przygotować się i opowiedzieć zuchom, w jaki sposób środki konserwujące, sztuczne barwniki, a także cukier wpływają na organizm.

Trop jest przeznaczony dla zuchów starszych. Zbiórki odbywają się przeważnie w pomieszczeniu. Można go z powodzeniem zrealizować na kolonii, na której są warunki, aby zuchy poznały różne środki czystości.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Badacz/Badaczka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Giercarz U., Ekologiczne sprzątanie. Skutecznie, zdrowo, tanio, Wydawnictwo Biobooks, Poznań 2012.
- Kaszuba-Dębska A., Majkowska-Szajer D., Skok na smog, Wydawnictwo Znak, Kraków 2017.

źródła internetowe

- Chcę wiedzieć więcej niż wiem, umieć więcej niż umiem (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/3z2ym> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Chemiccy), maj 1994, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1994_maj.pdf (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Cel 6: Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi

Detektywi

Zadania:

1. Dostaliśmy list z prośbą o rozwiązanie zagadki. W kręgu rady postanowiliśmy zająć się przedstawioną sprawą.
2. Odwiedziliśmy agencję detektywistyczną lub komisariat policji i poznaliśmy zasady pracy detektywa. Ułożyliśmy kodeks etyczny dobrego detektywa.
3. Spotkaliśmy Sherlocka Holmesa lub innego detektywa, który zdradził nam sekrety skutecznego śledztwa.
4. Uczestniczyliśmy w zajęciach szkoły detektywów. Ćwiczyliśmy metody pracy śledczej, doskonaliliśmy swoją sprawność fizyczną, zorganizowaliśmy salę treningową.
5. Poznaliśmy przedmioty niezbędne w pracy detektywa – lupę, mikroskop.
6. Wykonaliśmy znak naszej agencji detektywów.
7. Każda szóstka opracowała swój tajny system porozumiewania się.
8. Prowadziliśmy śledztwo według planu opracowanego przez nasze biuro (zbieraliśmy poszlaki, zdejmowaliśmy odciski palców, tropiliśmy po śladach), Analizowaliśmy zebrane dowody. Oglądaliśmy pod mikroskopem włosy, nitki itp.
9. Założyliśmy kartotekę, w której trzymaliśmy akta prowadzonej przez nas sprawy i zabezpieczone dowody. Przechowywaliśmy tam ściśle tajne akta, zdjęcia i krótkie opisy przebiegu naszej służby.
10. Po rozwiązaniu zagadki podsumowaliśmy zdobyte umiejętności na kongresie detektywistycznym.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop zapoznaje z ciekawą i niebezpieczną pracą detektywa. Rozwija zmysły zuchów oraz ma duży wpływ na ich rozwój emocjonalny i fizyczny. Najważniejsze cechy i umiejętności, jakimi podczas zbiorów muszą wykazać się zuchy, to dokładność, spostrzegawczość, odwaga, dotrzymywanie tajemnicy, cierpliwość i umiejętność koncentracji. Zuchy uczą się tropienia, dyskretnego i cichego zachowania, kojarzenia faktów, logicznego myślenia i zabezpieczania dowodów. Ćwiczą także umysł, rozwiązując zagadki i łamigłówki. Potrafią posługiwać się tajnym pismem

Należy zadbać o to, by tematyka zabaw nie była związana z realnym światem przestępczym i nie dotyczyła spraw drastycznych (jak fikcyjne morderstwa). Można tropić np. podwórkową szajkę niszczycieli trawników lub przedmioty zaginione w Bałaganowym Świecie.

Trop jest przeznaczony dla zuchów w każdym wieku, bowiem praca detektywa może zafascynować wszystkich.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Fotoamator/Fotoamatorka”, „Łamigłowa”, „Gimnastyk/Gimnastyczka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Bahdaj A., Kapelusz za 100 tysięcy, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2017.
- Nienacki Z., Pan Samochodzik (seria), Wydawnictwo Siedmioróg, Wrocław 2018.
- Makuszyński, Szatan z siódmej klasy.
- Moore G., Explorer Academy: Akademia Odkrywców. Księga szyfrów, Wydawnictwo Olesiejuk, Ożarów Mazowiecki 2019.
- Orłóń M., Detektyw Nosek i porywacze, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2013.
- Oworuszko M., Walenty i spółka. Kryminał dietetyczny (seria), Wydawnictwo Mobuki, Warszawa 2015.

- Twain M., Tomek Wawyer detektywem.

źródła internetowe

- Poranna Herbatka Sherlock’a Holmes’a (zajęcia), <http://cbp.zhp.pl/2zuw4> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Dietetycy/Dietetyczki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy założyć poradnię dietetyczną.
2. Zapoznaliśmy się z piramidą zdrowego żywienia. Wykonaliśmy przedstawiające ją plakaty i powiesiliśmy je w zuchówce, w klasie lub na szkolnym korytarzu.
3. Byliśmy z wizytą u dietetyka, który opowiedział nam, dlaczego ważne jest zdrowe żywienie.
4. Ułożyliśmy kodeks zdrowego stylu życia i wprowadziliśmy go w życie.
5. Spośród różnych produktów spożywczych wybraliśmy takie, które powinny się znaleźć w naszym pożywieniu.
6. Ułożyliśmy zestaw ćwiczeń, które powinniśmy wykonywać każdego dnia. Ćwiczyliśmy na zbiorce.
7. Zrobiliśmy zakupy w warzywniaku/na rynku, wybierając zdrowe lokalne produkty.
8. Każda szóстка przygotowała zdrową potrawę lub urządziliśmy szóstkowy konkurs na zdrową sałatkę.
9. Założyliśmy własną poradnię dietetyczną, w której zorganizowaliśmy konferencję zuchowych dietetyków. Przedstawiliśmy na niej ranking wybranych przez szóstki przekąsek „Pychota bez cukru”.
10. Uczyliśmy się z zamkniętymi oczami rozpoznawać smaki i zapachy produktów żywnościowych.
11. Bawiliśmy się w Najzdrowszy Teatr na Świecie, wystawiając „Na straganie” J. Brzechwy.
12. Wzięliśmy udział w wielkim quizie wiedzy o zdrowym stylu życia.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Dietetyk/Dietetyczka” porusza ważny aspekt codziennego życia. Uświadamia zuchom potrzebę dbania o własne zdrowie i racjonalne żywienie. Umożliwia także zapoznanie dzieci ze światem witamin i produktów, które zapewniają człowiekowi prawidłowy rozwój i zdrowie.

Zuchy poznają również zawód dietetyka, coraz bardziej popularny w społeczeństwie, którego znaczna część cierpi na nadwagę lub otyłość. Przygotowując zbiórki, warto skorzystać z zaleceń Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) oraz z najnowszej, opracowanej przez naukowców, piramidy żywienia, której elementem jest ruch.

Trop jest przeznaczony dla młodszych i starszych zuchów. Może być zdobywany niezależnie od pory roku. Ciekawą okazją do jego realizacji jest Europejski Dzień Zdrowego Jedzenia i Gotowania (obchodzony 8 listopada).

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Zielarz/Zielarka”, „Gimnastyk/Gimnastyczka”, „Śnieżnobiały uśmiech”, „Higienista/Higienistka”, „Kuchmistrz/Kuchmistrzyni”, „Hodowca/Hodowczyni warzyw i owoców”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Gruszczyńska A., To nie jest dieta, Wydawnictwo SQN, Kraków 2016.
- Haraszewski P., Te cudowne warzywa. Poznaj ich niezwykłą moc, Wydawnictwo Varsovia, Warszawa 2014.
- Pocięcha D., Jak to działa? Wiem co jem, Wydawnictwo SBM, Warszawa 2017.
- Poznańska A. M., Dlaczego dzieci jedzą śmieci?, Wydawnictwo Kasza manna, Radzionków 2017.
- Gorzelińska J., Piramida w kuchni czyli zdrowo gotujemy, Grupa Wydawnicza Foksal, Warszawa 2013.
- Gorzelińska J., Piramida w kuchni na wynos, Grupa Wydawnicza Foksal, Warszawa 2015.

źródła internetowe

- Instytut żywności i żywienia www.izz.waw.pl (dostęp: 01.03.2020).
- Razem po zdrowie (poradnik) <http://cbp.zhp.pl/v2w43> (dostęp: 01.03.2020).
- W zdrowym ciele, zdrowy druh (poradnik i propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/n7qis> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 2: Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe, lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Dziennikarze/Dziennikarki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy, że zostaniemy dziennikarzami.
2. Byliśmy w rozgłośni radiowej, telewizyjnej lub redakcji gazety. Obserwowaliśmy pracę dziennikarzy, rozmawialiśmy z nimi.
3. Ukończyliśmy szkołę dziennikarzy (radiowych, telewizyjnych lub prasowych).
4. Prowadziliśmy gazetkę (szkolną, gromady) lub redagowaliśmy posty na fanpage gromady.
5. W szóstkach gromadziliśmy wiadomości, przeprowadziliśmy wywiad, organizowaliśmy sondy uliczne.
6. Przeprowadziliśmy dziennikarskie śledztwo związane z naszą okolicą, a następnie przygotowaliśmy na ten temat program telewizyjny lub radiowy. Pokazaliśmy go harcerzom.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

Realizacja tropu „Dziennikarzy/dziennikarek” zależy od tego, na jaką „specjalizację” zdecydują się zuchy – czy będą dziennikarzami prasowymi (będą zbierać wiadomości, opracowywać je, spotykać się na kolegiach redakcyjnych, recenzować artykuły, pisać i wydawać własną lub szkolną gazetkę), radiowymi (będą tworzyć audycje muzyczne, zostaną lektorami czytającymi bajki czy stworzony przez siebie serwis informacyjny, będą prowadzić audycje na żywo lub nagrywać je) czy telewizyjnymi (będą tworzyć programy telewizyjne, dzienniki).

Trop można realizować w ten sposób, że zuchy po skończeniu szkoły dziennikarskiej kolejno poznają specyfikę pracy w różnych mediach (lub każda szóstka wybierze swoją specjalizację). Zuchy powinny uświadomić sobie, jak ważna i potrzebna jest praca dziennikarza, jak istotna jest w niej rzetelność, prawdomówność i troska o język wypowiedzi.

Trop uczy także śmiałości, odwagi i otwartości. Nadaje się dla zuchów starszych, które dobrze władają już językiem – potrafią pisać i tworzyć dłuższe wypowiedzi.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Fotoamator/Fotoamatorka”, „Poliglota/Poliglotka”, „Recytator/Recytatorka”.

Wskazówki bibliograficzne:

źródła internetowe

- Zuchowe Wieści (dziennikarz), zima 1997, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1997_zima.pdf (dostęp: 01.03.2020).

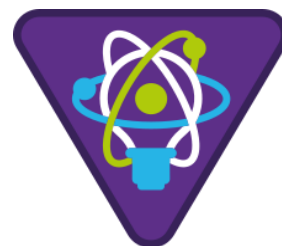
Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Fizycy/Fizyczki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zostać fizykami.
2. Odwiedziliśmy Centrum Nauki „Kopernik” w Warszawie (inne centrum nauki) lub uczestniczyliśmy w przeznaczonym dla dzieci wykładzie dotyczącym fizyki.
3. Założyliśmy własne centrum nauki i poprzez doświadczenia badaliśmy otaczający nas świat.
4. Dowiedzieliśmy się, dlaczego niebo jest niebieskie oraz rozpoznawaliśmy różne zjawiska pogodowe.
5. Zbadaliśmy, co to jest światło i cień oraz zorganizowaliśmy teatr cieni.
6. Odkryliśmy, w jaki sposób działa lupa, lustro i luneta. Obserwowaliśmy za ich pomocą różne przedmioty.
7. Dowiedzieliśmy się, co by się stało, gdyby zabrakło grawitacji i powietrza.
8. Poznaliśmy różne rodzaje dźwięków oraz dowiedzieliśmy się, w jaki sposób określa się ich głośność.
9. Zbadaliśmy, dlaczego ogień płonie i wykonywaliśmy własne świece.
10. Dowiedzieliśmy się, jak działa elektryczność i poznaliśmy różne typy elektrowni.
11. Oglądaliśmy elektrownię oraz wykonaliśmy w szóstkach własne wiatraki.
12. Dowiedzieliśmy się, dlaczego niektóre maszyny latają oraz kto pierwszy wzbił się w powietrze.
13. Zbudowaliśmy latający pojazd, a następnie zorganizowaliśmy konkurs na najdłuższy lot.
14. Poznaliśmy słynnych fizyków i ich odkrycia.
15. Na podsumowanie zorganizowaliśmy pokaz doświadczeń fizycznych.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Trop „Fizyków/Fizyczek” pobudza ciekawość i dziecięcą ciekawość świata, a także skłania zuchy do samodzielnego wyciągania wniosków. Jego realizacja wymaga od kadry gromady wiedzy z dziedziny fizyki, przydaje się też specjalistyczny sprzęt, dlatego dobrze jest współpracować ze szkołą albo inną placówką, która może udostępnić potrzebne materiały (wiele pomocy można też zrobić samodzielnie). Z pewnością im więcej doświadczeń i praktycznego działania, tym atrakcyjniejsza dla zuchów będzie tematyka tropu.

Trop jest przeznaczony dla zuchów w każdym wieku, przy czym poziom zdobywanych informacji i organizowanych doświadczeń powinien być dostosowany do ich poziomu rozwoju.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Badacz/Badaczka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Jurgen P. H., Świat nauki w niezwykłych eksperymentach. Ponad 400 efektownych doświadczeń, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2014.
- Hecker J., Przyroda to przygoda. Eksperymenty małego naukowca, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2012.
- Gilpun R., Pratt L., Księga eksperymentów. Pouczające doświadczenia i proste urządzenia do samodzielnego wykonania, Wydawnictwo Publicat, Poznań 2010.
- Newman B., Walliman D., Atomowa przygoda profesora Astrokota, Wydawnictwo Entliczek, Warszawa 2016.
- von Saan A., 365 eksperymentów na każdy dzień roku, Wydawnictwo Rea, Konstancin-Jeziorna 2014.
- Wielka księga eksperymentów, Wydawnictwo Elżbieta Jarmołkiewicz, Świebodzin 2010.

źródła internetowe

- Chcę wiedzieć więcej niż wiem, umieć więcej niż umiem (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/3z2ym> (dostęp:01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie

Górnicy/Górniczki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zostać górnikami.
2. Odwiedziliśmy kopalnię (soli, węgla, inną). Od pracujących w niej górników uzyskaliśmy informacje o ich pracy.
3. Ułożyliśmy słownik nazw górniczych lub gwary śląskiej, posługiwaliśmy się nim w czasie zbiorów.
4. Dowiedzieliśmy się, jak powstały złoża węgla lub soli.
5. Poznaliśmy legendy związane z górnictwem. Każda szóстка zaprezentowała wybraną legendę.
6. Zorganizowaliśmy konkurs na temat dawnej i współczesnej pracy górników i narzędzi, jakimi się posługiwali i posługują.
7. Pracowaliśmy w kopalni, byliśmy przodkowymi, fedrującymi itp. Mieliliśmy swoje narzędzia i odpowiednie stroje.
8. Poznaliśmy zagrożenia związane z pracą górników, wyruszyliśmy na pomoc zasypanym górnikom.
9. Na podsumowanie urządziliśmy górnicze święto (np. Święto Gwarków lub Barbórkę), podczas którego zaprezentowaliśmy dawne obrzędy i zwyczaje górnicze.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

Realizacja tropu „Górnicy/Górniczki” daje duże możliwości kształtowania dokładności i sumienności, uczy poszanowania pracy innych i solidarności zawodowej (górnik nie opuści innego górnika w potrzebie). Podczas zabaw zuchy poznają dawne zwyczaje i obrzędy górników (dawniej zwanych gwarkami), uczą się odpowiedzialności za pracę swoją i innych. Przyjmują obrzędy i mowę górniczą, wykonują czapki, latarnie, kilofy. Wskazane jest wspomnieć zuchom o niebezpieczeństwach grożących górnikom pracującym pod ziemią.

Realizacja tropu wymaga od drużynowego zagłębienia tematyki górniczej. Trop będzie atrakcyjniejszy dla starszych zuchów. Najlepiej realizować go tam, gdzie jest możliwość wycieczki do kopalni i spotkań z prawdziwymi górnikami.

Wskazówki bibliograficzne:

- Gerlich M. G., Strachy. W kręgu dawnych śląskich wierzeń. Wydawnictwo Śląski Instytut Naukowy, 1989.
- Morcinek G., Łysek z pokładu Idy. wydawnictwo Siedmiogród, 2018.
- Morcinek G., Przedziwne śląskie powiarki. Wydawnictwo Nasza Księgarnia, 1967.
- Bulek J., Barbórka Tosi. PGG, 2018.
- Słownik gwary śląskiej (dostępne również on-line).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie

Inżynierowie

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy, że zdobędziemy tytuły inżynierów.
2. Byliśmy z wizytą w muzeum techniki lub centrum nauki.
3. Zorganizowaliśmy zuchowy urząd patentowy.
4. W szóstkach inscenizowaliśmy historię wynalazków, które zmieniły świat. Poznaliśmy kilka wynalazków polskich inżynierów.
5. Pracowaliśmy w fabryce szalonych konstruktorów.
6. Bawiliśmy się w zuchowe biuro konstrukcyjne (np. zbudowaliśmy maszynę Goldberga). Używaliśmy materiałów już niepotrzebnych lub naturalnych.
7. Przygotowaliśmy aukcję wykonanych na majsterce przedmiotów.
8. Zorganizowaliśmy pokaz doświadczeń i eksperymentów „technicznych”.
9. Ponieważ warto naprawiać rzeczy, aby ich dłużej używać, zorganizowaliśmy zuchowe pogotowie inżynierskie. Potrafimy wykonać proste czynności (wymiana baterii, wkręcenie śrubki, wbicie gwoźdźcia itp.).
10. Na podsumowującej wystawie „Zuchexpo” otrzymaliśmy tytuły inżynierów.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Inżynierów” wspiera wyrabianie pracowitości, dokładności i wytrwałości. Wpływa na rozwój wyobraźni i kreatywności, kształtowanie oryginalności myślenia i działania. Zuchy wzbogacają swoją wiedzę, w tym wiedzę techniczną, a wykonując rozmaite majsterki, doskonalą swoją sprawność manualną.

Na zbiórkach należy przyzwyczajać zuchy do dobrej organizacji pracy i przestrzegania zasad bezpieczeństwa. Kadra gromady powinna zwracać uwagę na właściwe korzystanie z materiałów i narzędzi oraz stan miejsca pracy zuchów (oświetlenie, porządek). Program tropu nie określa, jakie przedmioty mogą wykonać zuchy. W tym zakresie powinna wystarczyć pomysłowość kadry i stopień zaawansowania zuchów w majsterkowaniu.

Trop można zdobywać o każdej porze roku, nadaje się dla zuchów młodszych i starszych (jednak proponowane prace muszą być dostosowane do ich możliwości).

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Badacz/Badaczka”, „Złota rączka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Bergamino G., Palitta G., Historia nauki i techniki, Wydawnictwo Olesiejuk, Ożarów Mazowiecki 2019.
- Grandin T., Rozwiń swoją wyobraźnię. Myśl i twórz jak wynalazca, Wydawnictwo Insignis, Kraków 2018.
- Jurgen P. H., Świat nauki w niezwykłych eksperymentach. Ponad 400 efektownych doświadczeń, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2014.
- Lidström C., Nyberg A., Zrób to krok po kroku, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2017.
- Łotysz S., Polscy wynalazcy, Wydawnictwo Dragon, Bielsko-Biała 2019.

źródła internetowe

- Wynalazki, które zmieniły świat na lepszy (zajęcia), <http://cbp.zhp.pl/2ijsx> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowa majsterka, www.zuchy.zhp.pl/majsterka.html (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie

Kapitanowie

Zadania:

1. Wstąpiliśmy do Akademii Marynarki Zuchowej.
2. W trakcie majsterki przygotowaliśmy czapki kapitańskie.
3. Nauczyliśmy się posługiwania busolą/ kompasem.
4. Poznaliśmy kierunki świata oraz jeden ze sposobów na wyznaczanie ich.
5. Uczyliśmy się samodzielnie sterować łódką.
6. Potrafimy wejść do łódki z niskiego i wysokiego brzegu.
7. Poznaliśmy podstawowe komendy i wydawaliśmy je podczas pływania łodzią.
8. Urządziliśmy zawody pływackie na basenie. Poznaliśmy dwie zabawy wodne.
9. Stworzyliśmy szóstkowe dzienniki pokładowe, w których zapisywaliśmy zdobyte umiejętności i sprawności.
10. Wzięliśmy udział w regatach.
11. Oczyszcziliśmy brzeg stawu lub rzeki, wiemy, jak należy zachowywać się nad wodą.
12. Poznaliśmy 3 nowe szanty. Przygotowaliśmy szóstkowy festiwal szantowy.
13. Wysłuchaliśmy opowieści o sławnych kapitanach.
14. Odbiliśmy egzamin na kapitana.
15. Zorganizowaliśmy uroczystość zakończenia roku w Akademii Marynarki Zuchowej, w trakcie której zostaliśmy mianowani na kapitanów.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Zadania do tropu „Kapitanowie” stworzone zostały w taki sposób, aby były one odpowiednie zarówno do zajęć żeglarskich, jak i wioślarskich. Zadania wymagają od zuchów zdobycia praktycznych umiejętności wioślarskich/ żeglarskich. Jest to trop dla zuchów, które zdobyły już trop „Optymisty” lub „Wilczki wodne” czyli posiadają już podstawy wodniackich umiejętności i w dalszym ciągu chcą je rozwijać. Oprócz umiejętności pływania łodzią, zuchy uczą się również dowodzenia na jachcie, jak i wykonywania komend kapitana, dzięki czemu doskonalą umiejętność działania w grupie.

Idealny trop na kolonię zuchową!

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Mistrzyni/ Mistrz węzłów”, „Pływak/ Pływaczka”, „Szantymen”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Davison T., Kibbl S., Day C. L., Jarman C., Węzły i sploty, Almapress, Warszawa 2010.
- Volant I., Vogel J., Łódzie, Zielona Sowa 2019.
- Kozłowska K., Jak uczyć dzieci śpiewania.

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 14: Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony

Kolejarze

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zostać kolejarzami.
2. Byliśmy na stacji lub dworcu kolejowym. Obserwowaliśmy pracę kolejarzy.
3. Bawiliśmy się w dworzec kolejowy. Byliśmy maszynistami, dróżnikami, dyżurnymi ruchu, konduktorami, pracowaliśmy w kasie, informacji i „Warsie”.
4. Zorganizowaliśmy fabrykę wagonów i lokomotyw. Każda szóstka zbudowała inny wagon/lokomotywę (innego typu lub z innej epoki).
5. Bawiliśmy się modelem kolejki. Wyruszyliśmy w wielką podróż koleją po Polsce lub w podróż Orient Ekspresem.
6. Uczestniczyliśmy w zajęciach w szkole kolejarzy. Dowiedzieliśmy się, jak ważny jest transport kolejowy.
7. Pojechaliliśmy na wycieczkę pociągiem. Nauczyliśmy się odczytywać z rozkładu jazdy godzinę odjazdu i przyjazdu pociągu.
8. Bawiliśmy się w podróż dawnym pociągiem.
9. Bawiliśmy się w podróż pociągiem przyszłości.
10. Na podsumowanie urządziliśmy wielki turniej wiedzy o kolei.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Podczas realizacji tropu „Kolejarzy” należy zwrócić uwagę zuchów na to, jak istotną rolę odgrywa współdziałanie ludzi w czasie pracy i precyzyjne zgranie najróżniejszych czynności. Należy pokreślić, że w pracy kolejarzy konieczna jest punktualność i obowiązkowość.

Praca w kolejnictwie to nie tylko sprawne obsługiwanie wszystkich urządzeń, umiejętność prowadzenia lokomotywy, sprawne utrzymywanie łączności z innymi stacjami, fachowa konserwacja sprzętu itp. Podróżni oczekują od kolejarza zapewnienia im bezpieczeństwa podróży. Wierzą także, że kolejarz zawsze chętnie udzieli informacji i w razie potrzeby pomoże.

Podczas realizacji tropu zuchy powinny odwiedzić stację lub dworzec kolejowy, przyjrzeć się pracy kolejarzy, porozmawiać z nimi, zajrzeć do pomieszczeń, które zwykle są niedostępne dla pasażerów i posłuchać zapowiedzi nadjeżdżających pociągów. Warto szczególnie uważnie obejrzeć urządzenia, które mogą się przydać w zuchowych zabawach w kolej.

Podążając tropem kolejarzy, zuchy mogą zdobyć wiele pożytecznych umiejętności: nauczyć się korzystać z rozkładu jazdy, kupować bilet, zasięgać informacji, oddawać bagaż do przechowalni. Powinny poznać różne rodzaje pociągów (np. podmiejski, osobowy, Intercity, metro, towarowy). Mogą także zobaczyć, jak bardzo zmieniła się kolej i jak nadal się rozwija, by bezpiecznie i szybko przewozić ludzi i towary.

Trop można realizować o każdej porze roku.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Modelarz/Modelarka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Leeuw M., Wielka księga pociągów, Wydawnictwo Muchomor, Warszawa 2016.

źródła internetowe

- Zuchowe Wieści (Kolejarz), zima 1999, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1999_zima.pdf (dostęp 01.03.2020).
- Zuch Kolejarz (materiały do programu Bezpieczny Przejazd) http://www.zuchowewiesci.zhp.pl/index.php?do=download_binary&navi=0045,0006&id=1857 (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu

Kosmonauci/Kosmonautki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zostać kosmonautami.
2. Uczestniczyliśmy w zajęciach szkoły kosmonautów i treningu kosmicznym. Poznaliśmy planety najbliższe Ziemi. Dowiedzieliśmy się, jak ważna dla kosmonautów jest sprawność fizyczna.
3. Pracując szóstkami, zbudowaliśmy raketę, kosmodrom i stację kosmiczną.
4. Podróżowaliśmy raketą na inną planetę.
5. Obserwowaliśmy niebo. Potrafimy wskazać Gwiazdę Polarną i Wielki Wóz.
6. Zorganizowaliśmy wieczór w planetarium lub byliśmy w planetarium.
7. Badaliśmy przestrzeń międzygwiazdową.
8. Szukaliśmy niezidentyfikowanych pojazdów kosmicznych. Dowiedzieliśmy się, co to jest UFO.
9. Zorganizowaliśmy pokaz mody kosmicznej, modeli lub obiektów latających.
10. Badaliśmy inną planetę. Zbieraliśmy próbki ziemi, wykonaliśmy mapę planety, obserwowaliśmy i badaliśmy istniejące na tej planecie formy życia.
11. Urządziliśmy wystawę na temat tego, jak mogą wyglądać mieszkańcy innych planet.
12. Na podsumowanie zorganizowaliśmy Święto Kosmonauty.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Kosmonautów/Kosmonautek” zaspokaja dziecięcą ciekawość, dostarcza wiedzy o wszechświecie, wyrabia dyscyplinę, kształci spostrzegawczość i rozwija wyobraźnię. Zuch „kosmonauta” potrafi wskazać na niebie wybrane gwiazdozbiory, np. Wielki Wóz, Mały Wóz oraz zadbać o swoją sprawność fizyczną.

Podczas zbiórek zuchy często będą majsterkować. Wykonają hełmy kosmiczne, kosmodrom, zbudują raketę. Majsterka musi być użyteczna, jej efekty należy wykorzystać w zabawie. Warto wykonywać ją z materiałów niepotrzebnych i takich, które nadają się do recyklingu (by nie produkować dużych ilości śmieci w naszym kosmosie).

Przy realizacji tropu drużynowy musi pamiętać, aby umiejętnie oddzielić fikcję od rzeczywistości.

Trop ma pokazać prawdziwe dokonania człowieka w kosmosie, a nie zamienić się w zabawę w ufoludki. Szereg inspiracji można czerpać z najnowszych filmów sci-fi (np. „Marsjanin”, 2015).

Trop można zdobywać o każdej porze roku. Lepiej sprawdzi się w przypadku starszych zuchów.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Gimnastyk/Gimnastyczka”, „Badacz/Badaczka”, „Astronom”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Bąkowska K., *Niesamowity wszechświat*, Wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2019.
- de Grasse T.N., *Astrofizyka dla zabieganych*, Wydawnictwo Insignis, Kraków 2017.
- Karwasz G., *Mały astronom. Przewodnik dla dzieci*, Wydawnictwo Publicat, Poznań 2016.
- Newman B., Walliman D., *Układ Słoneczny z profesorem Astrokotem*, Wydawnictwo Entliczek, Warszawa 2016.
- O'Briain D., *Dalej niż niebo - Ty i Wszechświat*, Wydawnictwo Wilga, Warszawa 2019.
- Rafalski J., Jerzy Rafalski opowiada o planetach, Oficyna Wydawnicza MULTICO, Warszawa 2016.
- Smith S., *Rozkładany Układ Słoneczny*, Wyd. Olesiejuk, Ożarów Mazowiecki 2020.
- Istnieje wiele wydawnictw mających w tytule „kosmos” lub „wszechświat”. Te proponowane powyżej jak i każdą inną pozycję należy jednak przeczytać jako inspirację, gdyż tematyka tropu źle przedstawiona może być niezrozumiała dla zuchów.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi

Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważony przemysł oraz wspierać innowacyjność

Kuchciki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zgłębić tajniki sztuki kulinarnej.
2. Zbudowaliśmy kuchnię i wyposażyliśmy ją w odpowiedni sprzęt, rozpaliliśmy ogień w palenisku oraz podtrzymaliśmy go.
3. Zorganizowaliśmy turniej wiedzy dotyczący zdrowego odżywiania.
4. Poznaliśmy kilka potraw charakterystycznych dla polskiej kuchni.
5. Zorganizowaliśmy konkurs na najładniej udekorowany i nakryty stół.
6. Przeszliśmy szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy przy oparzeniach i skaleczeniach.
7. Próbowaliśmy smacznego i zdrowego jedzenia - dowiedzieliśmy się, z czego jest zrobione.
8. Wydaliśmy książkę kucharską z ulubionymi potrawami.
9. Urządziliśmy ucztę złożoną z różnorodnych potraw przygotowanych przez szóstkę. Zaprosiliśmy na nią rodziców, przyjaciół lub inną gromadę.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Kuchcików” zachęca zuchy do gotowania oraz pokazuje, jak ważnym elementem zdrowego trybu życia jest odpowiednia dieta i dobre przygotowanie posiłków. Zabawa w kuchcików rozwija zmysły oraz samodzielność, zaradność i kreatywność. Na zbiórkach zuchy zapoznają się ze sprzętem potrzebnym do przyrządzania posiłków i mają okazję go wykorzystać. Na pewno też chętnie wykonają przydatne w kuchni stojaki pod garnki, wieszaki na przykrywki, a nawet fartuchy, rękawice czy czapki.

Zuchy będą mogły poznać wartości odżywcze różnych warzyw i owoców. Należy przy tym zwrócić uwagę na sposoby ich przechowywania (mrożenia, peklowania, gotowania, marynowania) w różnych warunkach (w zimie, w lecie, bez lodówki) oraz na to, że jedzenia nie wolno marnować.

Warto pokazać zuchom możliwości wykorzystania ziół i przypraw oraz zdrowe alternatywy dla tradycyjnych przekąsek (np. chipsów i słodczy). Jest to również okazja do tego, aby zuchy nauczyły się pięknie dekorować stół, co może przydać się przy domowych uroczystościach. Jeśli trop realizuje się na kolonii lub biwaku - można pokusić się o zbudowanie i wykorzystanie kuchni polowej.

Trop jest przeznaczony raczej dla zuchów starszych, które potrafią już sprawnie posługiwać się nożem i innymi przyborami kuchennymi. Nada się do realizacji na kolonii zuchowej.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Zielarz/Zielarka”, „Zbieracz/Zbieraczka grzybów”, „Dżentelmen”, „Kuchmistrz/Kuchmistrzyni”, „Perfekcyjna pani/Perfekcyjny pan domu”, „Dama”.

Wskazówki bibliograficzne:

- von Cramm D., Wielkie gotowanie na ulicy Czereśniowej, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2015.
- Gorzelińska J., Piramida w kuchni czyli zdrowo gotujemy, Grupa Wydawnicza Foksal, Warszawa 2013.
- Gorzelińska J., Piramida w kuchni na wynos, Grupa Wydawnicza Foksal, Warszawa 2015.
- Górka A., Wielka księga przepisów, Wydawnictwo Demart, Warszawa 2011.
- Haraszewski P., Te cudowne warzywa. Poznaj ich niezwykłą moc, Wydawnictwo Varsovia, Warszawa 2014.
- Lipov B., Dzieciaki w naturze, Wydawnictwo Świat Książki, Ożarów Mazowiecki 2011.
- Wheatley A., Gotujemy! Najprostsze przepisy kulinarne dla dzieci, Wydawnictwo Publicat, Poznań.

źródła internetowe

- Zuchowe Wieści (Wiemy co jemy czyli zuchowe kucharzenie), lipiec-sierpień 1994, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1994_lipiec_sierpien.pdf (dostęp: 01.03.2020)
- Razem po zdrowie (poradnik) <http://cbp.zhp.pl/v2w43> (dostęp: 01.03.2020).
- W zdrowym ciele, zdrowy druh (poradnik i propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/n7qis> (dostęp: 01.03.2020).
- Kubki smakowe (element zajęć) <http://cbp.zhp.pl/ri5io> (dostęp: 01.03.2020).
- Harcerz w lesie (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/4sn7l> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 2: Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe, lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo

Lekarze/Lekarki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy wstąpić do Akademii Medycznej.
2. Uczęszczaliśmy na zajęcia Akademii. Wzięliśmy udział w ćwiczeniach z zakresu udzielania pierwszej pomocy prowadzonych przez ratowników medycznych. Złożyliśmy przysięgę Hipokratesa.
3. Byliśmy z wizytą w ośrodku zdrowia lub pogotowiu ratunkowym.
4. Zorganizowaliśmy zuchowy szpital, każda szóstka wybrała sobie specjalność i oddział.
5. Zapamiętaliśmy numery ratunkowe oraz dowiedzieliśmy się, jak wezwać pomoc w razie wypadku.
6. Nauczyliśmy się, dbać o zdrowie. Poznaliśmy piramidę żywienia i zasady higieny osobistej.
7. Dowiedzieliśmy się, co to jest cukrzyca i jak jej zapobiec.
8. Skompletowaliśmy apteczkę gromady. Dowiedzieliśmy się, do czego służą jej poszczególne elementy.
9. Dowiedzieliśmy się, gdzie należy wyrzucać przeterminowane leki.
10. Przygotowaliśmy akcję propagującą zdrowy styl życia. Urządziliśmy dla szóstek konkurs na zdrową surówkę.
11. Zorganizowaliśmy dla młodszych kolegów i koleżanek ze szkoły lub innych gromad zuchowych turniej wiedzy o zdrowiu i bezpieczeństwie.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Lekarzy/Lekarek” uwrażliwia zuchy na dbałość o zdrowie własne i innych, zwraca ich uwagę na przestrzeganie higieny osobistej i zdrowego trybu życia oraz zapoznaje z pracą lekarzy, którzy chętnie śpieszą z pomocą innym. Dzięki interesującej i wartościowej zabawie zuchy nauczą się udzielania pierwszej pomocy w najprostszych przypadkach, opatrywania ran i mierzenia temperatury, będą także umiały wezwać pogotowie ratunkowe. W ramach majsterki wykonają recepty i pieczątki.

Podczas zbiórek warto pokazać zuchom korzyści z profilaktyki (zdrowego stylu życia). Należy również uświadomić im, jak niebezpieczne może być samowolne przyjmowanie leków, zażywanie ich w zbyt dużych ilościach lub gdy są przeterminowane.

Do realizacji tropu kadra powinna się rzetelnie przygotować. Warto zaprosić na zbiórki gościa – lekarza lub ratownika medycznego. W czasie zdobywania tropu gromada powinna wzbogacić się o apteczkę, którą zuchy będą zabierać na wszystkie wycieczki.

Trop zainteresuje młodsze i starsze zuchy. Zbiórki można odbywać zarówno w pomieszczeniu, jak i na powietrzu, niezależnie od pory roku.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Śnieżnobiały uśmiech”, „Higienista/Higienistka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Było sobie życie (serial, książki, encyklopedie).

źródła internetowe

- Razem po zdrowie (poradnik) <http://cbp.zhp.pl/v2w43> (dostęp: 01.03.2020).
- W zdrowym ciele, zdrowy druh (poradnik i propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/n7qis> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Listonosze

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zostać listonoszami.
2. Byliśmy w urzędzie pocztowym.
3. Bawiliśmy się w pocztę.
4. Zorganizowaliśmy tydzień pisania listów. Nauczyliśmy się adresować listy i pocztówki.
5. Zorganizowaliśmy szóstkowy konkurs na projekt znaczka pocztowego lub pocztówki.
6. Szukaliśmy zaginionej przesyłki.
7. Wędrowaliśmy razem z listem od nadawcy do odbiorcy.
8. Porozumiewaliśmy się na odległość tak, jak w dawnych czasach.
9. Nawiązaliśmy kontakt listowny z inną gromadą zuchową.
10. Zorganizowaliśmy lub zwiedziliśmy wystawę filatelistyczną lub spotkaliśmy się z osobą zbierającą znaczki pocztowe.
11. Roznosiliśmy listy podczas walentynek, zuchowej wigilii, Dnia Nauczyciela lub na kolonii.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop zapoznaje zuchy z trudną i odpowiedzialną pracą listonosza. Obowiązkowość, prawdomówność, poszanowanie cudzego mienia i tajemnicy, pracowitość – to najważniejsze wymagania, jakim musi on sprostać. Te cechy trzeba podkreślić i kształtować w trakcie zdobywania tropu. Nie należy jednak ograniczać się do spraw związanych z działalnością zawodową doręczyciela, warto pokazać pracę całej poczty i wszystkich jej pracowników. Tematyka pocztowa to także fascynujący świat znaczków, podróże listów, przesyłek, rozmaite sposoby porozumiewania się na odległość – tematy ciekawe i dostarczające okazji do interesującej i wartościowej zabawy. Podczas zbiórek zuchy powinny m.in. nauczyć się kupować znaczki, prawidłowo adresować listy i pocztówki, wysyłać listy. Na kolonii mogą odnosić listy na pocztę, roznosić korespondencję, pełnić dyżur przy kolonijnej skrzynce i prowadzić kolonijną pocztę. Trop może być zdobywany o każdej porze roku.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Przechodzień”, „Przewodnik/Przewodniczka po...”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Brzechwa J., Depesza.
- Kraszewski J.I., Jak się dawniej pisało.
- Zuchowe Wieści (gry), nr 10/1993.

źródła internetowe

- Zuchowe Wieści (Pocztowiec), zima 1994, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1994_zima.pdf (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Lotnicy/Lotniczki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy przeżyć podniebną przygodę.
2. Byliśmy na lotnisku lub pokazie lotniczym, spotkaliśmy się z lotnikiem.
3. Uczestniczyliśmy w zajęciach szkoły pilotów.
4. Prowadziliśmy eksperymenty powietrzne.
5. Urządziliśmy własny port lotniczy, tworzyliśmy jego załogę. Poznaliśmy zawody związane z lotnictwem.
6. Zorganizowaliśmy manewry lotnicze. Poznaliśmy kilka typów maszyn latających.
7. Urządziliśmy w szóstkach zawody własnoręcznie wykonanych latawców.
8. Odebraliśmy lot samolotem pasażerskim.
9. Poznaliśmy historię podniebnych lotów - losy mitycznego Ikara, projekty Leonarda da Vinci, loty balonem, dokonania braci Wright oraz osiągnięcia Franciszka Żwirki i Stanisława Wigury.
10. Na podsumowanie zorganizowaliśmy Dzień Lotnika.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

Lotnictwo pociąga swoją niezwykłością, fascynuje przygodami. Trop „Lotników/Lotniczek” pozwala kształtować odwagę, opanowanie, zdyscyplinowanie, umiejętność podporządkowania się, koleżeńskość i poczucie odpowiedzialności. Dostarcza wiedzy na temat historii samolotów i lotnictwa, a także wyjaśnia zjawiska z zakresu fizyki, odpowiadając m.in. na pytanie, dlaczego samolot unosi się w powietrzu.

Na zbiórkach dobrze jest umożliwić zuchom zetknięcie się z prawdziwym lotnictwem. Można zwiedzić lotnisko, szkołę szybowcową lub modelarnię, a także zorganizować spotkanie z lotnikami, którzy opowiedzą o swojej pracy. Brak takich możliwości nie powinien jednak przesądzać o rezygnacji z tropu.

Do realizacji tropu trzeba się starannie przygotować, uzupełnić wiedzę, sprawdzić możliwości zorganizowania wycieczek i spotkań z profesjonalistami. Trop można zdobywać przez cały rok.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Modelarz/Modelarka”, „Meteorolog/Meteorolożka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Buckley J., Kim byli bracia Wright?, Wydawnictwo Prószyński i Spółka, Warszawa 2016.

źródła filmowe

- Samoloty, reż. Hall K., 2013
- Odlot, reż. Docter P., Peterson B., 2009

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi

Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważony przemysł oraz wspierać innowacyjność

Marynarze

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy wstąpić do Akademii Morskiej.
2. Podczas zajęć nauczyliśmy się węzłów, sygnalizacji kodem flagowym, poznaliśmy najważniejsze morza i porty świata oraz różne rodzaje statków.
3. Byliśmy na statku, okręcie lub jachcie. Rozmawialiśmy z marynarzem.
4. Braliśmy udział w rejsie statkiem.
5. Urządziliśmy port i zbudowaliśmy własną flotę.
6. Zorganizowaliśmy chrzest i wodowanie statku.
7. Przeżyliśmy morską przygodę (np. spotkanie z piratami, potworem morskim, sztorm).
8. Urządziliśmy wieczór szant i piosenek żeglarskich, podczas którego mogła się zaprezentować każda szóstka.
9. Słuchaliśmy opowieści wilka morskiego.
10. Zdaliśmy egzamin z morskich umiejętności i otrzymaliśmy stopień marynarski.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Dobry trop na kolonię!

Trop „Marynarzy” wychodzi naprzeciw dziecięcym marzeniom o podróżach, przygodach i bohaterskich czynach. Pomaga rozwijać u dzieci odwagę, koleżeństwo i sprawność fizyczną. Jest wspaniałą okazją do wdrożenia nowych zuchów do dyscypliny i karności, gdyż każdy „załogant” będzie starał się dowieść, że zasłużył na wyróżnienie w „rozkazie kapitana”.

Bawiąc się w marynarzy, zuchy przyjmują nazewnictwo i zwyczaje wilków morskich, wykonują czapki marynarskie i inne rekwizyty potrzebne do zabawy.

Na zbiórkach należy także zwrócić uwagę na związaną z tym tematem pracę stoczniozwa (zuchy mogą budować jednostki pływające z różnego rodzaju materiałów – kory, łupin orzecha).

Trop świetnie nadaje się na kolonię zuchową, szczególnie nad morzem. Marynarską przygodę warto połączyć z nauką pływania.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Szantymen”, „Modelarz/Modelarka”, „Meteorolog/Meteorolożka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Berne J., Podwodny świat. Opowieść o Jacques'u Cousteau, Wydawnictwo Mam, 2011.
- Brzechwa J., Pan Soczewka na dnie oceanu.
- Harris N., Atlas oceanów, Wydawnictwo Olesiejuk, Ożarów Mazowiecki 2012.
- Uryniuk N., Baltarium, Wydawnictwo Wytwórnia, Warszawa 2019.

źródła internetowe

- www.baltarium.com
- Wydział Wychowania Wodnego <https://harc2o.zhp.pl> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Marynarz), czerwiec 1994, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1994_czerwiec.pdf (dostęp: 01.03.2020)
- Zuchowe Wieści (kolonia marynarska), lato 2018, <http://cbp.zhp.pl/n9rhj> (dostęp: 01.03.2020).

źródła filmowe

- Gdzie jest Nemo?, reż. Santon A., Unkrich L., 2003.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Mistrzowie/Mistrzynie krawiectwa

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy, że zostaniemy mistrzami krawiectwa.
2. Zapisaliśmy się na kurs u mistrza krawiectwa.
3. Byliśmy z wizytą w pracowni krawieckiej lub szwalni, poznaliśmy pracę krojczych, szwaczek, hafciarek itp.
4. Urządziliśmy „kącik z igielką”, wyposażyliśmy go w odpowiednie przybory i materiały.
5. Uczestniczyliśmy w kursie kroju i szycia, na którym poznaliśmy podstawowe ścięgi i materiały.
6. Wykonaliśmy własnoręcznie z niepotrzebnych materiałów poduszkę na igły lub uszyliśmy ściereczkę do naczyń.
7. Zorganizowaliśmy pracownię projektowania ubiorów, w szóstkach wymyślaliśmy stroje na różne okazje.
8. Zorganizowaliśmy konkurs na „mistrza igły”, podczas którego zaprezentowaliśmy własnoręcznie wykonane prace.
9. Z okazji wręczenia dyplomów mistrzów krawiectwa zorganizowaliśmy pokaz mody, na którym szóstkami zaprezentowaliśmy stroje przez nas uszyte lub odpowiednio przerobione.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

Trop „Mistrzów/Mistrzynie krawiectwa” umożliwia kształtowanie staranności, sumienności i porządku, a także uczy oszczędności. Podczas zabaw zuchy uczą się posługiwania podstawowymi przyborami krawieckimi i poznają różne rodzaje materiałów. Poznają podstawy szycia i mają okazję wykorzystać je w praktyce. Można m.in. pokazać zuchom technikę patchworku, czyli jak z resztek uszyć prawdziwe „cudeńka”. Wszystkie rzeczy, które zuchy wykonają podczas krawieckiej majsterki, powinny być przydatne - w życiu codziennym lub podczas zabawy.

Trop nadaje się dla starszych zuchów. Polecany jest do realizacji podczas jesieni, zimy i wczesnej wiosny.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Mistrz/Mistrzynie robótek ręcznych”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Mazza I., Ekostroje z niby-śmiecici, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2015.
- Wojtkiewicz S., Zuchowe igraszki z igłą (materiały dla kadry wychowawczej).
- Zuchowe Wieści, nr 5/1993.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji

Młodzi naukowcy

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zostać naukowcami.
2. Odwiedziliśmy interaktywną wystawę (np. w centrum nauki albo zorganizowaną czasowo) lub wzięliśmy udział w warsztatach naukowych dla dzieci podczas pikniku czy festiwalu.
3. Uczestniczyliśmy w spotkaniu z naukowcem.
4. Stworzyliśmy własny klub eksperymentów (fabrykę doświadczeń). Wykonywaliśmy doświadczenia fizyczne lub chemiczne.
5. Opracowaliśmy wynalazek gromady.
6. Pracując w szóstkach, wykonaliśmy doświadczenia naukowe w terenie i poczyniliśmy własne obserwacje przyrodnicze lub meteorologiczne.
7. Poznaliśmy najśłynniejszych polskich naukowców.
8. Założyliśmy wielką księgę eksperymentów.
9. Prezentowaliśmy własne zainteresowania zuchom z gromady lub urządziliśmy szóstkowe „popisy” naukowe.
10. Oglądaliśmy wystąpienia młodych pasjonatów z krajowych konferencji TEDxKids.
11. Na podsumowanie urządziliśmy konferencję pt. „Nauka - to lubię”.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Młodych naukowców” wprowadza zucha w pasjonujący świat nauki, doświadczeń i eksperymentów. Przeznaczony jest dla starszych dzieci, które interesują się mechanizmami rządzącymi światem. Przedmiotem doświadczeń może zostać każdy element naszego otoczenia, np. zjawiska atmosferyczne, właściwości roślin czy powstawanie baniek mydlanych.

Podczas zbiórek konieczne trzeba zwrócić uwagę na cechy, jakie powinien mieć naukowiec: rzetelność, dokładność, spostrzegawczość, cierpliwość. To dzięki nim możemy się dowiedzieć więcej o świecie.

Trop można realizować o każdej porze roku.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Badacz/Badaczka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Hecker J., Przyroda to przygoda. Eksperymenty małego naukowca, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2012.
- Jurgen P. H., Świat nauki w niezwykłych eksperymentach. Ponad 400 efektownych doświadczeń, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2014.
- Mikołuszko W., Tato a dlaczego? 50 prostych odpowiedzi na piekielnie trudne pytania, Wydawnictwo Multico, Warszawa 2010.
- Mizieliński A., D., Pod ziemią, pod wodą, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2015.
- von Saan A., 365 eksperymentów na każdy dzień roku, Wydawnictwo Rea, Konstancin-Jeziorna 2014.

źródła internetowe

- Chcę wiedzieć więcej niż wiem, umieć więcej niż umiem (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/3z2ym> (dostęp:01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

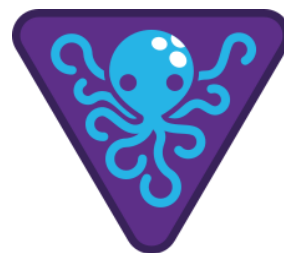

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie

Oceanografowie/Oceanografki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zostać oceanografami. Wstąpiliśmy do Akademii Badań Podwodnego Świata.
2. Zbudowaliśmy statek naukowo-badawczy do badania mórz i oceanów.
3. Odwiedziliśmy fokarium lub oceanarium. Obserwowaliśmy zwierzęta, których naturalnym środowiskiem życia są morza i oceany.
4. Słuchaliśmy opowieści o zwierzętach żyjących w morzach i oceanach, oglądaliśmy film o życiu pod powierzchnią wody.
5. Spotkaliśmy się z prawdziwym wilkiem morskim.
6. Badaliśmy właściwości słonej wody.
7. Sprawdziliśmy zanieczyszczenie w dostępnym nam zbiorniku morskim. Zrealizowaliśmy pożyteczną pracę na rzecz podwodnego świata.
8. Bawiliśmy się w podróż do podwodnych głębin.
9. Każda szóstka przygotowała potrawy z ryb i owoców morza.
10. Tropiliśmy tajemnicę wraku zatopionego statku.
11. Urządziliśmy maraton morskiego majsterkowania.
12. Wyruszyliśmy na ratunek zwierzętom Wielkiej Rafy Koralowej. Dowiedzieliśmy się, jak chronić morza i oceany.
13. Szóstkami inscenizowaliśmy zdarzenia z życia słynnego oceanografa Jacques'a Cousteau.
14. Przygotowaliśmy reportaż z naszych wypraw.
15. Ukończyliśmy Akademię Badań Podwodnego Świata.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Dobry trop na kolonię!

Trop „Oceanografów/Oceanografek” wprowadza w świat fascynującej przyrody i niesamowitych spotkań z podwodnym światem. Zuchy „oceanografowie” potrafią dostrzec piękno naturalnego środowiska, doceniają znaczenie mórz i oceanów. Zdobywają wiedzę o żyjących tam organizmach, poznają metody badawcze stosowane w oceanografii.

Zuchy poznają na zbiórkach nie tylko bogactwo i wartość środowiska morskiego, ale także ciekawy zawód oceanografa. Uczą się planowania zadań, zespołowego działania i odpowiedzialności za wspólną pracę.

Do realizacji tropu można włączyć elementy bajkowe, np. inspiracje bajką „Gdzie jest Nemo” warto wykorzystać podczas zbiórki o Wielkiej Rafie Koralowej. Temat umożliwia również stworzenie ciekawej obrzędowości.

Trop wymaga od kadry dobrego przygotowania merytorycznego. Przeznaczony jest dla wszystkich zuchów, chociaż bardziej zainteresuje starsze dzieci. Najlepiej realizować go podczas kolonii zuchowej nad morzem.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Badacz/Badaczka”, „Meteorolog/Meteorolożka”, „Ekolog/Ekolożka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Becker G., Ryby, Wydawnictwo SBM, Warszawa 2010.
- Berne J., Podwodny świat. Opowieść o Jacques'u Cousteau, Wyd. Tekturka, Lublin 2020.
- Bonnin J., McKay K., Ekologiczne dzieciaki. 100 rzeczy, które możesz zrobić by ocalić planetę, National Geographic, Warszawa 2011.

- Brzechwa J., Pan Soczewka na dnie oceanu. Wydawnictwo ALFA, 1986.
- Claybourne A., Dlaczego ryby nie toną, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.
- Giercarz U., Ekologiczne sprzątanie. Skutecznie, zdrowo, tanio, Wyd. Biobooks, 2012.
- Harris C., Ciekawe, dlaczego wieloryby śpiewają i inne pytania na temat życia w morzu, Wydawnictwo Olesiejuk, Ożarów Mazowiecki 2014.
- Harris N., Atlas oceanów, Wydawnictwo Olesiejuk, Ożarów Mazowiecki 2012.
- Kardaś A., Książka o wodzie, Wydawnictwo MG, Warszawa 2019.
- Nela Mała Reporterka, Nela i tajemnice oceanów, Wyd. Burda Polska, Warszawa 2017.
- Mizieliński A., D., Pod ziemią, pod wodą, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2015.
- Pipe J., Co wpływa na klimat na Ziemi, Wydawnictwo SBM, Warszawa 2009.
- Terlikowska M. Przygody kropli wody, Wydawnictwo MUZA S.A., Warszawa 2015.
- Uryniuk N., Baltarium, Wydawnictwo Wytwórnia, Warszawa 2019.
- Wojtkowiak-Skóra P., Bałtyckie zwierzęta, Wydawnictwo Dwukropek, Kielce 2019.

źródła internetowe

- www.baltarium.com
- Chcę wiedzieć więcej niż wiem, umieć więcej niż umiem (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/3z2ym> (dostęp: 01.03.2020).
- Woda jest życiem (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/b3bxx> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Obrońcy czystej wody), jesień 2019, <http://cbp.zhp.pl/21glp> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Cel 14: Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony

Okuliści/Okulistki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zadbać o nasz zmysł wzroku i zostać okulistami, którzy wiedzą o wzroku najwięcej.
2. Byliśmy z wizytą w gabinecie okulistycznym/optometrycznym/przychodni okulistycznej lub zaprosiliśmy na zbiórkę okulistę/optometrystę, który opowiedział o swoim zawodzie.
3. Poznaliśmy anatomię oka. Dowiedzieliśmy się, czym jest i gdzie się znajduje rogówka, tęczówka, soczewka i siatkówka. Z dostępnych materiałów plastycznych zbudowaliśmy model ludzkiego oka.
4. Poznaliśmy znaczenie takich pojęć, jak krótkowzroczność, dalekowzroczność, astygmatyzm.
5. Zorganizowaliśmy zuchowy gabinet okulistyczny.
6. Stworzyliśmy schemat badania optometrycznego na podstawie znalezionych informacji oraz badaliśmy za pomocą dostępnych testów funkcje wzrokowe.
7. Stworzyliśmy zuchową tablicę do badania ostrości wzroku. Sprawdziliśmy swój wzrok.
8. Dowiedzieliśmy się, jak na co dzień dbać o wzrok. Zorganizowaliśmy zuchowy trening dla oczu.
9. Byliśmy w „niewidzialnej przestrzeni” lub zorganizowaliśmy własną taką przestrzeń. Wczuliśmy się w sytuację osoby niewidomej i korzystaliśmy z pozostałych zmysłów (dotyku, smaku, węchu, słuchu).
10. Poznaliśmy elementy, z jakich składają się okulary. Zaprojektowaliśmy i wykonaliśmy własne oprawy okularowe (w różnych kształtach, wzorach, z różnych materiałów i różnej wielkości), a następnie zorganizowaliśmy wystawę naszych prac.
11. Szóstkami przygotowaliśmy zdrową sałatkę dla oczu, w której znajdowały się produkty zawierające witaminy A, C i E.
12. Na podsumowanie zorganizowaliśmy Zuchowy Dzień Wzroku, podczas którego szóstki przedstawiły scenki pokazujące, jak należy dbać o wzrok.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Okuliści/Okulistki” ma charakter edukacyjny i profilaktyczny. Zwraca uwagę zuchów na najważniejszy zmysł człowieka, jakim jest wzrok. Jest ciekawym sposobem nauki o organizmie człowieka oraz w przystępny sposób przybliża zawód okulisty. Rozwija u zuchów ciekawość i kreatywność oraz dokładność, rzetelność i zaangażowanie - niezbędne w każdym zawodzie związanym ze zdrowiem.

Poprzez zabawę w specjalistę dzieci zdobędą wiedzę z zakresu podstawowych pojęć związanych z anatomią ludzkiego oka i wad wzroku. Nauczą się domowymi sposobami badać najprostsze funkcje wzrokowe. Zrozumieją, dlaczego ważne jest dbanie o wzrok. Dzięki realizacji tropu zuchy zwrócą też uwagę na problemy ludzi niewidomych i rozwiną swoją empatię.

Do realizacji tropu kadra gromady musi dobrze przygotować się merytorycznie. Trop skierowany jest do wszystkich zuchów, ale starszym dzieciom łatwiej będzie zrozumieć procesy zachodzące w ludzkim organizmie. Trop można realizować o każdej porze roku.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Dietetyk/Dietetyczka”, „Zielarz/Zielarka”, „Kuchmistrz/Kuchmistrzyni”, „Higienista/Higienistka”, „Dobry opiekun/Dobra opiekunka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Kucharska N. „Jak to działa? Ciało Człowieka”, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, 2018
- Lewandowska B. „O zagubionych okularach”, MAC Edukacja, 2016

- Małasiewicz A. „Trenuj wzrok. Ćwiczenia dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej i licealistów z zaburzoną percepcją wzrokową”, Wydawnictwo Harmonia, 2011
- Pakuła B. „Ćwiczę oko. 7-8 lat.” Książeczka z ćwiczeniami.
- Spiro R. „Wzrok. Akademia mądrego dziecka. Bobas odkrywa naukę”, Egmont, 2020
- Styszyński A. „Korekcja wad wzroku - procedury badania refrakcji”, Alfa Medica Press, Bielsko-Biała 2009, wyd.2
- Tuwim J. „Okulary”
- Zając M. „Optyka okularowa”, DWE Dolnośląskie Wydawnictwo Edukacyjne, 2007

źródła internetowe

- Fielman „Oprawki do okularów” <https://www.fielmann.pl/porady/ogolnie-o-okularach/oprawki-do-okularow/> (dostęp: 01.03.2021)
- Odkrywczy nieznanego świata (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/ic8gu> (dostęp: 01.03.2020).

źródła filmowe

- „Było sobie życie”, odcinek „Oko”
- „Świnka Pepa”, odcinek „Okulary”

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Polarnicy/Polarniczki

Zadania:

1. W kręgu rady zdecydowaliśmy, że wybierzemy się na biegun.
2. Urządziliśmy stację naukowo-badawczą. Prowadziliśmy obserwacje meteorologiczne i astronomiczne. Znamy różne rodzaje śniegu.
3. Dowiedzieliśmy się, dlaczego topnieją lodowce, jakie są skutki tego zjawiska i jak możemy mu przeciwdziałać.
4. Byliśmy w zoo, gdzie obserwowaliśmy zwierzęta żyjące w zimnych strefach klimatycznych.
5. Badaliśmy ślady pozostawione na śniegu.
6. Odwiedziliśmy mieszkańców koła podbiegunowego. Prowadziliśmy obserwacje etnograficzne.
7. Urządziliśmy turniej polarników (zawody szóstek w ciągnięciu sań, w chodzeniu z użyciem rakiet śnieżnych itp. Konkurencjach).
8. Zorganizowaliśmy wyprawę ratowniczą.
9. Poznaliśmy historię odkrycia biegunów oraz sylwetki kilku największych polskich polarników. Znaleźliśmy na mapie biegun północny, biegun południowy i Grenlandię.
10. Zorganizowaliśmy w naszej okolicy zimowe dokarmianie zwierząt.
11. Na podsumowanie urządziliśmy Festiwal Zorzy Polarnej.

Wskazówki dla kadry wychowawczej:

Dobry trop na zimowisko!

Zuch „polarnik” jest wytrwały, odważny i roztropny, można na nim polegać. Realizacja tropu rozwija zainteresowania geograficzne, naukowe oraz przyrodnicze. Zuchy uczestniczą w wyprawie polarnej i przeprowadzają badania stref polarnych - prowadzą doświadczenia ze śniegiem, badania meteorologiczne, etnograficzne, astronomiczne itp. Wiedzą, jak się należy ubrać na śnieg i mróz. Ważnym aspektem jest pożyteczna praca na rzecz zimowego dokarmiania zwierząt.

Trop najlepiej realizować w gromadach, w których większość stanowią zuchy starsze, które bawiły się już w „Inuitów” lub zrealizowały trop „Ludzi zimy”. Trop „Polarników” można zdobywać tylko zimą, kiedy jest możliwość „prowadzenia badań” na świeżym powietrzu. Należy zwracać uwagę na właściwe ubranie zuchów i bezpieczne zachowanie na śniegu.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Badacz/Badaczka”, „Meteorolog/Meteorolożka”, „Opiekun/Opiekunka ptaków”, „Astronom/Astronomka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Centkiewicz Cz., Anaruk, chłopiec z Grenlandii, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 2011.
- Centkiewicz A., Centkiewicz Cz., Anaruk i inne opowiadania, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 2014.
- Istnieją też inne książki małżeństwa Centkiewiczów - Biała foka, Wyspa mgieł i wichrów, Na białym szlaku, Odarpi syn Egiwy, Fridtjof, co z ciebie wyrośnie.
- Kamiński M., Razem na bieguny. Wyd. Fundacja Marka Armińskiego, 2008.
- Nela, Nela i kierunek Antarktyda, Wydawnictwo Burda Polska, Warszawa 2016.
- Nela, Nela na kole podbiegunowym, Wydawnictwo Burda Polska, Warszawa 2016.
- Styczyńska J., Bieguny i ich zwykli - niezwykli mieszkańcy. Wyd. Widnokrąg, 2015.

źródła internetowe

- Zuchowe Wieści (Eskimos), nr 4/2007,
http://www.zuchowewiesci.zhp.pl/index.php?do=download_binary&navi=0045,0006&id=1425 (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Policjanci/Policjantki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy wstąpić do Akademii Policyjnej.
2. Byliśmy w komisariacie lub na posterunku policji, rozmawialiśmy z policjantem.
3. Dowiedzieliśmy się, czym jest prawo oraz że należy go przestrzegać.
4. Znamy przepisy ruchu drogowego.
5. Dbaliśmy o sprawność fizyczną. Poznaliśmy kilka elementów samoobrony.
6. Urządziliśmy zuchowy komisariat.
7. Szóstki wybrały swoje policyjne specjalizacje (np. dzielnicowi, drogówka, wydział ścigania przestępstw, treserzy psów policyjnych).
8. Przyjmowaliśmy zgłoszenia pod numerem telefonu 997 lub 112.
9. Ścigaliśmy przestępcę.
10. Braliśmy udział w policyjnej grze terenowej.
11. Po ukończeniu Akademii złożyliśmy przysięgę policyjną.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop zapoznaje zuchy z niebezpieczną pracą policjantów. Tematyka związana z pracą stróżów prawa zawiera wiele spraw, które mogą nie tylko zainteresować, ale i zafascynować dzieci. Drużynowy musi jednak zadbać, aby tematyka zabaw nie była związana ze światem przestępczym. Najważniejsze wymagania, jakim musi sprostać zuch „policjant”, to obowiązkowość, odwaga, wrażliwość na cudzą krzywdę. Zuch „policjant” umie dedukować, jest spostrzegawczy, potrafi iść po śladach, poznaje swoją dzielnicę lub miejscowość. Podczas zbiórek można nauczyć zuchy wykonywania szkicu terenu, elementów sygnalizacji i łączności, wprowadzić elementy musztry i meldowania (dodatkowo warto wprowadzić takie elementy obrzędowości, jak: hasło, odzew, kryptonimy, szyfry).

Trop można zdobywać o każdej porze roku.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Przechodzień”, „Gimnastyk/Gimnastyczka”, „Dobry opiekun/Dobra opiekunka”.

Wskazówki bibliograficzne:

źródła internetowe

- Bąk E., Olech J., Mam prawo i nie zawaham się go użyć, <http://jacytam.pl/Biblioteka-Ja-czytam/Edukacja-wczesnoszkolna> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Policjant), jesień 1997, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1997_jesien.pdf (dostęp: 01.03.2020).
- www.zyjbezpiecznie.policja.pl/zb/dzieci-i-mlodziez

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi

Przedsiębiorcy

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy założyć przedsiębiorstwo.
2. Odwiedziliśmy przedsiębiorstwo. Spotkaliśmy się z osobą, która prowadzi własną firmę.
3. Stworzyliśmy kodeks etyki biznesu.
4. Założyliśmy w szóstkach własne przedsiębiorstwa. Każdy zuch miał swoje stanowisko (szefa marketingu, prezesa zarządu, kierownika działu produkcji lub działu sprzedaży itp.).
5. Założyliśmy ewidencję przychodów i wydatków naszych firm. Ustaliliśmy własną walutę.
6. Zorganizowaliśmy lokalne i ekologiczne materiały, które wykorzystaliśmy do produkcji.
7. Przygotowaliśmy kampanię reklamową naszej firmy oraz promocję wybranych produktów.
8. Zorganizowaliśmy targi (np. sprzedaż rzeczy wykonanych podczas majsterek, akcesoriów mundurowych, ciast upieczonych wspólnie z rodzicami i innych produktów lub usług). Podczas targów korzystaliśmy z własnych walut.
9. Zarobione pieniądze wykorzystaliśmy podczas zasłużonego urlopu (np. dofinansowanie wycieczki gromady).

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Przedsiębiorców” uczy zuchy gospodarności i przedsiębiorczości przy jednoczesnym podkreśleniu wartości pracy i sprawiedliwości społecznej oraz racjonalnego planowania swojego czasu. Na zbiórkach zuchy powinny poznać podstawowe pojęcia ekonomiczne oraz dowiedzieć się, na czym polegają i jak funkcjonują waluty. Zuch „przedsiębiorca” powinien wiedzieć, jak zaplanować swoje wydatki i jak „sprzedać” swoje wyroby.

Przy organizowaniu akcji zarobkowej należy zwrócić uwagę na pożyteczne wykorzystanie przez zuchy uzyskanych funduszy.

Trop przeznaczony jest dla zuchów starszych. Może być zdobywany o każdej porze roku. Nadaje się na deszczowe dni, gdyż zbiórki mogą odbywać się w pomieszczeniu.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu: „Grosik”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Kamiński A., Antek Cwaniak.

źródła internetowe

- Ekonomia jest kobietą (propozycja programowa), <http://cbp.zhp.pl/qh6nd> (dostęp: 01.03.2020).
- Korczak J., Bankructwo Małego Dżeka, <https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/korczak-bankructwo-malego-dzeka.pdf> (dostęp: 01.03.2020 r.).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi

Radiowcy

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zostać radiowcami.
2. Byliśmy w rozgłośni radiowej. Dowiedzieliśmy się, jak działa radio i co jest potrzebne do jego funkcjonowania. Spotkaliśmy prezenterów radiowych.
3. Słuchaliśmy podcastu lub słuchowiska.
4. Dowiedzieliśmy się, jak wygląda studio nagrań oraz jak wyglądają i do czego służą przedmioty wykorzystywane do pracy w radiu: mikrofony, słuchawki itp.
5. Każda szóstka przeprowadziła i nagrała wywiad ze znaną postacią ze szkoły, podwórka i okolicy (rodzicem, nauczycielem, przedstawicielem ciekawego zawodu).
6. Przygotowaliśmy własną audycję radiową na ważny dla nas temat. Dobraliśmy odpowiedni podkład muzyczny.
7. Ćwiczyliśmy różne style mówienia i intonację głosu. Dowiedzieliśmy się, że od sposobu mówienia zależy odbiór naszych intencji.
8. Przygotowaliśmy listę przebojów opartą na aktualnych (podwórkowych, szkolnych) notowaniach.
9. W porozumieniu z dyrekcją szkoły przygotowaliśmy audycję dla szkolnego radiowęzła lub zorganizowaliśmy audycję „na żywo”, wykorzystując przy tym zdobyte umiejętności.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Radiowców” przybliży zuchom pracę reportera i dziennikarza radiowego. Zachęca do nawiązania współpracy ze szkołą i środowiskiem lokalnym. Realizując zadania „radiowców”, zuchy stają się śmielsze, łatwiej się komunikują, zauważają ważne wydarzenia w swoim otoczeniu. Rozumieją, jak istotna jest komunikacja werbalna i intonacja głosu. Uczą się ładnego wystawiania i dbałości o poprawność wypowiedzi.

Należy pamiętać, aby wykorzystywać w audycjach nie tylko mowę i muzykę, ale też różnego rodzaju odgłosy (np. zamykanie drzwi, tupot nóg, oklaski, westchnienia, odgłosy natury).

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Recytator/Recytatorka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Galewska-Kustra M., Z muchą na luzie ćwiczymy buzię, czyli zabawy logopedyczne dla dzieci, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 2015.
- Tuwim J., Ptasie radio.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie

Ratownicy/Ratowniczki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zostać ratownikami.
2. Zapamiętaliśmy numer ratunkowy 112. Nauczyliśmy się wzywać służby ratunkowe: pogotowie ratunkowe, policję, straż pożarną, WOPR i GOPR.
3. Odwiedziliśmy wybraną jednostkę ratowniczą: pogotowie ratunkowe, policję, straż pożarną, Centrum Powiadamiania Ratunkowego.
4. Mamy świadomość, że dzieci mogą uratować życie lub zdrowie rówieśników, a także osób dorosłych.
5. Wzięliśmy udział w szkoleniu w zakresie udzielania pierwszej pomocy prowadzonym przez ratowników medycznych. Poznaliśmy podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.
6. Nauczyliśmy się, pod opieką osoby dorosłej, udzielać pomocy w przypadku skaleczenia, oparzenia, otarcia.
7. Skompletowaliśmy apteczkę gromady.
8. Poznaliśmy zasady bezpiecznego poruszania się po drogach.
9. Poznaliśmy zasady bezpiecznej kąpieli.
10. Znamy zasady postępowania w przypadku pożaru.
11. Dowiedzieliśmy się, jak należy się zachować podczas niekorzystnych warunków pogodowych (silny wiatr, burza, gołoledź).
12. Zorganizowaliśmy dla kolegów i koleżanek ze szkoły lub innych gromad ruchowych turniej wiedzy o bezpieczeństwie.

Wskazówki dla kadry ruchowej:

Trop „Ratowników/Ratowniczek” kształtuje właściwe zachowania w obliczu niebezpieczeństw, gotowość do niesienia pomocy innym, wyrabia odwagę i dyscyplinę. Świadomość prawidłowego udzielania pierwszej pomocy i właściwego korzystania z numerów alarmowych eliminuje strach i obawę przed podjęciem działań związanych z ratowaniem życia lub zdrowia innych osób. Dlatego istotne jest, aby umiejętności te ćwiczyć z dziećmi od najmłodszych lat.

Do realizacji tropu kadra musi przygotować się rzetelnie zarówno pod względem metodycznym, jak i merytorycznym. Warto zaprosić na zbiórki gości – pracowników i wolontariuszy służb ratowniczych oraz odwiedzić z zuchami siedziby jednostek ratowniczych (po wcześniejszym uzgodnieniu tego z kierownictwem danej jednostki).

Trop przeznaczony jest dla wszystkich zuchów. Może być zdobywany niezależnie od pory roku.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Śnieżnobiały uśmiech”, „Higienista/Higienistka”, „Przechodzień”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Dąbrowska R., Bezpiecznie przez życie czyli jak uczyć dziecko unikania zagrożeń, Grupa Wydawnicza Harmonia, Gdańsk 2009.
- Kujawińska E., To co ważne i poważne. Inscenizacje o bezpieczeństwie, zdrowiu i emocjach, Centrum Edukacyjne Blżej Przedszkola, Kraków 2016.

źródła internetowe

- BUM! (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/4bicg> (dostęp: 01.03.2020).
- Ratownik (opis cyklu sprawnościowego), <http://cbp.zhp.pl/nq762> (dostęp: 01.03.2020).
- Zuchowe Wieści (Akademia Bezpieczeństwa), wiosna 2019, <http://cbp.zhp.pl/odoyr> (dostęp: 01.03.2020).

- Zuchowe Wieści (Wyprawa Brygady Ratunkowej), wiosna-jesień 1999, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1999_wiosna_jesien.pdf (dostęp: 01.03.2020).
- www.zyjbezpiecznie.policja.pl/zb/dzieci-i-mlodziez

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Ratownicy wodni/ Ratowniczeki wodne

Zadania:

1. Wstąpiliśmy do wodnego pogotowia suchego.
2. Stworzyliśmy zbiór zasad bezpieczeństwa obowiązujących nad wodą.
3. W szóstkach przygotowaliśmy scenki dotyczące bezpieczeństwa nad wodą.
4. Wiemy, jak zachować się w trakcie wywrotki na łódce.
5. Poznaliśmy podstawy pierwszej pomocy (RKO, jak zapobiec udarowi słonecznemu, opatrywanie skaleczeń).
6. Nauczyliśmy się jak używać rzutki oraz koła ratunkowego. Urządziliśmy zawody w posługiwaniu się sprzętem ratunkowym (ubieranie kamizelki ratunkowej na czas, rzucanie rzutką i kotem ratunkowym).
7. Poznaliśmy organizacje odpowiedzialne za bezpieczeństwo nad wodą oraz nauczyliśmy się wzywać pomoc w razie wypadku nad wodą.
8. Nauczyliśmy się jak zawiązać 3 węzły (w tym węzeł ratowniczy).
9. Potrafimy zawiązać min. jeden węzeł z zamkniętymi oczami.
10. Wzięliśmy udział w zajęciach na basenie, nauczyliśmy się pływać pod okiem ratownika.
11. Dowiedzieliśmy się co oznaczają kolory flag na plażach oraz poznaliśmy podstawowe znaki nad wodą. Wybraliśmy się na zwiad w poszukiwaniu tych znaków w otoczeniu naszego zbiornika.
12. Uczestniczyliśmy w pozorowanej akcji ratowniczej nad wodą.
13. Podsumowaliśmy zdobytą wiedzę w międzyszóstkowych zawodach ratowniczych.

Wskazówki dla kadry suchej:

Bezpieczne zachowanie w wodzie i nad wodą powinno być jedną z podstawowych umiejętności wszystkich suchych. W trakcie realizacji tropu „Ratownicy wodni/ Ratowniczeki wodne” suchy nie tylko naucza się jak bezpiecznie zachowywać się w wodzie i nad wodą, lecz także jak pomóc innym osobom. Jest to doskonały moment do powtórzenia podstaw pierwszej pomocy w gromadzie. Umiejętności zdobyte w trakcie realizacji tropu mogą przydać się nie tylko w trakcie zajęć nad wodą, ale również w codziennym życiu. Idealny trop na kolonię suchą!

Przykładowe sprawności, które suchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Mistrzyni/ Mistrz węzłów”, „Pływak/Pływaczka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Davison T., Kibbl S., Day C. L., Jarman C., Węzły i sploty, Almapress, Warszawa 2010.
- Volant I., Vogel J., Łódź, Zielona Sowa 2019.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Rolnicy/Rolniczki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zostać rolnikami.
2. Byliśmy w specjalistycznym gospodarstwie rolnym lub w gospodarstwie ekologicznym.
3. Zorganizowaliśmy zwiad i dowiedzieliśmy się, jakie rośliny uprawia się w naszej okolicy.
4. Sprawdziliśmy, jaką drogę pokonują produkty rolne, by trafić na nasz stół. Sprawdziliśmy, które produkty w sklepie pochodzą z naszej okolicy
5. Zorganizowaliśmy konkurs wiedzy, rozpoznawaliśmy rośliny po liściach, nasionach, zapachu i smaku.
6. Założyliśmy własną uprawę.
7. Nawadnialiśmy uprawę. Poznaliśmy działanie śluz i rowów melioracyjnych. Dowiedzieliśmy się, jak chronić wodę i jak jej używać, by służyła jak najlepiej.
8. Wykonaliśmy kompost. Dbaliśmy o niego. Dowiedzieliśmy się, co można do niego wrzucać.
9. By świętować koniec prac urządziliśmy sianokosy, święto pierwszego snopa, święto plonów lub święto pieczonego ziemniaka.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop pokazuje pracę rolników i produkty spożywcze pochodzące z polskiej wsi. Pozwala zrozumieć, skąd się bierze jedzenie i jaki wpływ na nie mają warunki klimatyczne. Uczy szacunku dla pracy rolników.

W ramach zbiórek należy uwzględnić zwiady, wycieczki i poczynione w ich trakcie obserwacje. Dobrze, jeśli gromada podejmie akcję propagowania czegoś pożytecznego dla społeczeństwa – zachęci do uprawy ziół, spożywania dużej ilości warzyw czy kompostowania. W tym ostatnim przypadku kompostownik można urządzić i prowadzić dalej po zakończeniu realizacji tropu (warto zasięgnąć wiedzy, jak prawidłowo to zrobić). Zuchy mogą doglądać go co jakiś czas i w ten sposób zaobserwować, jak zmieniają się wyrzucane odpadki. Warto wykorzystać kompost do realizacji kolejnego tropu związanego z przyrodą.

Zuchy mogą zdobywać trop na kolonii lub na zbiórkach, zwłaszcza w przypadku gromad działających również w czasie wakacji.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Meteorolog/Meteorolożka”, „Hodowca/Hodowczyni warzyw i owoców”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Rothman J., Anatomia farmy, ciekawostki z życia wsi, Wydawnictwo Entliczek, Warszawa 2014.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 2: Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe, lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo

Cel 6: Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi

Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustoszczenie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Sprzedawcy/Sprzedawczynie

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy założyć zuchowy sklep. Wybraliśmy jego branżę.
2. Zorganizowaliśmy wyprawę do hurtowni. Dowiedzieliśmy się, z jakiego rejonu świata pochodzą produkty, które chcemy kupić. Urządziliśmy sklep.
3. Rozmawialiśmy ze znawcą rynków światowych. Dowiedzieliśmy się, że lepiej kupić produkty lokalne oraz te, za które pracownicy dostali godną zapłatę. Sprawdziliśmy, skąd pochodzą produkty, które będziemy sprzedawać.
4. Sprawdziliśmy, ile kosztują nasze produkty w różnych sklepach. Ustaliliśmy ceny w naszym sklepie.
5. Samodzielnie zaplanowaliśmy i zrobiliśmy zakupy, by wykonać rzeczy na kiermasz, który chcemy zorganizować.
6. W kręgu rady przedyskutowaliśmy potrzeby gromady. Zaplanowaliśmy budżet na wybrany cel.
7. Zastanowiliśmy się, jak zmniejszyć ilość odpadów w naszym sklepie. Wprowadziliśmy wymyślone przez nas rozwiązania, np. wielorazowe torby.
8. Zorganizowaliśmy Wielki Kiermasz Zuchowy, na którym sprzedawaliśmy wyroby wykonane w szóstkach. Zbieraliśmy na nim środki na wyznaczony wspólnie cel.
9. Przygotowaliśmy zuchowy teatr, podczas którego zaprezentowaliśmy zachowania świadomego klienta.
10. Podsumowaliśmy nasze działania m.in. zachowania, które możemy wprowadzić w życie.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Sprzedawców/Sprzedawczyń” wspiera wychowanie ekonomiczne oraz uczy zuchy podstaw świadomej konsumpcji. Zabawa w sprzedawców sprzyja kształtowaniu i ugruntowaniu pożądanych wychowawczo postaw i cech charakteru: dokładności, uważności, uczciwości i odpowiedzialności za podjęte decyzje (nawet pozornie mało znaczące).

Zuchy uczą się systematycznego planowania i oszczędzania, co w przyszłości zmniejszy ryzyko podejmowania decyzji zakupowych pod wpływem chwili i oddziaływania reklam. W trakcie zabaw dowiadują się, że ważniejsze od opakowania i reklamy produktu są jego cena, jakość oraz kraj pochodzenia, a także że zakupy polskich lub regionalnych produktów przyczyniają się do zwiększenia dobrobytu w ich Ojczyźnie - również tej małej.

Warto połączyć realizację tropu (akcję zarobkową - sprzedaż produktów) z realną potrzebą, np. wyposażeniem zuchówki, zakupem materiałów plastycznych, koszulek czy czapek zuchowych - tego, co rzeczywiście potrzebne jest gromadzie.

Trop można realizować o każdej porze roku, również w miesiącach zimowych.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Grosik”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Błażyca A., Kot Biznesik, Fundacja Instytut Carla Mengera, Warszawa 2019.
- Kasdepke G., Pestka, drops, cukierek, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2015.
- Kasdepke G., Zaskórniaki i inne dziwadła z krainy portfela, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2015.
- Oksanowicz P., Finansiaki to My, Wydawnictwo Zielona Sowa, Warszawa 2019.
- Strzeboński G., Wojtkowiak-Skóra P., Grosz do grosza, czyli ekonomia wierszem, Wydawnictwo Greg, Kraków 2018.

źródła internetowe

- Portal wiedzy finansowej, www.finansiaki.pl (dostęp: 18.03.2021).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi

Strażacy

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy wstąpić do szkoły pożarniczej, by zostać strażakami.
2. Byliśmy w remizie strażackiej lub jednostce ratowniczo-gaśniczej. Oglądaliśmy tam sprzęt i rozmawialiśmy z komendantem lub strażakami.
3. Dowiedzieliśmy się, jakie zagrożenie stanowi ogień oraz jak należy się z nim obchodzić.
4. Poznaliśmy numery alarmowe. Dowiedzieliśmy się, jak i kiedy należy z nich korzystać.
5. Zorganizowaliśmy manewry strażackie, podczas których ćwiczyliśmy sprawność fizyczną.
6. Uczestniczyliśmy w szkoleniu przeciwpożarowym połączonym z nauką pierwszej pomocy.
7. Ułożyliśmy zasady przeciwpożarowe obowiązujące w naszej zuchówce.
8. Uczestniczyliśmy w akcji zabezpieczania lasu przed pożarem (zbieranie szkła, śmieci, tworzenie pasów przeciwpożarowych).
9. Uczestniczyliśmy w akcji ewakuacyjnej – alarmie przeciwpożarowym.
10. Zdaliśmy egzaminy i złożyliśmy przysięgę strażacką.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Strażaków” wspiera kształtowanie bezpiecznych zachowań i uczy ostrożności w posługiwaniu się ogniem. Na zbiórkach zuchy ćwiczą sprawność, zręczność, odwagę i opanowanie. Uczą się, jak w razie potrzeby wezwać pomoc.

Realizację tropu najlepiej rozpocząć od przeprowadzenia kilku zwiadów, które dadzą materiał do zabawy (konkretną wiedzę). Warto nawiązać kontakt z ochotniczą lub zawodową strażą pożarną, urządzić zbiórkę w prawdziwej remizie. Różne są remizy i ich wyposażenie; inny system organizacji strażaków poznają zuchy w dużym mieście, inny w małym miasteczku lub na wsi. Jednak strażaków spotkają wszędzie takich samych: ofiarnych, dzielnych, sprawnych i wytrzymałych – niezależnie od tego, czy ukończyli oni szkołę oficerów pożarnictwa czy tylko kurs dla strażaków ochotników.

Podczas zabawy w strażaków zuchy powinny poznać numer telefonu do straży pożarnej, dowiedzieć się, jak powiadamiać o pożarze i jak udzielać pierwszej pomocy w przypadku oparzeń. Należy również podkreślić, że strażak nie tylko gasi pożary, ale pomaga też w sytuacjach awaryjnych, klęskach żywiołowych, wypadkach samochodowych itp.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:
„Gimnastyk/Gimnastyczka”, „Dobry opiekun/Dobra opiekunka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Janczarski Cz., Jak Wojtek został strażakiem, Wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2016.

źródła internetowe

- Zuchowe Wieści (Strażak), jesień 1998, http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2018/11/1998_jesien.pdf (dostęp: 01.03.2020).
- BUM! (poradnik), <http://cbp.zhp.pl/4bicg> (dostęp: 01.03.2020).
- Ratownik (opis cyklu sprawnościowego), <http://cbp.zhp.pl/nq762> (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Szkutnicy/Szkutniczki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy założyć Warsztat Szkutniczy i rozpocząć naukę budowania łodzi.
2. Dowiedzieliśmy się, na czym polega praca skutnika - obejrzelśmy zdjęcia, filmy lub odwiedziliśmy warsztat skutniczy.
3. Dowiedzieliśmy się, czym są przepisy BHP, dlaczego stosuje się odzież ochronną i jakie zasady bezpieczeństwa są ważne przy wykonywaniu różnych czynności.
4. Poznaliśmy różne typy jednostek pływających - od czółna po jacht. Dowiedzieliśmy się, z czego budowało się łodzie dawniej, a co wykorzystuje się dziś.
5. Odkryliśmy, z czego zbudowana jest łódź - sprawdziliśmy, które materiały utrzymują się na wodzie, a które toną.
6. Ćwiczyliśmy cierpliwość i dokładność, wykonując wspólnie model łodzi z dostępnych materiałów (papieru, drewna, korków, łupin orzecha).
7. Urządziliśmy port zuchowy, w którym stanęły nasze łódki i okręty.
8. W szóstkach urządziliśmy zawody naszych łódek.
9. Spotkaliśmy się z osobą, która zna się na żeglarskim lub skutnictwie - wysłuchaliśmy opowieści o prawdziwej pracy na wodzie.
10. Urządziliśmy uroczyste wodowanie i chrzest łodzi - nadaliśmy im imiona i bandery, dowiedzieliśmy się, kim jest „matka chrzestna” łódki.
11. Oczyszciliśmy brzeg stawu lub rzeki.
12. Zorganizowaliśmy święto warsztatu skutniczego, podczas którego każda szóstka zaprezentowała swoją łódkę i opowiedziała jej historię.
13. Przeszliśmy egzamin czeladniczy - sprawdziliśmy swoją wiedzę o pracy skutnika i umiejętności manualne, zostaliśmy mianowani na Młodszych Szkutników.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Szkutnicy/Szkutniczki” doskonale rozwija zręczność, cierpliwość, wyobraźnię i współpracę w grupie. Praca nad łodzią daje zuchom poczucie sprawczości i dumy z własnoręcznie wykonanych rzeczy. Podczas realizacji tropu warto zadbać, by każde dziecko miało swój udział w budowie - nawet jeśli to tylko malowanie lub mocowanie masztu.

Podczas realizacji tropu można wykorzystać elementy zuchowej obrzędowości wodniackiej: wprowadzić tytuły „mistrz skutnictwa”, „bosman portu”, „mistrz żagli”, szóstki przemianować na „wachtę”. Zbiórki dobrze uzupełnić szantami, piosenkami żeglarskimi i zabawami o tematyce morskiej.

Trop „Szkutnik” świetnie nadaje się do realizacji na biwaku, w porcie, nad jeziorem (w okresie wiosna-jesień), ale może też być przeprowadzony w sali - w formie kreatywnego warsztatu konstrukcyjnego.

Trop lepiej się sprawdzi u starszych zuchów. Należy zwrócić uwagę, by zuchy poznały nie tylko zabawową stronę rzemiosła, ale i jego wartości wychowawcze: dokładność, bezpieczeństwo pracy, odpowiedzialność za wspólne dzieło.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Modelarz/Modelarka”, „Złota Rączka”, „Mistrz/Mistrzyni robótek ręcznych”, „Szantymen”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Natasza Uryniuk, *Balticarium*, Wydawnictwo Wytwórnia, Warszawa 2019.
- Miles Kelly, *Jak to działa Statki i łodzie podwodne*, Wydawnictwo Ziellona Sowa, 2014
- Grzegorz „Tytus” Dąbrowski, *Operacja Ułański Skarb*, Wydawnictwo Księży Młyn, 2010

- Iwona Poźniak, Pomorskie Żagle Wiedzy - wsparcie regionalne KREATYWNE KSZTAŁTOWANIE KOMPETENCJI KLUCZOWYCH UCZNIÓW POPRZECZ EDUKACJĘ MORSKO-ŻEGLARSKĄ, Wydawnictwo Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, 2023

źródła internetowe

- <https://harc2o.zhp.pl> - Wydział Wychowania Wodnego ZHP
- <https://balticarium.com> - edukacyjny portal o Bałtyku

źródła filmowe

- „Ponyo” (Ponyo on the Cliff by the Sea)
- „Vaiana: Skarb Oceanu” („Moana”)

Służba: trop zawiera propozycję służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 14: Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony

Zegarmistrzowie/Zegarmistrzynie

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zostać zegarmistrzami.
2. Byliśmy z wizytą u zegarmistrza, który opowiedział nam o swojej pracy. Dowiedzieliśmy się, że zegarmistrz to zanikający zawód.
3. W szóstkach sprawdziliśmy, ile czasu poświęcamy na różne czynności. Przedyskutowaliśmy, co możemy zmienić.
4. Poznaliśmy ojczyznę najslawniejszych zegarów – Szwajcarię i słynne zegary świata (Big Bena w Londynie, praski zegar astronomiczny, zegar astronomiczny w Wenecji).
5. Zauważyliśmy różnice w budowie i wyglądzie zegarów. Poznaliśmy różne rodzaje zegarów (mechaniczne, słoneczne, wodne, ogniowe, latarniowe). Dowiedzieliśmy się, jak należy dbać o zegary i je konserwować.
6. Poznaliśmy strefy i różnice czasowe występujące na świecie.
7. Wykonaliśmy własne zegary, na których nauczyliśmy się odczytywać godziny za pomocą wskazówek.
8. Założyliśmy dziennik punktualności, w którym zapisywaliśmy, kto na czas przyszedł na zbiórkę.
9. Graliśmy w grę „Czas na dobro”.
10. Zorganizowaliśmy podwieczorek pt. „Czas zatrzymał się w miejscu”. Zaprosiliśmy na niego harcerskiego seniora, który opowiedział nam o dawnym harcerstwie. Wspólnie stworzyliśmy kronikę wspomnień.
11. Zorganizowaliśmy zbiórkę niesprawnych zegarków w ramach akcji zbierania zużytego sprzętu elektrotechnicznego. Oddaliśmy zebrane zegarki w odpowiednie miejsce.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Trop „Zegarmistrzów/Zegarmistrzyń” uświadamia zuchom, czym jest czas i jak można go wykorzystać. Pokazuje, czym jest precyzja oraz jak ważna jest punktualność. Podczas zabawy zuchy poznają różne rodzaje zegarów (dawne i nowoczesne) i uczą się odczytywać godzinę na zegarze mechanicznym. Zapoznają się też z zagadnieniem ginących zawodów.

Na zbiórkach zuchy powinny zwrócić uwagę na własny rozwój – ćwiczenie punktualności i cierpliwości, a także umiejętność obserwacji i precyzję działania. Można również zachęcić je do refleksji nad upływem czasu i wspomnień – związanych z życiem gromady oraz prywatnych. Realizacja tropu to także dobra okazja do założenia kroniki, albumu zdjęć lub urządzenia wystawy. Aby wyjść naprzeciw aktualnym wyzwaniom świata, można zorganizować zbiórkę elektrośmieci – urządzeń, które przestały funkcjonować i nie są już użyteczne.

Trop przeznaczony jest dla starszych zuchów, które mają już odpowiednio rozwiniętą wyobraźnię. Nadaje się do realizacji na zbiórkach i na kolonii.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Złota rączka”

Wskazówki bibliograficzne:

- Brzechwa J., Zegarek.
- Konopnicka M., Co mówi zegar.
- Rykaczewski P., Zegary ludowe w Polsce, Wydawnictwo Nobvae Res, Gdynia 2009

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi

Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważony przemysł oraz wspierać innowacyjność

Żołnierze/Żołnierki

Zadania:

1. W kręgu rady postanowiliśmy zostać żołnierzami.
2. Byliśmy w jednostce wojskowej i rozmawialiśmy z żołnierzami.
3. Byliśmy w muzeum wojskowym, miejscach ważnych walk lub na grobach polskich żołnierzy.
4. Bawiliśmy się w wojska lądowe (łączności, pancerne, zwiadowcze, inne), marynarkę wojenną lub lotnictwo.
5. Przeszliśmy podstawowe szkolenie wojskowe, nauczyliśmy się składać mundury i ślać łózko.
6. Poznaliśmy elementy musztry, stopnie\ wojskowe, znaki topograficzne.
7. Po krótkim przeszkoleniu złożyliśmy przysięgę wojskową.
8. Urządziliśmy sobie plac ćwiczeń i systematycznie na nim ćwiczyliśmy.
9. Zorganizowaliśmy ćwiczenia na naszym poligonie.
10. Braliśmy udział w wojskowej grze terenowej. Korzystaliśmy z wojskowych środków łączności.
11. Na zakończenie zorganizowaliśmy festiwal piosenki żołnierskiej.

Wskazówki dla kadry zuchowej:

Żołnierz jest odważny, posłuszny i karny, w każdej chwili zdolny do poświęceń. Trop ma na celu wykształcenie tych właśnie cech. Z uwagi na ćwiczenia, jakie są przeprowadzane na zbiórkach (musztra, meldowanie, przekradanie się), trop warto realizować z zuchami, które wkrótce przejdą do drużyny harcerskiej.

Podczas majsterki zuchy mogą wykonać czapki i pagony wojskowe. Na zbiórki zuchy mogą się zwoływać za pomocą tylko sobie znanego szyfru lub tajnego sygnału.

Przykładowe sprawności, które zuchy mogą zdobywać podczas realizacji tropu:

„Gimnastyk/Gimnastyczka”, „Złota rączka”.

Wskazówki bibliograficzne:

- Zapletal M., Wielka encyklopedia gier grupowych. Gry w terenie, Wydawnictwo TEXT, Kraków 2017.

źródła internetowe

- Gramy na 100! (konspekty), <http://cbp.zhp.pl/1g14u> (dostęp: 01.03.2020).
- Bełza W., Katechizm polskiego dziecka <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/katechizm-polskiego-dziecka-katechizm-polskiego-dziecka.html> (dostęp: 01.03.2020).
- www.wojsko-polskie.pl (dostęp: 01.03.2020).

Służba: trop nie zawiera propozycji służby.

Cele zrównoważonego rozwoju:

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Czym są CZR, czyli Cele Zrównoważonego Rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych?

Nie odziedziczyliśmy Ziemi po naszych przodkach. Pożyczyliśmy ją tylko od naszych dzieci.
Antoine de Saint-Exupéry

Światowe organizacje skautowe (Światowa Organizacja Ruchu Skautowego - WOSM i Światowe Stowarzyszenie Przewodniczek i Skautek - WAGGGS), których ZHP jest członkiem, postanowiły podjąć wyzwanie postawione przez Organizację Narodów Zjednoczonych (ONZ) i wesprzeć realizację Celów Zrównoważonego Rozwoju (CZR). ONZ na podstawie bardzo szerokich konsultacji społecznych opracowała dla całego świata 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju (CZR) do zrealizowania. Podkreślamy to sformułowanie - dla całego świata. Po raz pierwszy wskazano, że **wszystkie kraje oraz ich obywatele i obywatelki muszą włączyć się do likwidacji ubóstwa i głodu, a także działać na rzecz równości, sprawiedliwości oraz pokoju na świecie.**

Każdy CZR ma swoją ikonę graficzną, tytuł, krótki opis zagadnienia i wskazane konkretne zadania, które w danym obszarze muszą zostać wykonane do 2030 r. W sumie jest aż 169 zadań, które jako cała społeczność międzynarodowa mamy do zrealizowania. Ich treść została opracowana z myślą o zrównoważonym rozwoju, rozumianym jako **dążenie do poprawy jakości życia przy zachowaniu równości społecznej, bioróżnorodności i bogactwa zasobów naturalnych. Realizacja każdego z celów jest uzależniona od wszystkich pozostałych.**

Już gdy przyjrzymy się samym tytułom poszczególnych celów, przekonamy się, że wiele z nich w oczywisty sposób wpisuje się w harcerski styl działania: walka o równość, szacunek do przyrody, demokracja, chęć rozwoju i zdobywania wiedzy, pomoc innym. Warto uświadomić sobie, że bardzo często, realizując na zbiórkach niewielkie na pierwszy rzut oka działania, mamy możliwość pozytywnie wpłynąć **na nasz świat.**

Jak uwzględnić CZR podczas realizacji tropów? Przede wszystkim teoria i świadomość celów są dla kadry, zuchów nie trzeba wtajemniczać w teoretyczne szczegóły. To my, wybierając konkretny trop i uwzględniając na zbiórkach odpowiednie elementy, wiemy o tym, że wraz z zuchami przyczyniamy się do realizacji danego celu. Zuchy nie muszą znać pojęcia CZR. Wystarczy, że nie będą marnować jedzenia, będą dbać o przyrodę i wyrabiać w sobie ekologiczne nawyki. Warto też, żeby miały świadomość, że ich codzienne decyzje są ważne i mają wpływ na otaczający ich świat.

OMÓWIENIE POSZCZEGÓLNYCH CELÓW ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

KONIEC Z UBÓSTWEM

Cel 1: Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie

Ubóstwo ma wiele form, ale nie ma granic. Nie jest jedynie kwestią dochodu na osobę. Dotyczy także dostępu do opieki zdrowotnej, edukacji i podstawowych usług. Konsekwencją ubóstwa jest wykluczenie społeczne. Polega ono na tym, że ze względu na brak środków, dostępu do usług, a czasem wręcz odmowę ich świadczenia, osoby nie mogą uczestniczyć w popularnych w danym społeczeństwie aktywnościach. Jednym z najbardziej krzywdzących stereotypów dotyczących ubóstwa jest to, że bieda jest „zawiniona”, że wynika z lenistwa lub braku zaradności. Ubóstwo jest piętnowane społecznie i stanowi źródło wyobcowania zarówno wśród dorosłych, jak i wśród dzieci i młodzieży.

Garść statystyki: Żeby wyobrazić sobie skalę problemu ubóstwa na świecie, należy poznać kilka ogólnych faktów dotyczących tego zjawiska. Ponad 783 mln ludzi żyje poniżej międzynarodowej granicy ubóstwa, tj. za mniej niż 1,90 USD dziennie. W Azji Południowej i Afryce Subsaharyjskiej przytłaczająca większość ludzi żyje w skrajnym ubóstwie. Wysokie wskaźniki ubóstwa często dotyczą małych, niestabilnych i dotkniętych konfliktami zbrojnymi państw.

ZERO GŁODU

Cel 2: Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe, lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo

Obecnie produkuje się wystarczająco dużo żywności, aby nakarmić każdego. Mimo to na świecie wciąż jest obecny głód. Wpływa na niego np. marnowanie dużej ilości jedzenia zarówno w domach, jak i podczas produkcji i sprzedaży. Głód wynika również z tego, że wielu ludzi nie ma dostępu do jedzenia dostarczającego zróżnicowanych wartości odżywczych (tzw. głód utajony) lub brakuje im wiedzy na ten temat. Może być on również powodowany złożonymi czynnikami zewnętrznymi i politycznymi, takimi jak skutki zmiany klimatu (gdy np. dotychczasowe tereny rolne zamieniają się w pustynię), katastrofy naturalne, konflikty zbrojne, ubóstwo i ceny żywności, które pozostają poza zasięgiem najuboższych. Aktualnym wyzwaniem, z którym musimy się zmierzyć, jest zwiększenie bezpieczeństwa żywnościowego, czyli dostępu wszystkich ludzi do bezpiecznej i wartościowej żywności.

Garść statystyk: Na świecie z powodu niedożywienia cierpi 815 mln ludzi, czyli co dziewiąta osoba. Słabe odżywianie jest przyczyną prawie połowy (45%) śmierci dzieci poniżej piątego roku życia - co roku z tego powodu umiera 3,1 mln dzieci. Co czwarte dziecko na świecie cierpi na zahamowanie wzrostu. W krajach rozwijających się zjawisko to może dotknąć nawet co trzecie dziecko. W krajach rozwijających się 66 mln dzieci chodzących do szkoły podstawowej cierpi głód, z czego 23 mln w samej Afryce. Ok. 1,4 mld ludzi nie ma dostępu do elektryczności - większość z nich zamieszkuje obszary wiejskie w krajach rozwijających się. Niedostateczny dostęp do energii elektrycznej w wielu regionach to podstawowa bariera uniemożliwiająca zmniejszenie głodu na świecie.

DOBRE ZDROWIE I JAKOŚĆ ŻYCIA

Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

Do osiągnięć międzynarodowej społeczności w ostatnich latach należą: poprawa warunków sanitarnych i dostępu do czystej wody, stopniowa eliminacja chorób (malaria, gruźlica i polio), a także spowolnienie rozprzestrzeniania się HIV/AIDS. Jednak przed nami stoi nadal bardzo dużo wyzwań, od poprawy stanu zdrowia psychicznego i bezpieczeństwa na drogach, przez ułatwienie dostępu do służby zdrowia, po zwiększenie świadomości na temat zdrowia reprodukcyjnego i szkodliwego wpływu tytoniu. Nie chodzi tylko o ratowanie życia, ale również o budowanie zdrowych społeczeństw. Na wiele czynników wpływających na nasz stan zdrowia i dobrobyt (np. politykę państwa, stan powietrza, zmieniający się klimat) mamy tylko pośredni wpływ. Jednak wiele z nich dotyczy naszych indywidualnych wyborów i tylko od nas zależy, czy zawalczymy o swoje zdrowie.

Garść statystyki: Każdy z nas jest świadomy, że długość życia rośnie wraz z rozwojem medycyny i poprawą warunków sanitarnych. Kluczem do osiągnięcia tego celu są: uświadomienie potencjalnych zagrożeń dla naszego zdrowia, eliminowanie negatywnie działających czynników oraz profilaktyka. Te informacje chyba

dla każdego są oczywiste, a jednak wg portalu Puls Medycyn w Polsce tylko co trzeci Polak wykonuje regularnie badania profilaktyczne, a co dziesiąty w ogóle nie kontroluje stanu swojego zdrowia. Niestety z badań wynika, że ponad połowa Polaków chodzi do lekarzy wyłącznie, gdy im coś dolega. W profilaktyce jako społeczeństwo stoimy słabo. Średnio również wypadamy, jeśli chodzi o uprawianie sportu. Telewizja Polska na swojej stronie podaje, że w 2019 r. 64% Polek i Polaków było aktywnych fizycznie, a 36% nie podejmowało w ogóle aktywności (w tym spacerów). W ograniczeniu szkodliwych czynników, takich jak palenie papierosów, w ciągu ośmiu lat poprawiliśmy się o 10% i nadal jest coraz większa świadomość oraz chęć odejścia od nałogu.

DOBRA JAKOŚĆ EDUKACJI

Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie
Co kryje się pod pojęciem „dobra jakość edukacji”? ONZ nie skupia się na średniej ocen ani na wynikach testów. Pomysłodawcom CZR chodzi raczej o edukację, która pozwala żyć godnie w dorosłym życiu (np. umiejętności techniczne lub związane z przedsiębiorczością) oraz pomaga budować lepszy świat (np. edukacja na temat zrównoważonego stylu życia, praw człowieka, równości płci czy wspólnej odpowiedzialności za świat). Na edukację można też spojrzeć jako na drogę do zrozumienia świata oraz poznania samego siebie. Pomagają w tym umiejętności krytycznego myślenia i nazywania emocji, świadomość własnych mocnych stron i ograniczeń.

Garść statystyki: Na przestrzeni lat znacznie zwiększył się dostęp do edukacji. Jednak wciąż 617 mln młodych ludzi na całym świecie nie posiada podstawowej umiejętności pisania, czytania i liczenia, a 57 mln dzieci w krajach Globalnego Południa nie uczęszcza do szkoły. Wg Biblioteki Narodowej w 2018 r. 37% badanych przeczytało w ciągu roku przynajmniej jedną książkę, a 28% z nich nie posiada w domu żadnej książki.

RÓWNOŚĆ PŁCI

Cel 5: Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt
Dlaczego równość płci ma znaczenie? Można przytoczyć tu wiele argumentów. Po pierwsze i najważniejsze: wszyscy ludzie rodzą się równi pod względem swoich praw, jak zapisano w pierwszym artykule Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Poza tym równość płci ma wpływ na sytuację ekonomiczną kraju - większa liczba kobiet na rynku pracy prowadzi do zmniejszenia ubóstwa. Równość płci oznacza także ochronę przed przemocą fizyczną, która również w Polsce stanowi społeczny problem, oraz zakończenie dyskryminacji, dzięki czemu kobiety i dziewczęta będą miały równy dostęp do edukacji, miejsc pracy, a także na równi z mężczyznami będą podejmowały decyzje jako urzędniczki i członkinie władz.

W latach 50. XX w. rozwinął się ruch walczący o równość płci, oparty na ideach wyzwolenia kobiet i feminizmu. Działania ruchu zaowocowały zmianami w prawodawstwie dotyczącymi zarówno konkretnych problemów, jak i ogólnej walki z dyskryminacją płciową. Przekształcenia zaszły w społecznym pojmowaniu równości w dostępie do edukacji chłopców i dziewcząt. Rewolucji uległy poglądy społeczne. Dotyczyło to wprowadzenia „równej płacy za równą pracę” oraz zapewnienia w wielu krajach równego dostępu kobietom i mężczyznom do wszystkich miejsc pracy. Zmiany zachodzą także w relacjach domowych. Mężczyźni, uświadamiając sobie różnice biologiczne między płciami, zmieniają stosunek do wypełniania obowiązków domowych i wychowywania dzieci, nie traktując ich już jako dotyczące wyłącznie kobiet.

Garść statystyki: Równych praw dla kobiet i mężczyzn nadal nie gwarantują w swoich konstytucjach 52 państwa. W wielu krajach dyskryminacja ze względu na płeć wciąż jest zauważalna w normach prawnych i społecznych. Od dziesięcioleci kobiety zarabiają średnio o 24% mniej niż mężczyźni. W 2015 r. kobiety stanowiły jedynie 22% wszystkich parlamentarzystów na świecie. W ciągu dziesięciolecia nastąpiła pewna zmiana - w 1995 r. odsetek ten wynosił 11,3 %.

CZYSTA WODA I WARUNKI SANITARNE

Cel 6: Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi

Pomimo tego, że na naszej planecie mamy wystarczającą ilość wody pitnej, wciąż brakuje jej dla ponad 40% ludzi na świecie. Konsekwencjami braku dostępu do czystej wody są biegunka i jej powikłania. Z ich

powodu każdego dnia umiera ok. 1000 dzieci. Poprawienie warunków sanitarnych i dostępu do wody pitnej w krajach Globalnego Południa wymaga inwestycji w technologie umożliwiające gromadzenie i odsalanie wody, oczyszczanie ścieków oraz ponowne wykorzystanie wody.

Garść statystyki: Wydaje się, że statystyki mówiące o tym, że „2,4 mld ludzi nie ma dostępu do podstawowych urządzeń sanitarnych” czy „trzy na dziesięć osób nie ma dostępu do bezpiecznej wody pitnej” wydają się nie mieć pokrycia w naszej polskiej codzienności (źródło: <https://www.un.org.pl/cel6>). Jednak to nie oznacza, że jesteśmy w komfortowej sytuacji. Zarówno Polska, jak i cała Europa (w której ponad połowa wód powierzchniowych nie jest w dobrym stanie ekologicznym, a stan chemiczny 25% wód podziemnych jest oceniany jako zły), musi mierzyć się z wieloma wyzwaniami z tego obszaru, w tym z nadchodzącymi suszami.

CZYSTA I DOSTĘPNA ENERGIA

Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie

Ok. 60% światowej emisji gazów cieplarnianych wiąże się z produkcją energii. Jest to jedna z ważniejszych przyczyn zmiany klimatu, dlatego musimy ograniczyć udział węgla w produkcji energii. Unowocześnienie źródeł energii jest związane z poprawą jakości powietrza. W Polsce następuje to np. dzięki odchodzeniu od spalania odpadów lub węgla złej jakości oraz rezygnacji z pieców, które spalają te surowce w nieefektywny sposób. Na Sri Lance ten sam efekt osiągany jest poprzez rezygnowanie z lamp naftowych i kuchenek na drewno lub odchody zwierzęce. Lokalna produkcja energii z wykorzystaniem źródeł odnawialnych, np. słońca lub wiatru, pozwala uniezależnić użytkowników od dostawców energii. Oznacza to również łatwiejszy dostęp do nowych technologii. Dzięki temu ludzie mieszkający z dala od miast mogą np. skorzystać z bankowości mobilnej lub sprawdzić prognozę i ostrzeżenia pogodowe.

Garść statystyki: Polska ma to szczęście, że praktycznie wszyscy jej mieszkańcy mają dostęp do energii elektrycznej i bezpiecznych kuchenek. Dlaczego to jest ważne? Około 13% ludności na świecie nie ma dostępu do niezawodnej energii elektrycznej. Co więcej, ok. 3 mld ludzi gotuje, wykorzystując drewno, węgiel lub odchody zwierzęce, co ma negatywne skutki dla ich zdrowia. Niestety energia, którą się posługujemy, nie jest nowoczesna i charakteryzuje się wysokimi emisjami oraz niewystarczającą efektywnością.

WZROST GOSPODARCZY I GODNA PRACA

Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzyjny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi

Wzrost gospodarczy jest często wskazywany jako wyznacznik dobrobytu, jednak postrzeganie go jako jedyne go czynnika jakości życia jest błędem. Obliczając wzrost gospodarczy, nie bierze się pod uwagę np. tego, czy poprawa ogólnego stanu gospodarki prowadzi również do zmniejszenia nierówności między ludźmi. Dodatkowo wzrost gospodarczy wiąże się ze zwiększeniem wykorzystywania zasobów naszej planety, w wyniku czego następuje niszczenie środowiska. Dlatego ONZ zwraca uwagę na znaczenie zrównoważonego rozwoju, który uwzględnia potrzeby zarówno ludzi, jak i środowiska oraz pozwala skorzystać tym, którzy dotąd nie mieli zasobów niezbędnych do dobrego życia.

Garść statystyki: Czy wiesz, że w Polsce wciąż zarabia się za mało, a szkoły uczą wielu niepotrzebnych umiejętności (wg badań Personnel Service S.A.)? Faktem jest, że mamy wysokie zróżnicowanie zarobków, a większość spośród osób, które zarabiają najniższą krajową (14% społeczeństwa) lub nie są w stanie w ogóle pracować, żyje w stanie ubóstwa. Jest to z pewnością wynik tego, że w Polsce nadal zbyt mały nacisk kładzie się na naukę uniwersalnych umiejętności, takich jak rozwiązywanie problemów, kreatywność i samodzielność w myśleniu oraz praca zespołowa.

INNOWACYJNOŚĆ, PRZEMYSŁ, INFRASTRUKTURA

Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważony przemysł oraz wspierać innowacyjność

W wielu krajach rozwijających się brakuje podstawowej infrastruktury drogowej, sanitarnej i wodnej oraz elektryczności i technologii informacyjno-komunikacyjnej. Te braki wpływają negatywnie zarówno na gospodarkę, jak i na życie ludzi. Nie bez powodu przemysł kojarzy się z ogołoconym krajobrazem

i kominami, z których wydobywają się chmury dymu. Tego rodzaju działalność, poza negatywnym wpływem na środowisko, wiąże się też z nierównościami między ludźmi - często właśnie najubożsi mieszkają na najbardziej zanieczyszczonych terenach. Przemysł i infrastruktura przyszłości muszą służyć równości, a także odnowie środowiska naturalnego. Z tego powodu należy inwestować w innowacyjne technologie, które pozwolą na oszczędzanie energii i materiałów podczas produkcji przemysłowej. Trzeba również zadbać o zapewnienie wszystkim ludziom dostępu do infrastruktury związanej z edukacją i opieką zdrowotną.

Garść statystyki: Polska pod względem innowacyjności w gospodarce w porównaniu z innymi krajami OECD (36 wysoko rozwiniętych i demokratycznych państw) znajduje się na jednym z ostatnich miejsc. Innowacje wcale nie muszą oznaczać wielkich odkryć i używania nowoczesnych maszyn. Mogą to być zmiany w sposobie pracy, np. skracające czas wykonywania zadań czy optymalizujące organizację. Wiele polskich firm nie radzi sobie z zarządzaniem czasem, co znacznie zmniejsza produktywność.

MNIEJ NIERÓWNOŚCI

Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami

Nierówności dzielą społeczeństwo - zarówno to globalne, jak i wewnątrz każdego państwa. Dążenie do zapewnienia równych szans dla wszystkich ludzi to nie tylko nakaz moralny zapisany w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. To także metoda na poprawę dobrobytu całej ludzkości. Nierówności wynikają najczęściej z czynników, na które nie mamy wpływu: ubóstwa, pochodzenia, płci, wieku, orientacji seksualnej, religii itp., a ich konsekwencje są dla nas dotkliwe. Jednym z przejawów nierówności jest dyskryminacja. Oznacza ona ograniczenie dostępu do potrzebnych dóbr i usług dla ludzi z określonej grupy. Mowa np. o dostępie do jedzenia, leczenia i edukacji wysokiej jakości. Dyskryminacją jest również odrzucenie lub wyśmianie kogoś z grupy ze względu na jakąś jej lub jego cechę: płeć, wygląd, posiadanie lub nie jakichś przedmiotów, wyznanie, orientację seksualną czy kolor skóry. Jeśli się dobrze nad tym zastanowić, to każdy i każda z nas w ciągu jednego dnia może zarówno dyskryminować, jak i być obiektem dyskryminacji. Codziennie też mamy szansę wyciągnąć rękę do osób doświadczających dyskryminacji.

Garść statystyki: Badania dotyczące krajów rozwijających się potwierdzają, że wskaźnik umieralności dzieci poniżej piątego roku życia w regionach skupiających 20% najbiedniejszej ludności świata jest trzykrotnie wyższy niż wskaźnik dotyczący bogatszych regionów. W skali światowej znacząco wzrósł poziom ochrony socjalnej, mimo to istnieje pięciokrotnie większe prawdopodobieństwo, że osoby z niepełnosprawnością poniosą duże większe koszty zdrowotne niż osoby pełnosprawne.

ZRÓWNOWAŻONE MIASTA I SPOŁECZNOŚCI

Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu

Prawie połowa ludności świata (3.5 mld ludzi) żyje w miastach. Mimo iż zajmują one jedynie 3% powierzchni Ziemi, odpowiadają za 60-80% zużycia energii i 75% dwutlenku węgla produkowanego przez ludzi. W związku z przewidywanym wzrostem liczby ludzi zamieszkujących obszary miejskie do 5 mld w 2030 r., potrzebujemy skuteczniej, niż do tej pory, zarządzać miastami. Dlatego coraz częściej mówi się o zrównoważonych miastach, które mogłyby zapewnić godne warunki życia, nie stwarzając problemów dla siebie i reszty świata w przyszłości. Niestety, sposobem zrównoważenia niektórych miast Globalnej Północy bywa przeniesienie przemysłu, rolnictwa, a nawet odpadów na Globalne Południe, co skutkuje powstawaniem dzielnic biedy, pogorszeniem stanu środowiska naturalnego i klimatu oraz powoduje migracje.

Wyzwanie czekające miasta w najbliższych dekadach to ciągły wzrost liczby mieszkańców. Wynikiem tego jest wiele zadań w zakresie tworzenia nowej, przyjaznej dla każdego infrastruktury - technicznej oraz społecznej. Szalone tempo rozwoju miast powoduje ciągłe braki, np. nienadążanie w procesie przygotowania miejsca dla nowych mieszkańców.

Garść statystyki: Wg Głównego Urzędu Statystycznego odsetek ludności żyjącej w mieszkaniach z przeciekającym dachem, wilgotnymi ścianami, podłogami, fundamentami lub ze zgnilizną ram okiennych czy podłóg, wynosi 12,1% (2017). Odsetek odpadów komunalnych przeznaczonych do przetworzenia w określony sposób w relacji do ilości odpadów wytworzonych to 26,18% (2018). Poziom pyłu zawieszonego w 12 polskich aglomeracjach wynosi 22,1% (2017).

ODPOWIEDZIALNA KONSUMPCJA I PRODUKCJA

Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji

Zrównoważona konsumpcja oznacza nabywanie rzeczy i usług przyjaznych zdrowiu oraz środowisku, a zarazem takich, których naprawdę potrzebujemy. W Polsce problemem pozostaje kwestia marnowania żywności. Wyrzucanie jedzenia jest stratą pieniędzy, złym przykładem dla innych oraz ma negatywny wpływ na środowisko. Razem z żywnością marnujemy energię i wodę potrzebne do jej wyprodukowania, a rozkładające się resztki są źródłem emisji gazu cieplarnianego - metanu. Jak zawsze pierwszy i najważniejszy krok to uświadomienie sobie, że jesteśmy częścią problemu, a także rozwiązania. Zrównoważona konsumpcja i produkcja wymagają zmian zarówno po stronie producentów, jak i konsumentów. Jako konsumenci możemy dokonywać świadomych wyborów, kupując mniej i tylko to, czego potrzebujemy (stosując się zarazem do zasad sprawiedliwego handlu).

Garść statystyki: Jeśli zgodnie z szacunkami populacja świata do 2050 r. wzrośnie do 9,6 miliarda, to do prowadzenia dotychczasowego stylu życia będziemy potrzebować bogactw naturalnych w ilościach odpowiadających trzykrotności zasobów naszej planety.

DZIAŁANIA W DZIEDZINIE KLIMATU

Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Obecne zmiany klimatyczne są odczuwane na wszystkich kontynentach. Zakłócają rozwój krajowych gospodarek oraz zagrażają życiu całych społeczeństw. Jednak wciąż możliwe jest obniżenie tempa wzrostu średniej temperatury na Ziemi. Prognozy naukowe dotyczące przyszłego stanu naszej planety to masowe migracje z terenów niezdatnych do życia, walka o wodę pitną, nasilające się ekstremalne zjawiska pogodowe w bliskiej perspektywie czasowej. To przerażająca wizja przyszłości. Jednak ONZ zamiast dyskusji o końcu świata proponuje rozmowę o świecie, w którym chcemy żyć w przyszłości. O zasadach, które będą służyły naszemu dobremu samopoczuciu, o diecie, która przyczyni się do naszego zdrowia i sprawności fizycznej, o gospodarce, w której możemy realizować swoje zainteresowania, o środowisku naturalnym, w którym możemy znaleźć wytchnienie i energię do działania. Rozwiązania przyjazne dla klimatu są często dobre także dla nas!

Garść statystyki: Do kwietnia 2018 r. dziesięć krajów rozwijających się przedłożyło pierwsze plany adaptacyjne w zakresie reagowania na zmiany klimatu. Co roku kraje rozwinięte aktywizują środki finansowe w wysokości 100 mld USD na działania łagodzące skutki zmian klimatycznych.

ŻYCIE POD WODĄ

Cel 14: Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony

Woda deszczowa, woda pitna, pogoda i klimat, linie brzegowe, sporo naszej żywności, a nawet tlen, którym oddychamy, są zależne od mórz i oceanów. Rozważne zarządzanie tymi zasobami jest kluczem do zrównoważonej przyszłości. Oceany i ekosystemy morskie są bardzo ważnym źródłem tlenu (ok. 50%). Regulują klimat również w głębi kontynentu. Pochłaniają ok. 30% wytwarzanego przez ludzi dwutlenku węgla, łagodzą skutki globalnego ocieplenia. Jednak ponoszą przy tym wysoką cenę - pochłaniany CO₂ wchodzi w reakcję z wodą i prowadzi do zwiększenia poziomu kwasowości oceanów. Skutkuje to wyginieciem wielu osobników i całych gatunków roślin i zwierząt, których domem jest słona woda. Wzrost średniej globalnej temperatury wpływa też na pogarszanie się stanu oceanów. Wyższa temperatura wody powoduje np. masowe wymieranie raf koralowych, wraz z którymi odchodzą nie tylko piękne podwodne krajobrazy, ale przede wszystkim różnorodność biologiczna.

Oceany są największym źródłem białka na świecie, a ponad 3 mld ludzi korzysta z morskiej i przybrzeżnej różnorodności biologicznej, aby utrzymać się przy życiu.

Garść statystyki: Oceany pokrywają 75% powierzchni Ziemi - zawierają 97% wody na świecie i stanowią 99% przestrzeni do życia na naszej planecie. W oceanach żyje niemal 200 tys. zidentyfikowanych gatunków, jednak ich faktyczna liczba może sięgać milionów. Niestety, wody przybrzeżne ulegają zanieczyszczeniu i eutrofizacji. Jeżeli nie zostaną podjęte stosowne działania, szacuje się, że do 2050 r. zjawisko eutrofizacji wzrośnie na obszarze obejmującym 20% dużych ekosystemów morskich.

ŻYCIE NA LĄDZIE

Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Wycinanie drzew to nie tylko zmiana w krajobrazie, do której przyczyniają się rolnictwo, budowa elektrowni wodnych, kopalnie czy inne gałęzie przemysłu. Lasy produkują tlen, usuwają zanieczyszczenia z powietrza, zapobiegają erozji gleb, zatrzymują wilgoć i chronią przed powodzią, a także stanowią ostoję różnorodności biologicznej. Wylesianie prowadzi do zmiany lokalnego klimatu, a w skrajnych przypadkach nawet do pustynnienia całych obszarów. Konsekwencje odczuwają nie tylko miejscowe zwierzęta i rośliny, ale także miliony ludzi, dla których las jest domem, źródłem pożywienia i utrzymania. Wyższe temperatury, przedłużające się susze i działalność człowieka (np. wypalanie lasów pod dochodowe uprawy, takie jak palmy olejowe) zwiększają ryzyko pożarów lasów na wielką skalę. Przykładem może być pożar w 2015 r. w Indonezji, który NASA nazwała największą katastrofą ekologiczną XXI w. spowodowaną przez człowieka.

Garść statystyki: W latach 2010-2015 powierzchnia obszarów leśnych na świecie zmalała o 3,3 mln hektarów. Ma to szczególny wpływ na życie ubogich ludzi zamieszkujących wsie, którzy utrzymują się przede wszystkim z leśnych surowców, flory i fauny. Ocenia się, że poziom utraty gruntów ornych jest 30-35 razy większy niż kiedykolwiek w historii. Ponadto z około 8300 znanych gatunków zwierząt 8% już wyginęło, a 22% jest zagrożonych wymarciem. Kłusownictwo i handel dzikimi zwierzętami to działania, które kłócą się z ochroną środowiska. Na terenie 120 państw jest nielegalnie sprzedawane prawie 7 tys. gatunków zwierząt i roślin.

POKÓJ, SPRAWIEDLIWOŚĆ I SILNE INSTYTUCJE

Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu

Rządy prawa oraz rozwój są powiązane i nawzajem się wzmacniają. Gdyby wyeliminować przestępstwa finansowe, zaoszczędzone pieniądze mogłyby rozwiązać problem skrajnego ubóstwa. Demokratyczny ustrój oraz powszechny udział obywateli i obywaterek w procesie politycznym to niezaprzeczalne osiągnięcie niektórych współczesnych społeczeństw. Jednak jest ono stosunkowo nowe. Nawet Stany Zjednoczone, kraj uważany za kolebkę nowożytnej demokracji, jeszcze w latach 60. XX w. brutalnie dyskryminował Afroamerykanów, a rozumienie pojęcia równości gwałtownie ewoluowało dopiero w wyniku mobilizacji społecznej. Zmiana prawa to jedno, ale zmiana mentalności i rozumienia świata to wyzwanie zupełnie innych rozmiarów. Pamiętajmy jednak, że to masowy udział obywateli i obywaterek w życiu publicznym prowadzi do tych rewolucyjnych zmian. Żaden rząd czy instytucja nie zmieni się, jeśli nie zażąda tego społeczeństwo.

Diagnoza świadomości prawnej Polaków przeprowadzona w 2016 r. z inicjatywy Stowarzyszenia Sędziów Polskich Iustitia pokazała, że z wiedzą Polaków na temat ich praw nie jest dobrze. Przyczyn jest wiele - w tym występowanie wielu skomplikowanych przepisów z różnych dziedzin i częste ich zmiany. Chodzi tu o podstawowe zagadnienia, które każdy powinien znać, żeby poradzić sobie w prostych sytuacjach życia codziennego.

Garść statystyki: Koszt korupcji, łapówkarstwa, kradzieży i unikania podatków w krajach rozwijających się wynosi 1,26 bilionów USD rocznie. Fundusze te mogłyby posłużyć do poprawy losu tych, którzy żyją za mniej niż 1,25 USD dziennie przez okres przynajmniej sześciu lat.

PARTNERSTWO NA RZECZ CELÓW

Cel 17: Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju

Cel ten dotyczy głównie współpracy międzynarodowej na rzecz wspólnego celu - zrównoważonego rozwoju.

Realizacja każdego z CZR jest uzależniona od wszystkich pozostałych. Nasze zdrowie (Cel 3) będzie znacznie lepiej chronione, jeśli uda nam się zatrzymać zmianę klimatu (Cel 13). Czyste źródła energii odnawialnej (Cel 7) pomogą chronić życie w wodzie i na lądzie (Cele 14 i 15). Dostęp do czystej wody i poprawa warunków sanitarnych (Cel 6) mają bezpośredni wpływ na poprawę sytuacji kobiet na świecie (Cel 10). Przykłady można mnożyć, na współzależności natkniemy się na każdym kroku i poziomie.

Naturalną konsekwencją tej sieci zależności między CZR jest też potrzeba współpracy wszystkich możliwych instytucji na drodze do ich realizacji. Z jednej strony mamy ONZ, która zainicjowała zdefiniowanie CZR i monitoruje ich wdrażanie, a także międzynarodowe mechanizmy pomocy humanitarnej i współpracy rozwojowej. Z drugiej strony jesteśmy my - niezależnie od wieku, przekonani czy zawodu nasze decyzje kształtują świat wokół nas.

Garść statystyki: W 2017 r. oficjalna pomoc rozwojowa wyniosła 146,6 mld USD. Oznacza to spadek o 0,6% w ujęciu realnym w porównaniu z 2016 r. Liczba użytkowników Internetu w Afryce niemal podwoiła się w ciągu ostatnich czterech lat, a 30% światowej młodzieży korzysta aktywnie z cyfrowych technologii od co najmniej pięciu lat. Jednak niemal 4 mld ludzi nie korzysta z Internetu, z czego 90% pochodzi z państw rozwijających się.

Zespół ds. CZR GK ZHP

Na podstawie:

„Ścieżki do Celów” https://globalna.ceo.org.pl/sites/globalna.ceo.org.pl/files/planszesdg_final.pdf

Treści kursu internetowego dla nauczycieli i nauczycielek “Edukacja wobec wyzwań” opracowanego przez E. Kielak i A. Kertyczak na zlecenie Fundacji Edukacja dla Demokracji.

Witryna Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ - <https://www.un.org.pl/>